

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»
ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА МАРКЕТИНГУ
КАФЕДРА МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ**

«На правах рукопису»
УДК 339.9:657.6

До захисту допущено:
Завідувач кафедри
_____ Сергій ВОЙТКО
«__» _____ 2024 р.

**Магістерська дисертація
на здобуття ступеня магістра
за освітньо-професійною програмою «Міжнародна економіка»
зі спеціальності 051 «Економіка»
на тему: «Розвиток глобального ринку аудиторської діяльності в умовах
цифровізації»**

Виконав:
студент II курсу, групи УС-31мп
Омельчук Вікторія Ігорівна _____

Керівник:
Професор кафедри міжнародної економіки,
д.т.н., професор,
Гавриш Олег Анатолійович _____

Рецензент:
Професор кафедри економічної кібернетики,
д.е.н., професор,
Антипенко Надія Василівна _____

Засвідчую, що у цій магістерській дисертації
немає запозичень з праць інших авторів
без відповідних посилань.
Студент _____

Київ – 2024 року

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Факультет менеджменту та маркетингу
Кафедра міжнародної економіки

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Спеціальність – 051 «Економіка»

Освітньо-професійна програма «Міжнародна економіка»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ Сергій ВОЙТКО

«__» _____ 2024 р.

ЗАВДАННЯ

на магістерську дисертацію студенту

Омельчук Вікторії Ігорівні

1. Тема магістерської дисертації **«Розвиток глобального ринку аудиторської діяльності в умовах цифровізації»**, науковий керівник магістерської дисертації Гавриш Олег Анатолійович, д.т.н., професор, затверджені наказом по університету № 5112-с від 18 листопада 2024 року.
2. Термін подання студентом дисертації до **11 грудня 2024 року**.
3. Об'єкт дослідження – міжнародний ринок аудиторської діяльності.
4. Вихідні дані: наукові статті, монографії, матеріали конференцій, статистичні матеріали Світового банку, OECD, Державної служби статистики України, Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю.
5. Перелік завдань, які потрібно розробити:
 - проаналізувати сутність поняття «аудиту» та еволюцію аудиторської діяльності в контексті розвитку інформаційних технологій;
 - дослідити методичні підходи до оцінки якості надання аудиторських послуг

- визначити ключові аспекти процесу цифровізації як глобальної економічної тенденції;
- провести оцінку глобального ринку аудиторських послуг;
- проаналізувати регіональні особливості розвитку аудиторської діяльності в умовах цифровізації;
- вивчити вплив цифровізації на конкурентні переваги аудиторських фірм;
- розробити рекомендації щодо зміцнення позицій аудиторських компаній на глобальному ринку в умовах цифровізації;
- запропонувати інструменти впровадження цифрових технологій у діяльність аудиторських фірм;
- оцінити економічні наслідки цифровізації для глобального ринку аудиторських послуг.

6. Орієнтовний перелік графічного (ілюстративного) матеріалу:

- Організація елементів системи контролю якості в аудиторській компанії;
- Топ-10 компаній у світі по наданню аудиторських послуг, 2024;
- Сукупний дохід від аудиторської діяльності по світу за 2009-2023 рр., млрд. дол. США;
- Сукупний дохід від аудиторської діяльності ЕУ за 2014-2023 рр., млрд. дол. США;
- Сукупний дохід від аудиторської діяльності Deloitte за 2014-2023 рр., млрд. дол. США;
- Сукупний дохід від аудиторської діяльності KPMG за 2014-2023 рр., млрд. дол. США;
- Сукупний дохід від аудиторської діяльності PwC за 2014-2023 рр., млрд. дол. США;
- Частка компаній Великої четвірки на світовому ринку аудиторської діяльності за 2014-2023 рр.;
- Темпи росту глобального ринку аудиторських послуг за 2010-2030 рр.;

- Регіональна структура ринку аудиторських послуг у 2023 році;
- Розмір ринку аудиторських послуг по країнах 2018-2023 рр., млрд. дол. США;
- Ключові показники ринку аудиторських послуг в Україні за 2023 рік;
- Кількість послуг з аудиту фінансової звітності за категорією підприємства в Україні у 2023 році;
- Структура ринку аудиторських послуг за секторами економіки по регіонах світу у 2023 році;
- Структура наданих за видами аудиторських послуг за регіонами світу у 2023 році.

8. Дата видачі завдання «_____» _____ 2024 року

Календарний план

№ з/п	Назва етапів виконання магістерської дисертації	Строк виконання етапів магістерської дисертації	Примітка
1.	Вибір теми магістерської дисертації (з керівником) та їхнє затвердження на засіданні кафедри)	23 жовтня 2024 р.	виконано
2.	Видача завдання	24 жовтня 2024 р.	виконано
3.	Розроблення плану магістерської дисертації	28 жовтня 2024 р.	виконано
4.	Підбір наукової літератури з теми дослідження та її аналіз	01 листопада 2024 р.	виконано
5.	Підготовка теоретичного розділу та узгодження його змісту з науковим керівником	04 листопада 2024 р.	виконано
6.	Дослідження за обраною темою наукових досліджень	18 листопада 2024 р.	виконано
7.	Проведення комплексного аналізу практичної складової наукового дослідження	20 листопада 2024 р.	виконано
8.	Остаточне завершення другого розділу магістерської роботи	22 листопада 2024 р.	виконано
9.	Підготовка матеріалів третього розділу	25 листопада 2024 р.	виконано
10.	Узагальнення отриманих наукових результатів, використання матеріалів закордонної літератури та досвіду для подальшого аналізу та підготовка загальних висновків	28 листопада 2024 р.	виконано
11.	Оформлення матеріалів магістерської дисертації та подання його на перевірку науковому керівнику	30 листопада 2024 р.	виконано

12.	Усунення виявлених недоліків керівником, підготовка доповіді та наочних матеріалів для захисту	01 грудня 2024 р.	виконано
13.	Перевірка магістерської роботи на збіги текстових фрагментів і плагіат, отримання відгуку	06 грудня 2024 р.	виконано
14.	Подання магістерської роботи на рецензування і отримання рецензії.	09 грудня 2024 р.	виконано
15.	Подання рецензії, відгуку наукового керівника, зброшурованої магістерської дисертації на кафедру (при наявності надаються інші документи / довідка чи акт про впровадження, копії наукових статей чи тез доповідей)	11 грудня 2024 р.	
16.	Захист магістерської дисертації перед Державної екзаменаційної комісії згідно із затвердженим графіком	згідно із затвердженим графіком	

Студент

(підпис)

Вікторія ОМЕЛЬЧУК
(власне ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Науковий керівник

(підпис)

Олег ГАВРИШ
(власне ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

РЕФЕРАТ

Магістерська дисертація Омельчук Вікторії Ігорівни на тему «Розвиток глобального ринку аудиторської діяльності в умовах цифровізації» зі спеціальності 051 Економіка, освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка», Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», 2024, Київ.

Магістерська дисертація складається зі вступу, 3 розділи, висновків, списку використаних джерел. Виконана в обсязі 125 сторінок, містить 15 рисунків, 11 таблиць.

Актуальність теми. Цифровізація є основним драйвером змін у глобальній економіці, значно трансформуючи аудиторську діяльність. Зі зростанням обсягів фінансових даних і автоматизацією бізнес-процесів аудиторські компанії змушені впроваджувати новітні технології для забезпечення якості послуг. Це відкриває нові можливості, але водночас ставить виклики щодо етики, конфіденційності та незалежності аудиторів. Актуальність теми зумовлена необхідністю вивчення впливу цифровізації на ринок аудиторських послуг і розробки рекомендацій для адаптації до нових умов.

Метою роботи є визначення ключових тенденцій і перспектив розвитку глобального ринку аудиторської діяльності в умовах цифровізації та розробка рекомендацій щодо впровадження інноваційних цифрових технологій для підвищення конкурентоспроможності аудиторських компаній.

Для досягнення поставленої мети сформульовано такі **завдання**:

- проаналізувати сутність поняття «аудиту» та еволюцію аудиторської діяльності в контексті розвитку інформаційних технологій;
- дослідити методичні підходи до оцінки якості надання аудиторських послуг;
- визначити ключові аспекти процесу цифровізації як глобальної економічної тенденції;
- провести оцінку глобального ринку аудиторських послуг;

- проаналізувати регіональні особливості розвитку аудиторської діяльності в умовах цифровізації;
- вивчити вплив цифровізації на конкурентні переваги аудиторських фірм;
- розробити рекомендації щодо зміцнення позицій аудиторських компаній на глобальному ринку в умовах цифровізації;
- запропонувати інструменти впровадження цифрових технологій у діяльність аудиторських фірм;
- оцінити економічні наслідки цифровізації для глобального ринку аудиторських послуг.

Об’єктом дослідження є міжнародний ринок аудиторської діяльності.

Предметом дослідження є теоретичні, науково-методичні та практичні аспекти розвитку ринку аудиторської діяльності в умовах цифровізації.

Методи дослідження. Для досягнення мети роботи використано низку специфічних та універсальних методів дослідження, а саме узагальнення (для визначення основних особливостей послуги аудиту), абстрагування (для розвитку сутності поняття аудит та цифровізація), аналіз (детальний розгляд тенденцій на ринку аудиторської діяльності), індукція, статистичний, економічного моделювання та прогнозування (визначення наслідків впровадження цифровізації для глобального ринку аудиторських послуг).

Наукова новизна. У роботі визначено вплив цифровізації на зміцнення позицій аудиторських компаній на міжнародному ринку, розроблено практичні рекомендації щодо впровадження інноваційних технологій в аудиторську діяльність для адаптації до нових умов і підвищення ефективності.

Практичне значення одержаних результатів. Розроблені рекомендації можуть бути використані аудиторськими компаніями для підвищення ефективності своєї діяльності, адаптації до викликів цифровізації та забезпечення відповідності міжнародним стандартам аудиту. Це сприятиме зміцненню їхніх позицій на глобальному ринку, забезпеченню високої якості аудиторських послуг і підвищенню довіри до фінансової звітності.

Публікації. Гавриш О. А., Омельчук В. І. Глобальні тренди цифровізації в аудиторській діяльності. *Економічний вісник Донбасу*. 2024. №4 (78). URL: <http://www.evd-journal.org/en/issue-2024-3-477-78/> (фахове видання категорія В).

Ключові слова: цифровізація, міжнародна аудиторська діяльність, інформаційні технології, якість аудиторських послуг, цифрові технології.

ABSTRACT

Master's thesis by Omelchuk Viktoriia Ihorivna on ‘Development of the global market of audit activities in the context of digitalisation’, speciality 051 Economics, educational and professional programme ‘International Economics’, National Technical University of Ukraine ‘Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute’, 2024, Kyiv.

The master's thesis consists of an introduction, 3 chapters, conclusions, and a list of references. It consists of 125 pages, 15 figures, 11 tables.

Relevance of the topic. Digitalisation is the main driver of change in the global economy, significantly transforming audit activities. With the growth of financial data and automation of business processes, audit firms are forced to implement the latest technologies to ensure the quality of services. This opens up new opportunities, but also poses challenges to the ethics, confidentiality and independence of auditors. The relevance of the topic is driven by the need to study the impact of digitalisation on the audit services market and develop recommendations for adapting to new conditions.

The purpose of the study is to identify key trends and prospects for the development of the global audit market in the context of digitalisation and to develop recommendations for the introduction of innovative digital technologies to increase the competitiveness of audit firms.

To achieve this goal, **the following objectives** have been formulated:

- to analyse the essence of the concept of ‘audit’ and the evolution of audit activities in the context of information technology development;
- to study methodological approaches to assessing the quality of audit services;
- to identify key aspects of the digitalisation process as a global economic trend;
- to assess the global market for audit services;
- to analyse the regional peculiarities of the development of audit activities in the context of digitalisation;
- to study the impact of digitalisation on the competitive advantages of audit firms;

- to develop recommendations for strengthening the position of audit firms in the global market in the context of digitalisation;
- to propose tools for implementing digital technologies in the activities of audit firms;
- to assess the economic impact of digitalisation on the global market of audit services.

The object of research is the international market of audit activities.

The subject of the study is the theoretical, scientific, methodological and practical aspects of the development of the audit market in the context of digitalisation.

Research methods. To achieve the purpose of the work, a number of specific and universal research methods were used, namely generalisation (to determine the main features of the audit service), abstraction (to develop the essence of the concept of audit and digitalisation), analysis (detailed consideration of trends in the audit market), induction, statistical, economic modelling and forecasting (determining the consequences of digitalisation for the global market of audit services).

Scientific novelty. The paper determines the impact of digitalisation on strengthening the position of audit firms in the international market, develops practical recommendations for the introduction of innovative technologies in audit activities to adapt to new conditions and increase efficiency.

Practical significance of the results. The developed recommendations can be used by audit firms to improve the efficiency of their activities, adapt to the challenges of digitalisation and ensure compliance with international auditing standards. This will help strengthen their positions in the global market, ensure high quality audit services and increase confidence in financial statements.

Publications. Global trends of digitalisation in audit activity. *Economic Bulletin of Donbas*. 2024. №4 (78). URL: <http://www.evd-journal.org/en/issue-2024-3-477-78/> (professional publication category B).

Keywords: Digitalisation, international audit activity, information technology, quality of audit services, digital technologies.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	12
1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	15
1.1 Еволюція аудиторської діяльності в контексті розвитку інформаційних технологій	15
1.2 Методичні підходи до оцінки якості надання аудиторських послуг	25
1.3 Процес цифровізації як глобальна економічна тенденція	37
<i>Висновки до першого розділу</i>	<i>49</i>
2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНЮВАННЯ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ РИНКІВ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ	51
2.1 Оцінка глобального ринку аудиторських послуг	51
2.2 Аналіз регіональних особливостей розвитку аудиторської діяльності в умовах цифровізації.....	66
2.3 Вплив діджиталізації та конкурентні переваги аудиторських фірм.....	80
<i>Висновки до другого розділу</i>	<i>89</i>
3. ТРАНСФОРМАЦІЯ ГЛОБАЛЬНОГО РИНКУ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ У ЦИФРОВУ ЕПОХУ.....	91
3.1 Рекомендації щодо зміцнення позицій аудиторських компаній на глобальному ринку в умовах цифровізації.....	91
3.2 Пропозиції впровадження цифрових технологій для аудиторських фірм на міжнародному ринку.....	96
3.3 Економічні наслідки цифровізації для глобального ринку аудиторських послуг	106
<i>Висновки до третього розділу.....</i>	<i>115</i>
ВИСНОВКИ	117
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	119

ВСТУП

Актуальність роботи. Цифровізація стала ключовим драйвером змін у глобальній економіці, що значною мірою трансформує процеси аудиторської діяльності. В умовах зростання обсягів фінансових даних, автоматизації бізнес-процесів і підвищення вимог до прозорості фінансової звітності аудиторські компанії змушені адаптуватися до нових викликів і запроваджувати сучасні цифрові технології. Це відкриває нові можливості для забезпечення якості аудиторських послуг, однак водночас створює виклики, пов'язані з дотриманням етичних норм, конфіденційністю інформації та незалежністю аудиторів. Актуальність теми обумовлена необхідністю дослідження впливу цифровізації на функціонування аудиторських фірм, визначення перспектив розвитку глобального ринку аудиторської діяльності та розробки рекомендацій щодо адаптації аудиторських послуг до сучасних умов.

Мета дослідження. Метою роботи є визначення ключових тенденцій і перспектив розвитку глобального ринку аудиторської діяльності в умовах цифровізації та розробка рекомендацій щодо впровадження інноваційних цифрових технологій для підвищення конкурентоспроможності аудиторських компаній.

Для досягнення поставленої мети сформульовано такі завдання:

- проаналізувати сутність поняття «аудиту» та еволюцію аудиторської діяльності в контексті розвитку інформаційних технологій;
- дослідити методичні підходи до оцінки якості надання аудиторських послуг;
- визначити ключові аспекти процесу цифровізації як глобальної економічної тенденції;
- провести оцінку глобального ринку аудиторських послуг;
- проаналізувати регіональні особливості розвитку аудиторської діяльності в умовах цифровізації;
- вивчити вплив цифровізації на конкурентні переваги аудиторських фірм;

- розробити рекомендації щодо зміцнення позицій аудиторських компаній на глобальному ринку в умовах цифровізації;
- запропонувати інструменти впровадження цифрових технологій у діяльність аудиторських фірм;
- оцінити економічні наслідки цифровізації для глобального ринку аудиторських послуг.

Об’єктом дослідження є міжнародний ринок аудиторської діяльності.

Предметом дослідження є теоретичні, науково-методичні та практичні аспекти розвитку ринку аудиторської діяльності в умовах цифровізації.

База дослідження. Аудиторські компанії міжнародного рівня, що працюють на глобальному ринку, а також практики їхньої цифрової трансформації.

Методи дослідження. Для досягнення мети роботи використано низку специфічних та універсальних методів дослідження, а саме узагальнення (для визначення основних особливостей послуги аудиту), абстрагування (для розвитку сутності поняття аудит та цифровізація), аналіз (детальний розгляд тенденцій на ринку аудиторської діяльності), індукція, статистичний, економічного моделювання та прогнозування (визначення наслідків впровадження цифровізації для глобального ринку аудиторських послуг).

Наукова новизна. У роботі визначено вплив цифровізації на зміцнення позицій аудиторських компаній на міжнародному ринку, розроблено практичні рекомендації щодо впровадження інноваційних технологій в аудиторську діяльність для адаптації до нових умов і підвищення ефективності.

Практичне значення одержаних результатів. Розроблені рекомендації можуть бути використані аудиторськими компаніями для підвищення ефективності своєї діяльності, адаптації до викликів цифровізації та забезпечення відповідності міжнародним стандартам аудиту. Це сприятиме зміцненню їхніх позицій на глобальному ринку, забезпеченню високої якості аудиторських послуг і підвищенню довіри до фінансової звітності.

Публікації. Гавриш О. А., Омельчук В. І. Глобальні тренди цифровізації в аудиторській діяльності. *Економічний вісник Донбасу*. 2024. №4 (78). URL: <http://www.evd-journal.org/en/issue-2024-3-477-78/> (фахове видання категорія В).

1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1 Еволюція аудиторської діяльності в контексті розвитку інформаційних технологій

Аудит, як діяльність, пов'язана з перевіркою та оцінкою фінансових записів і операцій, має глибоке коріння, яке сягає часів стародавніх цивілізацій. Вже в Давньому Єгипті, Месопотамії та Римі почали з'являтися перші форми аудиторської діяльності. У цих культурах використовувалися спеціальні особи для перевірки фінансових операцій, зокрема для нагляду за збором податків і контролем за ресурсами держави. Наприклад, в Давньому Єгипті і Месопотамії чиновники мали обов'язки з перевірки рахунків та обліку надходжень, зокрема в контексті управління державними запасами [1].

У Стародавньому Римі з'явилася концепція «censorship» – роль чиновника, відповідального за проведення перепису населення та оцінку майна, яка включала перевірку фінансових даних. Римські імператори покладали великі зусилля на створення системи фінансового контролю для забезпечення належного управління імперією. Римський аудит був одним з перших кроків до сучасних форм аудиту, зокрема в аспекті нагляду за державними фінансами та забезпечення законності.

У середньовіччі, в Європі, з розвитком торгівлі та ранньої капіталістичної економіки з'явилася потреба у контролі за фінансовими операціями серед торговців і містян. Вже в цей час існували перші форми бухгалтерського обліку, і з'явилася потреба в перевірці цих записів. Ранньосередньовічні аудити в основному зосереджувалися на монетарних операціях, а також на управлінні фінансами в церквах, монастирях і феодалських володіннях. Цей період заклав основи для розвитку більш складних форм аудиту, які набули популярності в наступні століття [2].

З розвитком сучасного підприємництва і глобалізації в XVI-XVIII століттях аудит стає важливим інструментом для перевірки діяльності компаній, і, зрештою, з'являються перші аудиторські фірми в їх сучасному вигляді. Технологічні та

економічні зміни, що відбулися в цей час, зробили аудит необхідним елементом для забезпечення довіри в бізнесі.

У XIX столітті, в період індустріалізації та формування сучасних фінансових ринків, аудиторська діяльність почала набувати більш систематизованого та професіоналізованого вигляду. Особливо це стосується Великої Британії, де зародження сучасного аудиту значною мірою пов'язане з розвитком підприємництва та публічних акціонерних компаній.

Індустріальна революція, що почалася в кінці XVIII століття, стала важливою віхою в економічному розвитку Європи. Вона принесла значні зміни, особливо в таких галузях, як залізничний та гірничодобувний сектори, що сприяло бурхливому розвитку великих підприємств і корпорацій. Ці компанії почали володіти величезними активами та здійснювати складні фінансові операції, що вимагало запровадження нових механізмів для забезпечення прозорості та ефективного управління їх діяльністю.

Зростання масштабів бізнесу привело до необхідності запровадження системи перевірки фінансових звітів. Власники акцій та інвестори прагнули забезпечити прозорість у фінансових операціях компаній, оскільки це було необхідно для залучення капіталу та мінімізації ризиків. Аудит став невід'ємною частиною процесу корпоративного управління, оскільки забезпечував довіру до фінансової інформації, яку компанії надавали своїм акціонерам та кредиторам.

Зокрема, розвиток залізничної та гірничодобувної промисловості став поштовхом до створення багатьох великих корпорацій, які вимагали професійних послуг з перевірки фінансових звітів. Для таких компаній важливою була не тільки внутрішня ефективність, але й надання точних і достовірних фінансових даних для зовнішніх користувачів, включаючи інвесторів та регулюючі органи. Це сприяло становленню професії аудитора як окремої сфери діяльності в економіці, що підкріплювалася розвитком бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Аудитори, що працювали в цей період, виконували функції, схожі на сучасні, і займалися перевіркою точності фінансових звітів, аналізом їх

відповідності законодавчим вимогам та фінансовим стандартам. Ці перевірки були необхідні не тільки для забезпечення довіри між компаніями та їхніми інвесторами, а й для контролю за дотриманням правил і норм у сфері фінансів.

У кінці XIX століття виникає потреба в об'єднанні осіб, які займаються перевіркою фінансових звітів, що призводить до створення перших професійних організацій. Ці організації стали основою для формалізації та стандартизації аудиторської діяльності. Однією з найважливіших таких організацій став Інститут сертифікованих бухгалтерів Великої Британії (Institute of Chartered Accountants in England and Wales, ICAEW), заснований у 1880 році [3].

Ідея створення професійних об'єднань виникла на фоні необхідності визнання аудиту як важливої професії, яка вимагала суворих стандартів і кваліфікаційних вимог. ICAEW став першим визнаним органом, який забезпечував сертифікацію бухгалтерів і аудиторів у Великій Британії. Це дало можливість створити єдиний стандарт для аудиторської діяльності, що було необхідно для забезпечення довіри інвесторів до фінансових звітів підприємств.

Інститут сертифікованих бухгалтерів не тільки стандартизував аудиторську практику, але й сприяв розвитку навчання та професійної підготовки фахівців. Після його створення почала формуватися чітка система кваліфікації та сертифікації аудитора, що стало важливою віхою в становленні аудиту як окремої галузі. Це також сприяло зростанню попиту на аудиторські послуги, оскільки підприємства й організації стали визнавати важливість незалежної перевірки своїх фінансових звітів для підвищення довіри до них з боку інвесторів та регулюючих органів.

Заснування ICAEW стало не лише важливим кроком у розвитку професії, але й заклало основи для розвитку інших професійних організацій в Європі та за її межами, які почали створюватися в XX столітті. Це також призвело до формування загальних стандартів для аудиторської діяльності, які поширювалися по всьому світу, забезпечуючи впорядкованість і високий рівень якості надання аудиторських послуг.

З розвитком економічних процесів у XIX і на початку XX століття зростала потреба в чітких стандартах для виконання аудиторських перевірок, що відповідали б вимогам нових фінансових реалій та вимогам ринку. Аудитори мали розробити нові методи оцінки фінансової прозорості компаній і їхніх управлінських практик. В цей час компанії почали відчувати необхідність у підтвердженні надійності своїх фінансових звітів через незалежну перевірку, що сприяло зростанню значення аудиту.

Одним із ключових етапів розвитку аудиторської професії стало ухвалення законодавчих актів, що визначали роль аудитора та вимоги до його діяльності. Наприклад, у Великій Британії вже в середині XIX століття було прийнято перші закони, які зобов'язували компанії публікувати свої фінансові звіти, а також визначали роль незалежного аудитора у перевірці цих звітів. Одним із таких законів був Companies Act 1844, який встановлював обов'язковість ведення бухгалтерського обліку в корпораціях та підготовки фінансових звітів. Законодавчі ініціативи стали важливим кроком у створенні правової бази для аудиторської діяльності, що дозволило підвищити прозорість фінансової інформації і зменшити ризики для інвесторів [4].

Ці зміни були важливими для розвитку міжнародних стандартів аудиту. Виникнення вимог до фінансової прозорості призвело до стандартизації аудиторських процесів на глобальному рівні, що стало основою для подальшого створення міжнародних стандартів аудиторської практики, які регулюють діяльність аудиторів у багатьох країнах світу.

Розвиток аудиторської практики в інших європейських країнах, таких як Франція, Німеччина та Італія, відбувався паралельно з індустріалізацією, проте мав свої особливості, що були зумовлені різними юридичними, економічними та культурними традиціями.

У Німеччині аудиторська діяльність мала своєрідну традицію, що значною мірою базувалася на ролі юристів. Аудитори в Німеччині часто були юристами або спеціалістами з правових питань, які проводили перевірку фінансових звітів, зокрема з акцентом на правові аспекти діяльності компаній. Цей підхід був

частково зумовлений важливістю юридичних норм у німецькому бізнес-середовищі, де контроль за діяльністю підприємств мав юридичний характер, що дозволяло мінімізувати правові ризики та забезпечити більшу надійність фінансової звітності [3].

В Італії розвиток аудиторської практики був більш орієнтований на бухгалтерію. В Італії акцент робився на технічних аспектах обліку та бухгалтерської документації, що дозволяло забезпечити високу точність і достовірність фінансових звітів. Італійські аудиторські традиції сформувалися навколо професіоналів, які мали глибокі знання бухгалтерії, і це дозволило країні ефективно впроваджувати систему перевірки фінансової звітності [5].

У Франції розвиток аудиту також був тісно пов'язаний з індустріалізацією та зростанням фінансових ринків, однак французька система мала свої відмінності, зокрема в питанні регулювання аудиторської діяльності. У Франції існувала сильна централізація державного контролю за економічними процесами, що вплинуло на специфіку розвитку професії аудитора [6].

Таким чином, кожна з європейських країн внесла свої унікальні елементи в розвиток аудиторської практики, що було обумовлено її особливостями в юридичній та економічній сферах. Ці відмінності дозволяють краще розуміти різноманіття підходів до аудиту, що існують в сучасному світі.

В Україні розвиток аудиторської практики почався на початку XX століття, коли зростання промисловості і фінансових ринків вимагало вдосконалення системи обліку та контролю за діяльністю компаній. Проте, на відміну від багатьох західноєвропейських країн, аудиторська діяльність в Україні спочатку була менш розвинута, і значну роль у формуванні цієї професії відіграли державні органи та економічні реформи [7, 8].

З перших років незалежності України (1991 рік) виникла потреба в адаптації вітчизняної аудиторської системи до міжнародних стандартів, зокрема через прагнення країни до інтеграції в світову економіку та членства в міжнародних організаціях, таких як Світова організація торгівлі. Однак до 1990-х років в

Україні не існувало чітко визначеної аудиторської професії, а роль аудиторів була обмежена основними функціями бухгалтерського обліку [9].

Відповідно до статті 3 Закону України «Про аудиторську діяльність» аудит визначається як перевірка даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності суб'єкта господарювання для висловлення незалежної думки про їх достовірність у суттєвих аспектах та відповідність законодавчим вимогам, положенням бухгалтерського обліку чи іншим правилам [10].

З іншого боку, Міжнародні стандарти аудиту (МСА 200) визначають аудит як процес, метою якого є надання аудитору можливості сформулювати думку про те, чи складені фінансові звіти відповідно до застосовної концептуальної основи фінансової звітності [11, 12]. Аудит фінансових звітів відносять до завдань з надання впевненості. 1994 року в Україні був створений перший національний орган для сертифікації аудиторів – Національна асоціація аудиторів України (НААУ). Введення обов'язкового аудиту для великого бізнесу, а також створення організацій, які стандартизують і сертифікують аудиторські послуги, стало важливим кроком у розвитку професії [13, 14].

Основні функції аудиту:

- перевірка відповідності фінансових звітів законодавчим вимогам, стандартам бухгалтерського обліку чи внутрішнім політикам суб'єкта господарювання;
- надання глибокого аналізу стану фінансових ресурсів і зобов'язань, а також оцінка ефективності управління ними;
- формування обґрунтованої інформації для зацікавлених сторін (акціонерів, кредиторів, регуляторів) для прийняття управлінських чи інвестиційних рішень;
- виявлення потенційних ризиків або помилок у системі обліку й управління, що дозволяє запобігти їх негативним наслідкам.

Фінансова звітність є структурованим поданням фінансової інформації, що включає [15]:

- Баланс (звіт про фінансовий стан);

- Звіт про фінансові результати;
- Звіт про власний капітал;
- Звіт про рух грошових коштів;
- Примітки до фінансової звітності.

Згідно із законодавством України, складання звітності здійснюється на основі національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ).

Управлінський персонал підприємства відповідає за вибір концептуальної основи звітності, її складання та забезпечення внутрішнього контролю. Відповідно до статті 9 Закону України "Про аудиторську діяльність", управлінці несуть відповідальність за повноту та достовірність наданих аудиторській фірмі документів. Аудитор же зобов'язаний формувати незалежну думку про фінансові звіти, дотримуючись принципів професійного скептицизму [10]. Це передбачає критичну оцінку отриманих доказів, особливо щодо можливості викривлення даних через шахрайство чи помилки.

Професійний скептицизм є невід'ємною частиною аудиторського процесу. Аудитор повинен враховувати можливість суттєвих викривлень фінансової інформації, не покладаючись виключно на запевнення управлінців. Це дозволяє підвищити якість перевірки та забезпечити обґрунтованість висновків.

Таким чином, аудит є комплексним процесом, що забезпечує контроль, аналіз, інформування та превенцію ризиків у діяльності суб'єктів господарювання, сприяючи їхньому сталому розвитку та довірі з боку зацікавлених сторін.

Таблиця 1.1 – Основні регулятори ринку аудиторської діяльності

Орган регулювання	Характеристика
Міжнародні стандарти аудиту (ISA)	Міжнародні стандарти аудиту (ISA), які були розроблені IFAC, є обов'язковими для використання під час перевірок, визначаючи принципи та норми, якими має керуватися аудитор. Завдяки ISA забезпечується єдність методологій і підходів у сфері аудиту.

Продовження табл. 1.1

Міжнародні організації та установи	Міжнародні організації та установи також відіграють важливу роль у регулюванні глобального аудиторського ринку, займаючись розвитком стандартів та норм у сфері фінансової звітності. Зокрема, Міжнародна організація комісій з цінних паперів (IOSCO) сприяє вдосконаленню нагляду за фінансовими ринками, приділяючи увагу аспектам аудиторської діяльності.
Міжнародна федерація бухгалтерів (IFAC)	IFAC об'єднує аудиторські та бухгалтерські організації з усього світу і є глобальним лідером у розробці міжнародних стандартів для аудиту, етичних кодексів і інших професійних нормативів. Вона активно підтримує розвиток професійних навичок аудиторів і сприяє впровадженню найкращих практик у всьому світі.
Регуляторні органи країн	В кожній країні існують органи, які здійснюють контроль та нагляд за діяльністю аудиторів та аудиторських компаній, відповідно до національних нормативів. Ці органи займаються ліцензуванням аудиторів, проводять перевірки та нагляд за їхньою діяльністю, а також вживають дисциплінарних заходів у разі порушення етичних норм і професійних стандартів.

Джерело: складено автором за даними [16]

Наразі український аудит підпорядковується міжнародним стандартам аудиту (ISA), а самі аудитори мають проходити регулярну сертифікацію та навчання. З розвитком бізнесу та економіки, а також з посиленням вимог до прозорості фінансової діяльності, роль аудиторів в Україні постійно зростала, і сьогодні аудиторські компанії активно працюють на ринку з урахуванням глобальних тенденцій і новітніх технологій.

Зараз Україна має досить розвинену аудиторську систему, що дозволяє працювати за міжнародними стандартами і відповідає вимогам міжнародних організацій, таких як Міжнародна федерація бухгалтерів (IFAC).

Таблиця 1.2 – Класифікація поширених аудиторських послуг

Назва послуги	Характеристика
Консалтинг з питань оподаткування	Фірми, що надають аудиторські послуги, часто займаються консультуванням з податкових питань, допомагаючи організаціям створювати податкові стратегії, які мінімізують податкові ризики та штрафні санкції.

Продовження табл. 1.2

Підготовка фінансової звітності		Цей варіант є ідеальним для компаній, які не мають власного бухгалтерського відділу або достатнього досвіду у сфері бухгалтерії.
Консалтинг питань комплаєнсу	з	Надання допомоги компаніям у забезпеченні відповідності законодавчим вимогам та запобігання накладенню санкцій.
Аудит фінансової звітності		Одна з основних послуг, яку надають аудиторські фірми, полягає в перевірці фінансових звітів компанії, щоб впевнитися, що вони відповідають вимогам міжнародних стандартів бухгалтерського обліку.
Консалтинг питань управління ризиками	з	Надання компаніям підтримки в ідентифікації та управлінні ризиками, які можуть негативно позначитись на їхній діяльності.

Джерело: складено автором за даними [17]

Зростання значення фінансової звітності та необхідність незалежного контролю за нею стали важливими факторами довіри інвесторів і споживачів послуг в усіх країнах, де розвивається фінансовий сектор. Поява та розвиток великих корпорацій в умовах індустріалізації вимагали встановлення чітких стандартів для звітності, що включало регулярні фінансові перевірки та аудит. Ці процеси дозволяли забезпечити прозорість у діяльності компаній, що, у свою чергу, підвищувало довіру до ринків та сприяло притоку інвестицій.

Незалежний аудит ставав необхідним для підтвердження достовірності фінансової інформації, оскільки без нього інвестори не могли б оцінити реальний стан компанії та її здатність генерувати прибуток. Це було особливо важливо в умовах зростання фінансових ринків і глобалізації економіки, де одна з головних цілей полягала в мінімізації ризиків і забезпеченні стабільності.

Завдяки зростанню ролі незалежного контролю з боку аудиторів, бізнеси почали виводити на міжнародні ринки акції та цінні папери, що потребувало дотримання загальноприйнятих стандартів фінансової звітності. Таким чином, незалежний аудит сприяв зростанню рівня довіри до ринку, зміцнюючи фінансову стабільність і сприяючи розвитку глобальної економіки.

Ця тенденція зберігається й сьогодні, коли вимоги до прозорості фінансової звітності стають все більш суворими, і роль аудиторів як гарантій довіри до фінансових ринків є критично важливою.

Еволюція аудиторської діяльності в контексті розвитку інформаційних технологій є важливою частиною історії професії, оскільки новітні технології значно вплинули на методи роботи аудиторів і загальні процеси перевірки фінансової звітності.

З початком масового впровадження комп'ютерних технологій наприкінці XX століття аудитори отримали доступ до більш швидких і ефективних інструментів для обробки великих обсягів фінансових даних. Це дозволило значно прискорити процеси збору інформації, аналізу фінансових звітів та виявлення можливих неточностей або порушень. Так, автоматизація допомагає скоротити час, необхідний для виконання рутинних операцій, таких як перевірка бухгалтерських записів та складання звітів.

Таким чином, розвиток інформаційних технологій дозволив аудиторській діяльності еволюціонувати від традиційних методів перевірки до використання передових цифрових інструментів, що робить процеси більш ефективними, точними та масштабованими.

1.2 Методичні підходи до оцінки якості надання аудиторських послуг

У сучасних умовах забезпечення високої якості аудиторських послуг вимагає впровадження методичних підходів, які враховують як міжнародний досвід, так і національні особливості регулювання аудиторської діяльності.

Якість аудиторських послуг є багатовимірною категорією, яка інтегрує професійні, технічні та етичні аспекти діяльності аудиторів.

Задоволення потреб клієнтів є одним із ключових аспектів забезпечення якості аудиторських послуг. Це передбачає не лише виконання формальних зобов'язань, а й активне розуміння специфічних вимог та очікувань кожного замовника. Клієнти, які користуються аудиторськими послугами, приймають важливі фінансові та управлінські рішення на основі результатів аудиту. Тому від якості наданих послуг залежить не лише довіра до аудитора, але й репутація замовника на ринку.

Для задоволення потреб клієнтів аудитори мають враховувати специфіку діяльності кожного підприємства, особливості галузі, в якій воно працює, а також індивідуальні ризики, що можуть вплинути на фінансову звітність. Гнучкість у реагуванні на запити клієнтів стає ключовим фактором. Це може включати зміну графіку перевірки, адаптацію аудиторських процедур до нових обставин або додаткове консультування. Окрім того, сучасний клієнт вимагає не лише виявлення помилок, але й отримання рекомендацій щодо їх виправлення, що додає аудиту консультаційної цінності.

Важливим аспектом є прозорість та зрозумілість висновків аудитора. Звіти мають бути чіткими, логічними і зрозумілими для користувачів, які часто не володіють спеціалізованими знаннями в галузі бухгалтерського обліку чи аудиту. Створення довіри до звітів аудитора також залежить від його професійної етики та незалежності. Клієнт повинен бути впевненим, що аудитор діє об'єктивно, без будь-якого впливу ззовні.

Таким чином, задоволення потреб клієнтів у сфері аудиту не обмежується формальним виконанням нормативних вимог. Воно вимагає активної взаємодії, орієнтації на клієнта, дотримання професійних стандартів та постійного

вдосконалення методів роботи для відповідності сучасним очікуванням і потребам ринку.

Відповідність стандартам є фундаментальною складовою забезпечення якості аудиторських послуг. Міжнародні стандарти аудиту (МСА) встановлюють загальні принципи, методики та вимоги, яких мають дотримуватися аудитори для забезпечення належного рівня виконання своїх обов'язків. Ці стандарти спрямовані на уніфікацію підходів до аудиту у світовій практиці, забезпечуючи порівнянність, прозорість і надійність результатів аудиторських перевірок [18].

МСА 220 визначає основні елементи системи контролю якості на рівні аудиторської фірми та окремих завдань з аудиту. Зокрема, він акцентує на необхідності дотримання етичних норм, таких як чесність, об'єктивність, конфіденційність і незалежність. Це дозволяє забезпечити довіру клієнтів до результатів аудиту та мінімізувати ризики упереджених або необґрунтованих висновків. Також стандарт визначає вимоги до належної організації процесу аудиту, включаючи планування, виконання процедур, документування та моніторинг [19].

Національні стандарти аудиту в Україні адаптовані до МСА, але враховують особливості місцевого законодавства та економічного середовища. Наприклад, Закон України «Про аудиторську діяльність» регулює діяльність аудиторів, встановлює вимоги до сертифікації та ліцензування, а також визначає правила контролю якості аудиторських послуг. Відповідність цим стандартам гарантує, що аудиторська діяльність здійснюється на законних підставах і відповідає міжнародним вимогам [20].

Контроль за дотриманням стандартів здійснюється як внутрішніми процедурами аудиторських фірм, так і зовнішнім моніторингом з боку регуляторних органів. У міжнародній практиці роль таких органів виконують Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB) у США, Financial Reporting Council (FRC) у Великобританії та інші структури, які проводять перевірки аудиторських компаній, публікують звіти про їхню діяльність і застосовують санкції у разі порушень [21, 22]. В Україні цю функцію виконує Аудиторська

палата України (АПУ), яка затверджує національні стандарти та здійснює нагляд за їхнім дотриманням.

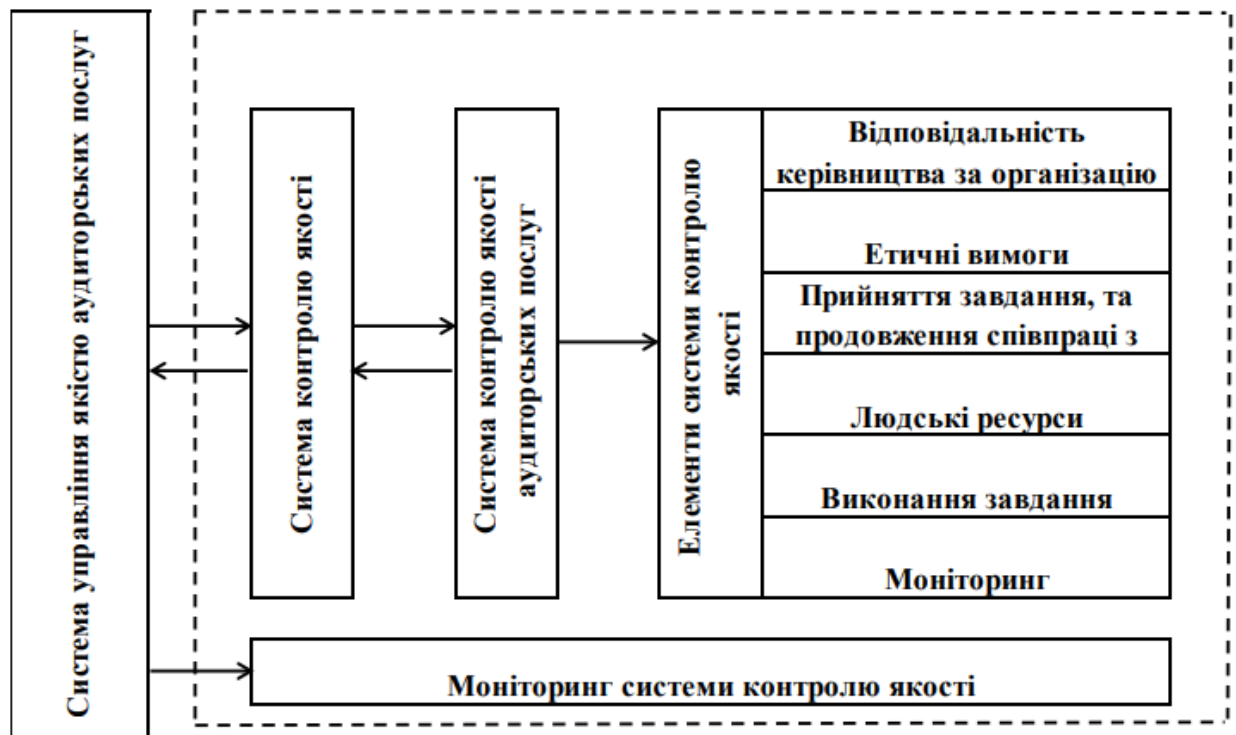

Рисунок 1.1 – Організація елементів системи контролю якості в аудиторській компанії

Джерело [23]

Таким чином, дотримання стандартів є ключовим фактором, що забезпечує професіоналізм і довіру до аудиторських послуг. Це не лише підвищує якість роботи аудиторів, але й сприяє інтеграції національного аудиту в глобальну економічну систему.

Дотримання етичних норм є основоположним принципом у діяльності аудиторів, що забезпечує довіру клієнтів, інвесторів і суспільства до результатів аудиторських перевірок. Етика аудиторської діяльності є універсальною та визначається низкою принципів, які гарантують професіоналізм і об'єктивність роботи аудитора.

Чесність є центральним аспектом професійної етики. Аудитор зобов'язаний діяти відкрито, неупереджено та в інтересах суспільства, надаючи висновки, які відповідають дійсному стану справ. Порухення цього принципу може призвести до серйозних наслідків, включаючи втрату довіри до професії загалом.

Об'єктивність передбачає незалежність думки аудитора від будь-якого впливу, який міг би спотворити професійне судження. Це особливо важливо в умовах, коли замовник може намагатися тиснути на аудитора для отримання сприятливого звіту. Незалежність є основним гарантом об'єктивності. Вона означає, що аудитор не повинен мати фінансових, родинних або інших зв'язків із замовником, які могли б вплинути на його рішення.

Професійна компетентність вимагає від аудитора постійного розвитку знань і навичок. Ефективність роботи залежить від розуміння чинного законодавства, стандартів аудиту та найкращих практик у сфері фінансової звітності. Аудитор має підтримувати свій професійний рівень на належному рівні для виконання складних завдань.

Конфіденційність є ще одним ключовим аспектом етики. Аудитор має зберігати у таємниці всю інформацію, отриману під час перевірки, та не використовувати її у власних інтересах або в інтересах третіх осіб. Цей принцип підкреслює важливість довіри між аудитором і клієнтом.

Усі ці аспекти регулюються Кодексом етики професійних бухгалтерів, який встановлює вимоги до поведінки аудиторів у різних ситуаціях. Наприклад, у США етичні стандарти визначаються PCAOB, у Європі – FRC та іншими органами. В Україні дотримання етики контролюється Аудиторською палатою України, однак ефективність цього нагляду часто ставиться під сумнів через недостатньо розвинені механізми контролю.

Недотримання етичних норм може мати катастрофічні наслідки, що підтверджують такі гучні випадки, як скандали навколо компанії Enron, які підірвали репутацію аудиторів і призвели до впровадження жорсткіших стандартів регулювання [24]. Ці приклади демонструють, що етична поведінка є критично важливою для збереження довіри до аудиторської професії та стабільності фінансових ринків.

Таким чином, дотримання етичних норм – це не лише обов'язок аудитора, але й основа для забезпечення справедливого, прозорого та об'єктивного аудиту, що відповідає інтересам як клієнта, так і суспільства в цілому.

Надання достовірної інформації є ключовим принципом аудиторської діяльності, оскільки саме на її основі користувачі фінансової звітності приймають важливі рішення. Достовірність забезпечується через ретельний збір, аналіз і оцінку аудиторських доказів, які підтверджують точність і повноту фінансових даних. Цей процес має бути систематичним, обґрунтованим і прозорим.

Для досягнення достовірності інформації аудитори повинні враховувати всі аспекти, які можуть вплинути на об'єктивність результатів перевірки. Це включає перевірку не лише документальних доказів, але й аналіз реальних умов діяльності підприємства, його операційного середовища та ризиків. Наприклад, перевірка фізичної наявності активів чи оцінка ринкових умов, у яких функціонує компанія, дозволяє отримати повніше уявлення про її фінансовий стан.

Особливе значення має незалежність аудитора, адже вона гарантує, що надана інформація не містить викривлень через конфлікт інтересів. Наприклад, у випадках, коли аудитор має ділові або фінансові зв'язки із замовником, це може підірвати достовірність отриманих висновків. Тому аудитори повинні уникати будь-яких ситуацій, які можуть поставити під сумнів їхню неупередженість.

Достовірність аудиторської інформації також залежить від правильного вибору методів перевірки. Використання сучасних технологій, таких як автоматизація аналізу даних або тестування великих обсягів інформації, дозволяє мінімізувати ймовірність людської помилки і значно підвищити точність перевірки. Наприклад, автоматизовані системи можуть ефективно виявляти неточності в облікових даних або аномалії, що свідчать про можливі шахрайства.

Крім того, зрозумілість звітності є критично важливою для користувачів, які часто не мають спеціалізованих знань у сфері аудиту. Аудиторські висновки повинні бути викладені у формі, доступній для інтерпретації різними зацікавленими сторонами – від інвесторів і акціонерів до державних регуляторів. Наприклад, чітка структура звіту із зазначенням суттєвих ризиків та результатів аудиту допомагає забезпечити кращу комунікацію між аудитором і користувачем.

У міжнародному контексті питання достовірності підкріплюється суворим контролем і відповідальністю аудиторів. У багатьох країнах існують серйозні

санкції за надання недостовірної інформації, що мотивує аудиторів до дотримання високих стандартів професійної етики та методології. В Україні, незважаючи на впровадження Міжнародних стандартів аудиту, виклики залишаються через недостатню систему моніторингу і контролю.

Таким чином, надання достовірної інформації є результатом комплексного процесу, що включає незалежність, професійну компетентність, застосування передових методів перевірки та доступність аудиторських звітів. Це забезпечує основу для прозорих і відповідальних фінансових рішень.

В Україні якість аудиторських послуг справді часто оцінюється на основі формальних критеріїв, таких як відповідність стандартам, дотримання процедури перевірки та оформлення звітів. Проте ця поверхнева оцінка часто не відображає реального стану справ у галузі, оскільки не завжди забезпечується достатній рівень незалежності аудиторів або не проводиться належний моніторинг якості наданих послуг.

Однією з головних проблем в Україні є те, що аудитори зосереджуються на виконанні мінімальних вимог щодо документального оформлення перевірок, що веде до поверхневого аналізу фінансових звітів. Аудитори часто не проводять глибокого аналізу облікових систем або реальних фінансових операцій підприємств, обмежуючись лише формальними перевітками документів. Це може призводити до ситуацій, коли важливі помилки або порушення не виявляються, що ставить під сумнів точність і достовірність висновків аудитора.

Крім того, відсутність ефективних процедур моніторингу є однією з причин низької довіри до аудиторських послуг в Україні. Моніторинг якості аудиту в країні ще недостатньо розвинений, а це створює можливості для маніпуляцій або недостатнього контролю за аудиторською діяльністю. Аудитори часто працюють в умовах обмеженого нагляду, що не сприяє їхній незалежності або об'єктивності. У таких умовах аудитор може бути схильний до впливу з боку клієнта, особливо якщо існують фінансові чи інші інтереси, які можуть впливати на його висновки.

Прикладом такої ситуації є випадки, коли аудиторські фірми, що працюють з великими підприємствами або державними компаніями, не завжди

дотримуються найвищих стандартів аудиту. Оскільки ці компанії мають потужний економічний вплив, аудитори можуть не виявляти суттєвих недоліків у їх фінансових звітах або обмежуватися загальними рекомендаціями без глибокого аналізу. Це, в свою чергу, знижує ефективність аудиторської діяльності, адже результати перевірок не дають повної картини фінансового стану компанії.

Прикладом такого підходу є низка скандалів з українськими державними підприємствами, де аудитори не змогли виявити фінансові порушення або не звертали увагу на можливі маніпуляції з обліковими даними. Це призводить до того, що аудиторські висновки не відповідають реальному стану справ, а відтак, споживачі фінансової інформації – акціонери, інвестори або регулятори – можуть зробити неправильні висновки на основі неточних даних.

Зокрема, проблема недостатнього контролю за якістю аудиту була помітною у випадках з великими підприємствами, що працюють у державному секторі, де аудитори часто не виявляли порушень, таких як несанкціоновані витрати або зловживання службовим становищем. Це, в свою чергу, ставило під сумнів ефективність державних контролюючих органів та самих аудитів.

Методи оцінки якості аудиторських послуг є важливими інструментами, які дозволяють визначити, наскільки ефективно виконуються аудиторські перевірки та наскільки вони відповідають встановленим стандартам і вимогам. Оцінка якості включає кілька підходів, що дозволяють забезпечити надійність та точність результатів аудиту, а також довіру до них з боку клієнтів і регуляторів.

Статистичні методи є одним із найбільш поширених способів оцінки якості аудиторських послуг. Вони включають в себе використання числових даних для оцінки результатів аудиту, таких як кількість помилок або невідповідностей, виявлених під час перевірки. Наприклад, аудитори можуть використовувати вибіркові перевірки (sampling), щоб оцінити точність фінансової звітності на основі вибірки даних. Статистичний аналіз дозволяє оцінити надійність перевірених даних і виявити аномалії, що можуть свідчити про помилки або шахрайство [20].

Застосування статистичних методів дозволяє:

- оцінити ймовірність помилок у фінансових звітах;
- визначити ступінь ризику та рівень надійності аудиторського висновку;
- провести аналіз, який допомагає оцінити ефективність та точність аудиторських процедур.

Оцінка якості аудиторських послуг через зворотний зв'язок від клієнтів є важливим методом, який дозволяє отримати інформацію про рівень задоволеності клієнтів виконаною роботою. Це може бути здійснено через опитування або інтерв'ю з клієнтами після завершення аудиторської перевірки. Важливим є те, щоб зворотний зв'язок охоплював не тільки формальні аспекти перевірки, а й оцінку ефективності комунікації, професіоналізму аудиторів, а також здатності команди аудиторів знаходити рішення у складних ситуаціях [21].

Зворотний зв'язок дозволяє:

- оцінити ефективність взаємодії між аудитором і клієнтом;
- виявити сильні та слабкі сторони роботи аудиторської фірми;
- ідентифікувати можливі проблеми, які потребують вдосконалення.

Використання новітніх технологій для автоматизації аудиторських процедур є важливим методом оцінки якості. Технології, такі як програми для аналізу великих обсягів даних (Data Analytics), автоматизовані системи контролю та штучний інтелект, можуть значно покращити ефективність аудиторських перевірок [25]. Завдяки автоматизації аудитор може проводити більш детальні та швидкі перевірки, знижуючи ризик людських помилок і підвищуючи точність аудиторських висновків.

Аудиторські технології дозволяють:

- провести аналіз великих обсягів даних швидше і точніше;
- зменшити вплив людського фактору на процес перевірки;
- підвищити ефективність виявлення аномалій і ризиків.

Метод оцінки якості, який включає аналіз внутрішніх процесів аудиторських фірм, спрямований на виявлення можливостей для вдосконалення. Цей метод передбачає детальне вивчення організаційної структури фірми,

підходів до управління якістю, а також процесів підготовки та виконання аудиторських перевірок. Внутрішній контроль є необхідним для підтримки високого рівня якості на всіх етапах аудиту.

Аналіз внутрішніх процесів допомагає:

- визначити слабкі місця в організації роботи фірми;
- оцінити ефективність процедур контролю якості;
- виявити можливості для покращення робочих процесів і процедур.

Оцінка якості аудиторських послуг за допомогою перевірки відповідності міжнародним стандартам є одним з найважливіших аспектів. Стандарти аудиту, такі як Міжнародні стандарти аудиту (МСА), забезпечують єдині вимоги до проведення перевірок, документування результатів і складання аудиторських висновків. Тому відповідність цим стандартам є основним критерієм високої якості аудиту.

Перевірка відповідності стандартам допомагає:

- забезпечити об'єктивність і прозорість аудиторських перевірок;
- підтвердити, що аудит відповідає міжнародним і національним вимогам;
- збільшити довіру до результатів аудиту з боку клієнтів та інвесторів.

Оцінка якості аудиту включає також вимірювання рівня ризиків, пов'язаних з проведенням аудиту, та виявлення помилок або порушень в облікових записах підприємства. Аудитор повинен оцінити всі потенційні ризики і виявити ймовірні області, де можуть бути недоліки або маніпуляції. Цей метод дозволяє більш ефективно планувати аудиторську перевірку та виявляти суттєві відхилення.

Виявлення ризиків допомагає:

- своєчасно виявити потенційні проблеми в фінансовій звітності;
- запобігти маніпуляціям або шахрайству з боку клієнта;
- підвищити точність оцінки фінансового стану підприємства.

Методи оцінки якості аудиторських послуг охоплюють широкий спектр підходів, що дозволяють забезпечити точність, ефективність і надійність результатів аудиту. Застосування статистичних методів, використання технологій,

аналіз зворотного зв'язку від клієнтів і внутрішній контроль процесів є необхідними елементами для підтримки високого рівня якості аудиторських послуг.

Інформаційна база для оцінки якості аудиторських послуг є основою для прийняття об'єктивних рішень щодо рівня виконання аудиторських перевірок. Вона включає всі дані, документи та інші матеріали, на яких базуються висновки аудитора. Надійна інформаційна база дозволяє аудиторам правильно оцінити фінансові звіти, виявити порушення та дати рекомендації щодо покращення облікових процесів на підприємстві. Оцінка якості аудиту без належної інформаційної бази є неможливою, оскільки саме на основі цих даних аудитори приймають рішення та складають свої висновки.

Основним елементом інформаційної бази є документальне оформлення аудиторської перевірки. Всі аудиторські процедури повинні бути належним чином задокументовані, щоб забезпечити можливість подальшої перевірки та оцінки правильності прийнятих рішень. Це включає протоколи обстеження та інтерв'ю з керівництвом підприємства, виявлені помилки або неточності у фінансовій звітності, копії перевірених документів, таких як рахунки-фактури, контракти, звіти.

Інформаційна база також включає методики та підходи, що використовуються аудитором під час перевірки. Це може бути інформація про:

- методи вибірки, використані для перевірки фінансових операцій.
- спеціальні процедури, застосовані для оцінки окремих видів активів і зобов'язань.
- підхід до оцінки ризиків та визначення суттєвих елементів для перевірки.

Зазначені методи мають бути належним чином зафіксовані у документах перевірки, щоб забезпечити можливість оцінки якості перевірки та її відповідність міжнародним і національним стандартам.

Для оцінки якості наданих послуг важливе значення має наявність достатніх і належних доказів, які підтверджують обґрунтованість аудиторських висновків. Це можуть бути [26]:

- підтвердження правильності записів у бухгалтерських книгах і фінансових звітах;
- оцінка фізичної наявності активів, таких як запаси або основні засоби;
- листи підтвердження від третьої сторони (наприклад, підтвердження балансу від банків або постачальників).

Аудиторські докази повинні бути не лише кількісно достатніми, але й релевантними до об'єкта перевірки, що дозволяє аудитору сформулювати об'єктивне та обґрунтоване судження.

У процесі аудиторської перевірки важливим елементом інформаційної бази є аналіз отриманих результатів. Це включає:

- порівняння фактичних даних із запланованими чи історичними показниками;
- використання аналітичних процедур для визначення ймовірних ризиків чи аномалій в облікових системах;
- ідентифікація можливих помилок або порушень у звітності, які можуть вплинути на фінансові результати підприємства.

Аналіз результатів має бути підтриманий документальними доказами, щоб підтвердити правильність висновків аудитора.

До інформаційної бази також належить інформація, отримана від третіх осіб, таких як контрагенти, банківські установи чи інші аудитори. Це може включати підтвердження балансу на рахунках підприємства, підтвердження умов контрактів, що використовуються в операціях, висновки від експертів або консультантів, якщо це необхідно для оцінки специфічних активів або зобов'язань.

Використання таких даних дозволяє аудитору отримати більш повну картину і виявити можливі недоліки чи маніпуляції у звітності.

Крім того, внутрішні стандарти і процедури аудиторської фірми також є частиною інформаційної бази для оцінки якості. Ці документи містять опис процедур контролю якості, які фірма впроваджує для забезпечення відповідності стандартам, порядок перевірки результатів роботи аудиторів на всіх етапах проведення перевірки, регулярні перевірки результатів роботи фахівців та надання зворотного зв'язку для вдосконалення процесів аудиту.

Звіт, який надається клієнту після проведення аудиту, є важливим елементом інформаційної бази для оцінки якості аудиторських послуг. Звіт не лише містить підсумкові висновки щодо фінансової звітності, але й дає рекомендації щодо покращення фінансових процесів або управлінських процедур. Рекомендації повинні бути конкретними, обґрунтованими і ґрунтуватися на доказах, зібраних під час аудиту.

Інформаційна база для оцінки якості аудиторських послуг має бути всебічною, обґрунтованою та прозорою. Вона включає в себе не лише дані, отримані під час перевірки, а й стандарти, методики та внутрішні процедури, які допомагають забезпечити відповідність стандартам якості. Надійна інформаційна база є основою для формулювання об'єктивних висновків, що дозволяє підвищити довіру до аудиторських послуг і допомогти клієнтам приймати обґрунтовані фінансові рішення.

1.3 Процес цифровізації як глобальна економічна тенденція

Цифровізація вже багато років є ключовим глобальним трендом, що визначає економічні процеси на світовому рівні. Вона передбачає використання цифрових технологій для трансформації бізнесу, виробництва, послуг та управління, що суттєво змінює структуру економіки та ринки праці.

Сутність цифровізації полягає в комплексній інтеграції цифрових технологій у всі сфери життя та економічної діяльності. Цей процес охоплює не лише трансформацію виробничих і бізнес-процесів, але й управлінських, комунікаційних, освітніх аспектів та повсякденного життя громадян. Основними елементами цифровізації є розвиток штучного інтелекту, автоматизація процесів, аналіз великих даних (Big Data), хмарні обчислення та інтернет речей [26].

Таблиця 1.3 – Сутність поняття «цифровізації» відповідно до визначених підходів

Підходи	Сутність трактування
Технологічний	Відбуваються значні соціально-економічні зміни, спричинені широким застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій. Ці технології охоплюють процеси створення, збору, обробки, зберігання, перетворення та обміну інформацією. Можна стверджувати, що оцифровується все, що має потенціал бути переведене в цифровий формат.
Економічний	Зміна характеру економічних відносин та бізнес-моделей відображає перехід до цифрової економіки. Це створює нові можливості для отримання прибутку та створення цінності, сприяє вдосконаленню управління виробництвом товарів і послуг, а також допомагає вирішувати актуальні економічні питання на рівні окремих країн, регіонів, галузей та підприємств.
Соціальний	Відбувається перехід від традиційних аналогових методів взаємодії в суспільстві до цифрових, де основною складовою цифровізації є обмін знаннями, технологіями та інформацією. Важливу роль у цьому процесі відіграють люди, які здатні активно брати участь у цифрових трансформаціях та управляти ними, сприяючи покращенню умов життя людини, розвитку суспільства та держави.
Філософський	Змінюється основна парадигма розвитку суспільства, що охоплює зміну уявлень, підходів і форм комунікації, як у відносинах із зовнішнім світом, так і всередині самих суспільних структур. Цей процес передбачає нові способи взаємодії, що впливають на соціальні зв'язки та змінюють наше сприйняття обміну інформацією та ідеями.
Нормативний	Вимагається чітке закріплення основних термінів цифровізації в законодавчому акті, що стане відповідною точкою для впорядкування правових аспектів у сфері цифрових технологій.

Джерело: складено автором за даними [28]

Цифровізація змінює традиційні підходи до ведення бізнесу, надаючи компаніям можливість оптимізувати операційні витрати, впроваджувати інноваційні продукти та підвищувати конкурентоспроможність. Однією з основних характеристик цифровізації є автоматизація рутинних процесів, що дозволяє підвищити ефективність роботи та прискорити операції. Наприклад, впровадження технологій штучного інтелекту дозволяє не лише аналізувати великі обсяги даних у реальному часі, але й прогнозувати тенденції, що допомагає компаніям швидше адаптуватися до змін на ринку.

Важливим елементом сутності цифровізації є зміна бізнес-моделей. Традиційні індустрії змушені адаптуватися до цифрових реалій, запроваджуючи нові методи взаємодії з клієнтами. Перехід від фізичних магазинів до онлайн-торгівлі або використання цифрових платформ для доставки послуг є ключовими прикладами таких трансформацій.

Ще одним важливим аспектом цифровізації є інформаційна прозорість і доступність даних. Завдяки поширенню цифрових технологій, дані стають основою для прийняття рішень, що значно підвищує швидкість та ефективність управління як у бізнесі, так і на рівні державних установ. Цифрові технології дозволяють покращити доступ до інформації для всіх зацікавлених сторін, створюючи більш інклюзивні та ефективні процеси [29].

Цифровізація також сприяє розвитку глобальних ринків, оскільки цифрові продукти та послуги легше поширюються без територіальних обмежень. Це створює нові можливості для міжнародної торгівлі та партнерства, дозволяючи малим і середнім підприємствам конкурувати на глобальній арені.

Значення цифровізації для світової економіки є надзвичайно вагомим, оскільки цей процес впливає на всі рівні економічної діяльності, змінюючи структуру ринків, моделі ведення бізнесу, а також роль праці та капіталу.

Цифровізація має значний потенціал для підвищення продуктивності та ефективності в різних секторах економіки. Однією з основних переваг впровадження цифрових технологій є автоматизація та роботизація процесів, що дозволяє значно скоротити витрати, зменшити кількість помилок і підвищити

швидкість виконання завдань. Такі технології, як штучний інтелект, хмарні обчислення та робототехніка, змінюють виробничі та управлінські процеси, створюючи нові можливості для розвитку компаній та країн в цілому.

Наприклад, хмарні технології дають підприємствам можливість зберігати великі обсяги даних і забезпечують доступ до них у будь-який час і з будь-якої точки світу, що підвищує гнучкість і швидкість прийняття рішень. Це, в свою чергу, дозволяє значно покращити обслуговування клієнтів, надаючи швидший доступ до інформації та послуг. Штучний інтелект допомагає аналізувати великі обсяги даних для прийняття стратегічних рішень, передбачення трендів і оптимізації бізнес-процесів. Використання інтелектуальних алгоритмів дозволяє компаніям не лише підвищити ефективність виробництва, а й швидше адаптуватися до змінюваних ринкових умов, що є важливим чинником в умовах глобалізації та економічної нестабільності.

Дослідження показують, що країни, які активно впроваджують цифрові технології, демонструють більш динамічне зростання продуктивності порівняно з тими, що повільно інтегрують інновації. Це стосується таких секторів, як фінансові послуги, охорона здоров'я, виробництво та торгівля. Наприклад, у сфері фінансів використання блокчейн-технологій і цифрових валют дозволяє знизити операційні витрати та забезпечити більш швидкі й безпечні транзакції, що стимулює економічне зростання [28].

Згідно з даними Міжнародної організації праці та Світового економічного форуму, країни, що активно впроваджують інновації, демонструють вищі темпи економічного розвитку, зокрема завдяки зростанню продуктивності праці [30, 31]. Країни, які відстають у цифровізації, часто зіштовхуються з проблемами, пов'язаними з низьким рівнем інновацій та застарілими виробничими процесами, що ускладнює їм конкурентну боротьбу на міжнародній арені.

Таким чином, цифровізація стає ключовим фактором підвищення продуктивності та ефективності в сучасній економіці. Вона дозволяє не лише знижувати витрати, але й створювати нові можливості для інновацій, що

стимулює економічне зростання як на рівні окремих підприємств, так і на рівні цілих країн.

Цифровізація значною мірою сприяє процесам глобалізації та інтеграції ринків, усуваючи географічні та фізичні бар'єри для ведення бізнесу. Раніше для виходу на міжнародні ринки компанії повинні були мати фізичну присутність у різних країнах, створювати локальні офіси або представництва, що вимагало значних інвестицій і часу. Сьогодні, завдяки цифровим платформам та електронній комерції, малим і середнім підприємствам значно легше виходити на глобальні ринки.

Електронна комерція дозволяє бізнесам будь-якого розміру торгувати зі споживачами в будь-якій точці світу, без значних витрат на інфраструктуру чи фізичну присутність. Платформи, такі як Amazon, eBay, дають можливість продавцям з усього світу взаємодіяти з міжнародними споживачами, обмінюватися товарами та послугами. Це дозволяє підприємствам охоплювати ширший ринок і збільшувати обсяг продажів без необхідності створювати глобальну мережу фізичних магазинів або представництв [32, 33].

Завдяки хмарним технологіям доступ до глобальних ринків став ще більш зручним і доступним для підприємств. Малі компанії можуть використовувати потужності хмарних серверів для зберігання даних, управління бізнес-процесами, ведення фінансів і реалізації маркетингових кампаній, що дозволяє зменшити операційні витрати і зробити бізнес більш гнучким і адаптованим до змінних умов.

Ще однією важливою перевагою цифровізації є зниження витрат на вихід на нові ринки. Завдяки цифровим технологіям підприємства можуть проводити онлайн-дослідження ринку, тестувати попит на свої товари чи послуги в різних регіонах, зменшуючи витрати на традиційні методи досліджень і маркетингові кампанії. Онлайн-реклама, соціальні медіа та маркетинг через інфлюенсерів стали потужними інструментами для виходу на нові ринки та здобуття лояльної аудиторії.

Цифровізація також приносить значні переваги для споживачів, оскільки надає доступ до глобальних ринків, що дозволяє обирати з ширшого спектра товарів і послуг. Онлайн-магазини забезпечують можливість купувати продукцію з різних країн і континентів, що раніше було ускладнене через локальні обмеження та логістичні бар'єри.

З розвитком штучного інтелекту та автоматизації зростає попит на фахівців, здатних створювати та програмувати ці технології, аналізувати великі дані та забезпечувати кібербезпеку. Спеціалісти в галузях ІТ, таких як програмування, машинне навчання та аналітика, мають можливість працювати у різних секторах: від фінансів до охорони здоров'я. Водночас ці професії вимагають спеціалізованих знань і постійного удосконалення кваліфікації.

З іншого боку, автоматизація рутинних операцій, таких як бухгалтерія, управління ланцюгами постачання, обробка замовлень і обслуговування клієнтів, знижує потребу в працівниках на низькваліфікованих посадах. Наприклад, у секторі виробництва автоматизовані лінії зменшують потребу в робітниках, які виконують повторювальні завдання, а в роздрібній торгівлі онлайн-платформи замінюють функції традиційних магазинів. Це призводить до скорочення робочих місць у цих секторах і вимагає перепідготовки та перепрофілювання працівників.

Враховуючи ці зміни, виникає необхідність у підвищенні кваліфікації працівників та впровадженні програм перепідготовки, які допоможуть людям адаптуватися до нових вимог ринку праці. Тому освіта і навчання стають ключовими чинниками, що визначають успішність у новій цифровій економіці. Для забезпечення сталого економічного розвитку та зменшення соціальної нерівності необхідно інвестувати в освіту та розвиток цифрових навичок на всіх рівнях суспільства.

Цифрові технології також створюють нові форми зайнятості, такі як віддалена робота, фріланс та інші. Багато працівників тепер можуть працювати віртуально, виконуючи завдання для різних клієнтів з усього світу. Це надає їм більшу гнучкість у виборі роботи, але також створює проблеми з соціальними

гарантіями і стабільністю зайнятості, оскільки відсутність традиційних трудових відносин може призвести до невизначеності для працівників.

Отже, трансформація ринку праці в умовах цифровізації є двосічним мечем: вона створює нові можливості для висококваліфікованих працівників, але водночас посилює соціальну нерівність, вимагаючи постійної адаптації кадрів до нових вимог економіки.

Цифровізація значно змінює економічні відносини між різними суб'єктами господарювання, впливаючи на структуру та функціонування ринків. Одна з найбільш важливих змін пов'язана з використанням новітніх технологій, таких як блокчейн і смарт-контракти, які можуть радикально трансформувати способи ведення бізнесу та укладення економічних угод.

Блокчейн забезпечує прозорість і безпеку угод, оскільки кожна транзакція записується у вигляді незмінного ланцюга блоків, що дозволяє усім учасникам системи перевіряти і підтверджувати інформацію про угоду без потреби в посередниках. Це значно зменшує ризики шахрайства і маніпуляцій з даними. Завдяки блокчейн-технології компанії можуть знизити витрати на перевірку, верифікацію та адміністрування угод, а також підвищити рівень довіри серед учасників. Наприклад, у фінансовому секторі використання блокчейн дозволяє здійснювати миттєві міжнародні перекази з мінімальними комісіями, значно знижуючи витрати на традиційні банківські транзакції [34].

Смарт-контракти – це програмовані контракти, які автоматично виконуються при досягненні певних умов, прописаних у їхньому коді. Завдяки цим технологіям можна уникнути втручання третіх осіб, таких як юристи чи нотаріуси, у процес укладання угод [35]. Смарт-контракти виконують роль незалежного арбітра, що дозволяє сторонам швидше та безпечніше укласти угоди, підвищуючи ефективність бізнес-процесів. Вони забезпечують не тільки автоматизацію, але й значну економію часу та коштів, що сприяє зростанню конкурентоспроможності бізнесу на глобальному рівні. Це особливо корисно в міжнародних угодах, де різні юрисдикції можуть створювати юридичні та адміністративні бар'єри для швидкого укладання контрактів.

Завдяки використанню цих технологій, економічні угоди між суб'єктами господарювання стають не лише прозорішими, але й швидшими та ефективнішими. Наприклад, використання блокчейн-технологій для укладання контрактів у сфері постачання дозволяє швидко перевіряти походження товару та виконання умов угоди, знижуючи ризики фальсифікації чи затримок. Це підвищує довіру між учасниками глобальних угод і стимулює розвиток фінансових ринків, де традиційні інструменти фінансування часто замінюються більш сучасними та зручними для користувачів варіантами.

Загалом, цифровізація не тільки змінює традиційні економічні відносини, але й створює нові можливості для взаємодії між підприємствами, споживачами та державами. Використання новітніх технологій дозволяє зменшити бюрократичні бар'єри, підвищити прозорість і знизити витрати, що сприяє зростанню ефективності та стабільності економік.

Цифровізація має великий потенціал для економічного зростання, але одночасно може сприяти посиленню глобальної нерівності, оскільки вигоди від технологічних інновацій розподіляються нерівномірно. Країни з високим рівнем цифровізації, такі як США, Китай, Японія та деякі європейські держави, здобувають значні економічні вигоди від розвитку новітніх технологій. Вони активно інвестують у цифрову інфраструктуру, що дозволяє їм зберігати лідерство в галузі таких напрямів, як штучний інтелект, електронна комерція та автоматизація. Наприклад, такі гіганти, як Amazon та Google, активно розвиваються завдяки своїм технологічним інноваціям, що дає їм значну частку на глобальному ринку.

Водночас країни, які не мають достатнього доступу до сучасних технологій або обмежені в інвестиціях у цифрову інфраструктуру, ризикують залишатися позаду. У таких країнах можуть виникати проблеми з адаптацією до нових технологічних реалій, що обмежує їх конкурентоспроможність на глобальному ринку. Це ще більше посилює розрив між розвиненими та країнами, що розвиваються, через відсутність рівного доступу до технологій і знань.

За даними Brookings Institution, технологічні лідери отримують пропорційно більшу частку прибутку від глобального цифрового ринку, в той час як країни з обмеженими ресурсами та менш розвиненими інфраструктурами можуть стикатися з економічними і соціальними проблемами [36]. Такі країни часто не мають достатньо капіталу для інвестування в нові технології, а відсутність цифрової освіти й інфраструктури може призводити до зниження економічного зростання. Зокрема, підвищена конкуренція на міжнародних ринках, спричинена швидким розвитком цифрових технологій, може зробити бізнеси в менш розвинених країнах менш конкурентоспроможними, поглиблюючи нерівність на глобальному рівні.

Також слід зазначити, що нерівність може виникати не лише між країнами, а й усередині окремих держав. Наприклад, у більш розвинених країнах вигоди від цифровізації можуть концентруватися у великих корпораціях та технологічних гігантах, в той час як малий і середній бізнес може не мати достатньо ресурсів для адаптації до нових умов і використання сучасних цифрових технологій. Це створює великий розрив між великими та малими підприємствами, а також між різними соціальними групами на ринку праці.

Цифровізація активно сприяє розвитку нових галузей економіки, трансформуючи традиційні бізнес-моделі та створюючи нові можливості для інновацій і росту. Однією з ключових галузей, що розвивається завдяки цифровим технологіям, є фінансові технології (фінтех). Цей сектор охоплює різноманітні інноваційні рішення для полегшення фінансових операцій, зокрема мобільні платежі, криптовалюти, цифрові банки та платформи для кредитування. Фінтех-сектор привертає значні інвестиції та створює нові можливості для малого і середнього бізнесу, надаючи доступ до фінансових послуг у країнах, де традиційні фінансові інститути мають обмежений вплив.

Електронна комерція також є важливою складовою цифрової економіки. Завдяки розвитку маркетплейсів і платформ для продажу товарів та послуг через інтернет значно зростає доступ до глобальних ринків. За даними досліджень, електронна комерція продовжує демонструвати швидке зростання, перетворюючи

звичні торгові процеси та створюючи нові форми споживчого досвіду. Для підприємств відкриваються нові можливості у вигляді глобальних ринків без обмежень фізичних кордонів, що стимулює конкуренцію, а для споживачів знижує бар'єри для доступу до товарів і послуг.

Інші важливі сфери, які активно розвиваються завдяки цифровізації, включають онлайн-освіту і цифрові медіа. Завдяки розвитку онлайн-платформ для навчання, таких як Coursera та Udemu з'являються нові можливості для здобуття освіти в будь-якому куточку світу, що особливо актуально для країн з обмеженим доступом до традиційних освітніх установ. Це також дозволяє знижувати витрати на освіту та створює нові робочі місця у сфері технологій для розробки навчальних платформ, контенту та цифрових інструментів.

Цифрові медіа та контент переживають період бурхливого розвитку. Платформи для відео- та музичних стрімінгових послуг, соціальні мережі та онлайн-новини активно генерують нові бізнес-моделі, що базуються на підписці, рекламі та інтерфейсах для взаємодії зі споживачами. Індустрія цифрових медіа створює робочі місця для креативних фахівців, технологів і контент-мейкерів, а також відкриває нові можливості для малого бізнесу в пошуку клієнтів через інтернет-платформи.

Цифровізація сприяє більш швидкому розвитку економік, інтегруючи новітні технології, що позитивно впливає на продуктивність та конкурентоспроможність на глобальному ринку. Водночас це створює нові виклики для адаптації традиційних бізнес-секторів та працівників до змін, що вимагають постійних інвестицій у розвиток інфраструктури та освіти. Таким чином, розвиток нових індустрій є важливою складовою успішної цифрової трансформації на глобальному рівні.

Незважаючи на численні переваги, цифровізація викликає також значні проблеми, які потребують детального аналізу та уваги з боку урядів і бізнесу. Серед основних викликів, що виникають унаслідок впливу цифрових технологій на економіку, можна виділити неоднорідний вплив на продуктивність, концентрацію ринкової влади та зростаючу соціальну нерівність.

Неоднозначний вплив цифровізації на продуктивність проявляється в різниці здатності різних секторів економіки інтегрувати новітні технології та ефективно їх використовувати. У передових галузях, таких як ІТ, фінансові послуги, електронна комерція та комунікації, цифровізація призводить до значного підвищення продуктивності. Застосування автоматизації, цифрових платформ і аналітики великих даних дозволяє цим секторам значно підвищити ефективність, скорочуючи витрати та покращуючи якість обслуговування клієнтів. Такі технології також допомагають оптимізувати управління ланцюгами постачання, прискорюють інноваційні процеси та дозволяють швидко адаптуватися до змін на ринку.

Проте в багатьох традиційних секторах, таких як сільське господарство, будівництво та промисловість, позитивний ефект від цифровізації є менш очевидним. Хоча ці галузі мають потенціал для підвищення продуктивності завдяки новітнім технологіям, їх інтеграція часто потребує значних інвестицій у обладнання, інфраструктуру та навчання персоналу. Більшість компаній у цих секторах стикаються з труднощами впровадження цифрових рішень через нестачу кваліфікованих кадрів або нерозвинену цифрову інфраструктуру.

Існує також феномен, відомий як "парадокс продуктивності", який вказує на те, що, незважаючи на значні інвестиції в інформаційні технології, деякі країни та компанії не демонструють очікуваного зростання продуктивності. Наприклад, за даними дослідження Міжнародного валютного фонду (IMF), хоча США активно інвестують у цифрові технології, середні темпи зростання продуктивності на рівні економіки залишаються стабільно низькими з 2000-х років. Це може бути пов'язано з тим, що не всі компанії здатні інтегрувати інновації або використовувати їх на повну потужність.

Крім того, цифровізація створює так званий "цифровий розрив" між компаніями-лідерами, які максимально ефективно використовують інновації, і тими, хто відстає. Лідери ринку мають можливість застосовувати передові технології для підвищення продуктивності та конкурентоспроможності, тоді як компанії, що не мають доступу до таких ресурсів, залишаються позаду, знижуючи

загальні показники продуктивності у своїх галузях. Це підтверджує дослідження McKinsey, яке показало, що лише 20% компаній досягають значного підвищення продуктивності завдяки цифровим технологіям.

Отже, цифровізація має неоднозначний вплив на продуктивність, оскільки її позитивні ефекти значною мірою залежать від готовності компаній та галузей до адаптації новітніх технологій. Це створює нерівномірний розподіл вигод, посилюючи розрив між технологічними лідерами та менш розвиненими секторами економіки.

Цифровізація також сприяє концентрації ринкової влади у великих технологічних компаній, що викликає занепокоєння щодо конкуренції та соціальної справедливості в глобальній економіці. Великі корпорації, такі як Apple та Microsoft, стали домінуючими гравцями на ринку завдяки своїй здатності володіти масштабами операцій, накопичувати величезні обсяги даних і створювати технологічні екосистеми, які забезпечують їм конкурентні переваги.

Ці технологічні гіганти контролюють значні частини онлайн-ринків, платформ та цифрових товарів, що дозволяє їм встановлювати монопольні ціни та правила гри на різних сегментах ринку. Вони володіють даними, що є цінним ресурсом для прийняття бізнес-рішень, прогнозування споживчих уподобань та оптимізації операцій. Це не лише дає їм економічну перевагу, а й дозволяє зміщувати ринкову конкуренцію на свою користь. Наприклад, компанії, що володіють онлайн-платформами, можуть домінувати в різних сферах, надаючи перевагу своїм продуктам або послугам, а також збираючи значні обсяги даних про своїх користувачів для подальшого монетизації.

Система "платформної економіки", яка визначає більшість сучасних цифрових платформ, включаючи соціальні мережі, інтернет-магазини та онлайн-пошукові системи, призводить до утворення монополій або олігополій, де декілька гравців контролюють велику частину ринку. Це веде до концентрації ринкової влади, що, у свою чергу, може обмежувати доступ до ринку для менших підприємств або нових стартапів. Технологічні компанії використовують свої мережеві ефекти – коли додаткові користувачі платформи роблять її ціннішою

для інших – для швидкого масштабування своїх операцій, створюючи таким чином "бар'єри для входу" на ринок для нових учасників.

Такі технологічні монополії можуть також мати негативний вплив на споживачів. Наприклад, великі технологічні платформи можуть маніпулювати інформацією про продукти або послуги, змінюючи алгоритми пошуку або рекомендацій, щоб просувати певні бренди чи товари, таким чином обмежуючи вибір споживачів. Ця концентрація влади часто обмежує ринок і знижує інноваційний потенціал, оскільки нові конкуренти, не маючи рівних умов для доступу до великих платформ або необхідних технологій, можуть не зуміти розвиватися.

Відзначено, що в багатьох країнах, таких як США та країни Європейського Союзу, вже існують законодавчі ініціативи, спрямовані на боротьбу з цією концентрацією ринкової влади. Європейська комісія, наприклад, активно працює над створенням "Закону про цифрові ринки" (Digital Markets Act), який має на меті створити більш рівні умови для конкуренції в цифровому середовищі, забезпечивши рівний доступ до платформ для малих підприємств та стартапів [37].

Таким чином, концентрація ринкової влади в руках кількох великих гравців не лише обмежує конкуренцію, але й створює нові соціально-економічні виклики, що потребують ретельного регулювання та нагляду за розвитком цифрових ринків.

Цифровізація має значний вплив на ринок праці, сприяючи зростанню соціальної нерівності. Процеси автоматизації та впровадження новітніх технологій, таких як штучний інтелект (ШІ) і робототехніка, призводять до зменшення попиту на працівників низькокваліфікованих професій, які займаються ручною працею або виконують рутинні операції. Це особливо стосується таких галузей, як роздрібна торгівля, транспорт і логістика, де автоматизація замінює людську працю у виконанні стандартних завдань, таких як управління складами або обслуговування клієнтів через чат-ботів [38].

Наприклад, використання роботів у складах Amazon або автоматизованих кас у супермаркетах зменшує потребу в працівниках низької кваліфікації. У результаті багато працівників втрачають робочі місця або змушені працювати за зниженими ставками, оскільки їхні навички стають менш затребуваними на ринку праці.

Водночас цифровізація створює значний попит на висококваліфікованих працівників, зокрема в таких сферах, як ІТ, програмування, аналітика даних, кібербезпека та інші технологічні спеціальності. Ці професії, як правило, вимагають високих рівнів освіти та спеціалізованих знань, що дозволяє працівникам отримувати значно вищі зарплати та забезпечує їм стабільнішу зайнятість. У цьому контексті зростає поляризація на ринку праці: працівники, які мають навички, необхідні для роботи з новітніми технологіями, здатні отримувати значну фінансову вигоду, тоді як ті, хто працює на менш кваліфікованих позиціях, часто стикаються з низькими зарплатами та нестабільністю.

Таким чином, цифровізація є фундаментальним економічним трендом, який кардинально змінює глобальну економіку. Вона відкриває нові можливості для зростання, але водночас вимагає розробки ефективних стратегій для зниження негативних наслідків, таких як зростання нерівності та концентрація ринкової влади.

Висновки до першого розділу

Аудиторська діяльність є невід'ємним елементом економічної системи, яка забезпечує прозорість і довіру у фінансових відносинах, сприяючи ефективності управління бізнесом та сталому розвитку економіки. Її еволюція охоплює тисячолітню історію – від перших форм фінансового контролю в стародавніх цивілізаціях до сучасного професійного процесу, який ґрунтується на стандартизованих методах і високих етичних вимогах. Розвиток аудиту був тісно пов'язаний із суспільно-економічними змінами: зростанням масштабів

підприємницької діяльності, глобалізацією ринків, формуванням фінансових інституцій та появою публічних компаній.

Особливе значення мали інституціоналізація професії та запровадження міжнародних стандартів аудиту, які забезпечили єдність підходів до перевірки фінансової звітності на глобальному рівні, сприяючи формуванню довіри з боку інвесторів, кредиторів і регуляторів. Технологічні досягнення, зокрема впровадження інформаційних систем і цифрових рішень, дали змогу аудиторам виконувати складні аналітичні завдання, підвищуючи точність і оперативність процесів перевірки. Автоматизація рутинних операцій, аналіз великих даних та використання спеціалізованого програмного забезпечення трансформували аудит у багатофункціональний інструмент для оцінки ризиків і прийняття стратегічних рішень.

Сучасний аудит виконує критично важливу функцію в умовах динамічного економічного середовища, підвищуючи рівень прозорості корпоративного управління, мінімізуючи фінансові ризики та забезпечуючи відповідність законодавчим вимогам. Його роль є особливо актуальною в контексті глобалізації, коли бізнес стикається зі зростанням регуляторного навантаження, складністю фінансових операцій і викликами цифровізації. Аудит стає не лише засобом контролю, а й потужним аналітичним інструментом, здатним забезпечувати ефективне управління, підтримувати фінансову стабільність і стимулювати інвестиційну привабливість. У майбутньому розвиток аудиту буде визначатися подальшим впровадженням інноваційних технологій, посиленням етичних стандартів і поглибленням інтеграції з глобальними економічними процесами.

2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНЮВАННЯ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ РИНКІВ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ

2.1 Оцінка глобального ринку аудиторських послуг

Глобальний ринок аудиторських послуг є однією з найважливіших складових фінансової інфраструктури сучасного світу. Провідні міжнародні компанії, такі як Deloitte, PwC, EY, KPMG, та інші, забезпечують високу якість аудиту, консалтингу та супутніх послуг, сприяючи прозорості фінансових операцій і довірі між інвесторами, урядами та бізнесом. Аналіз ключових показників, таких як сукупний дохід від реалізації послуг та кількість працівників, дозволяє оцінити масштаби діяльності найбільших гравців ринку, їхній вплив на глобальну економіку та рівень конкуренції в галузі.

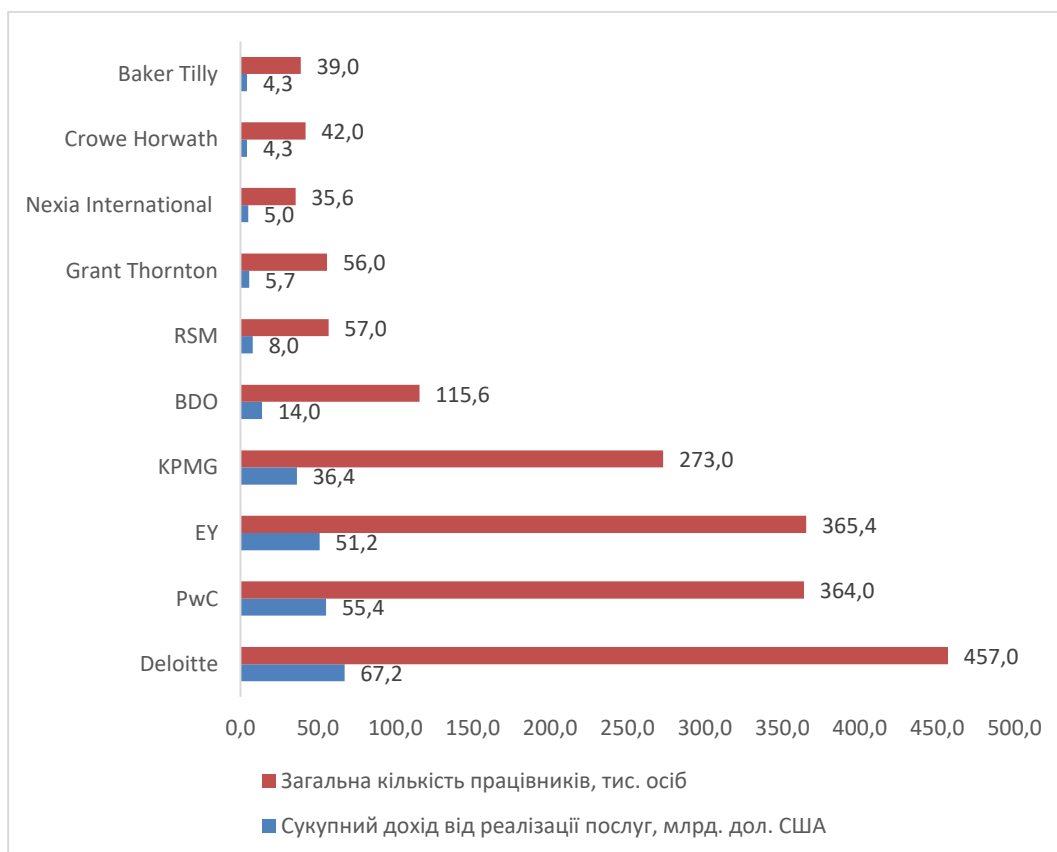

Рис. 2.1 – Топ-10 компаній у світі по наданню аудиторських послуг, 2024

Джерело: складено автором за даними [39]

Аналіз даних демонструє, що лідером за сукупним доходом є Deloitte, який у 2023 році досяг показника в 67,2 мільярда доларів США. Це становить

приблизно 24% від загального доходу компаній, представлених у цьому дослідженні, та свідчить про домінуючу позицію Deloitte на ринку.

PwC, із доходом у 55,4 мільярда доларів США, займає друге місце, що підкреслює її стратегічну роль у галузі. EY та KPMG з доходами 51,2 та 36,4 мільярда доларів відповідно завершують список "Великої четвірки". Разом ці чотири компанії забезпечують основний обсяг доходів у секторі, демонструючи високу концентрацію ринку та його залежність від провідних гравців. Їхня здатність генерувати значні доходи базується на глобальному охопленні, впровадженні інноваційних технологій, таких як штучний інтелект і автоматизація, а також на високій довірі клієнтів.

Інші компанії, такі як BDO, RSM, Grant Thornton, Nexia International, Crowe Horwath і Baker Tilly, мають значно скромніші фінансові результати. Наприклад, BDO, з доходом у 14 мільярдів доларів США, є найбільшим серед компаній поза межами "Великої четвірки", однак її дохід становить лише близько 20% від доходу Deloitte. Решта компаній, включаючи RSM (8 мільярдів доларів), Grant Thornton (5,7 мільярда доларів) та інші, демонструють подальше зменшення фінансових показників, що вказує на наявність другого рівня компаній, які хоча й відіграють важливу роль на локальних ринках, поступаються глобальному охопленню і конкурентоспроможності.

Дані також свідчать про значний вплив кількості працівників на загальну ефективність компаній. Deloitte, яка очолює ринок за доходами, також має найбільшу кількість працівників – 457 тисяч осіб. PwC і EY, маючи приблизно однаковий штат працівників (364 та 365,4 тисячі відповідно), демонструють схожі фінансові результати. KPMG, хоча і поступається "Великій трійці" за кількістю працівників (273 тисячі), все ж забезпечує значну частку доходів ринку.

Серед компаній, які не належать до "Великої четвірки", найбільшу кількість працівників має BDO (115,6 тисяч осіб), що забезпечує їй конкурентну позицію серед інших міжнародних фірм. Інші гравці, такі як RSM, Grant Thornton та Baker Tilly, мають значно менші штати (57–39 тисячі працівників), що вказує на менший масштаб їхньої діяльності.

Аналіз цих даних дає змогу зробити висновок, що ринок аудиторських послуг є надзвичайно концентрованим, зокрема через домінування "Великої четвірки". Їхня фінансова потужність, велика кількість працівників та широке географічне охоплення забезпечують значну частку глобального доходу. Водночас існування другого рівня компаній, таких як BDO і RSM, створює конкурентне середовище, яке сприяє подальшому розвитку галузі. Ці дані відображають глобальні тенденції ринку, зокрема зростаючу роль автоматизації, цифровізації процесів і масштабного впровадження новітніх технологій у сфері аудиторських послуг.

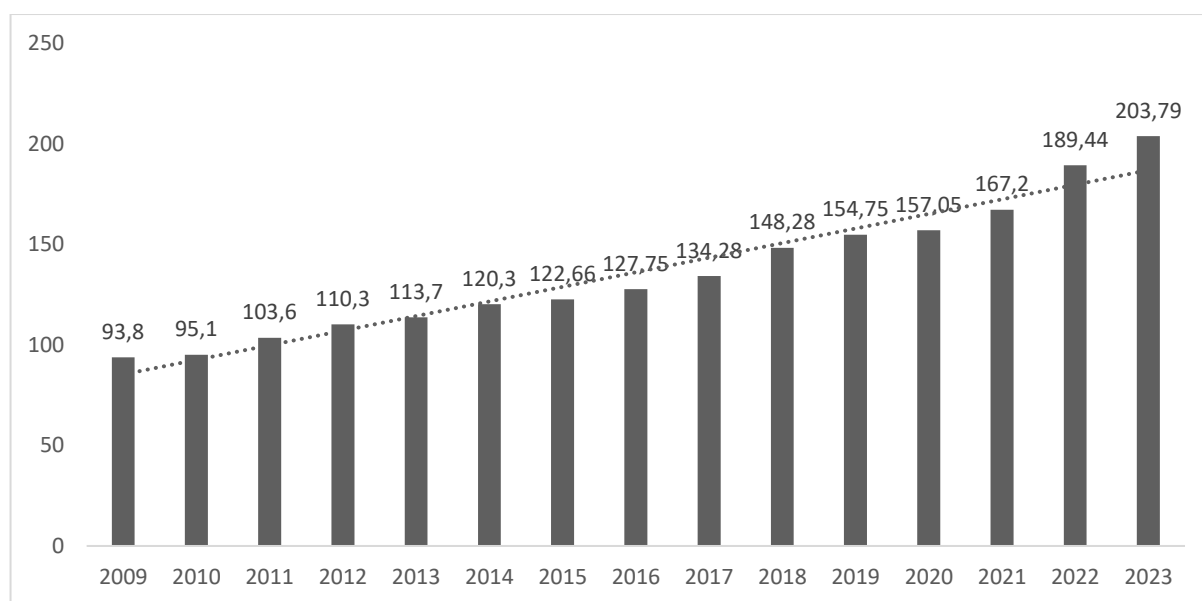

Рис. 2.2 – Сукупний дохід від аудиторської діяльності по світу
за 2009 - 2023 рр., млрд. дол. США

Джерело: складено автором за даними [40]

Аналіз довгострокових трендів сукупного доходу аудиторської діяльності у світі підтверджує динамічне зростання ринку протягом останніх півтора десятиліття. За період з 2009 по 2023 рік загальний дохід аудиторської галузі зріс із 93,8 мільярда доларів США до 203,79 мільярда доларів, що вказує на майже дворазове збільшення. Цей ріст був зумовлений кількома ключовими факторами: посиленням регуляторних вимог, глобалізацією економіки, а також впровадженням інноваційних технологій, які значно розширили спектр послуг, що пропонуються аудиторськими компаніями.

Найсуттєвіший приріст доходів спостерігався після 2017 року, коли ринок почав активно реагувати на потреби цифрової трансформації. У 2017 році сукупний дохід склав 134,28 мільярда доларів США, а у 2023 році досяг 203,79 мільярда доларів, що свідчить про середньорічний темп зростання понад 7%. Така динаміка частково зумовлена підвищенням попиту на аналітичні послуги, використання великих даних та аудит кібербезпеки, які стали невід'ємною частиною бізнес-процесів в умовах цифровізації.

Крім того, ринок продемонстрував стабільність навіть у періоди глобальних криз. Зокрема, у 2020 році, коли світова економіка стикнулася із наслідками пандемії COVID-19, сукупний дохід аудиторських компаній зріс із 154,75 мільярда до 157,05 мільярда доларів, що свідчить про адаптивність галузі та її важливість у забезпеченні фінансової стійкості підприємств у період невизначеності.

Дані також вказують на ключову роль провідних гравців у структурі глобального ринку. Так, компанії "Великої четвірки" генерують основну частину доходів, і їхній розвиток багато в чому задає напрямок для всієї галузі. Водночас, такі компанії, як BDO, RSM та Grant Thornton, формують конкурентне середовище, яке стимулює інновації та вдосконалення послуг.

У сукупності ці дані підтверджують, що глобальний ринок аудиторських послуг продовжує демонструвати високу динаміку розвитку, залишаючись стабільним навіть у складних економічних умовах. Високі темпи зростання, активне впровадження цифрових технологій та збереження ролі аудиторських послуг як невід'ємної частини фінансової інфраструктури вказують на перспективність галузі у довгостроковій перспективі.

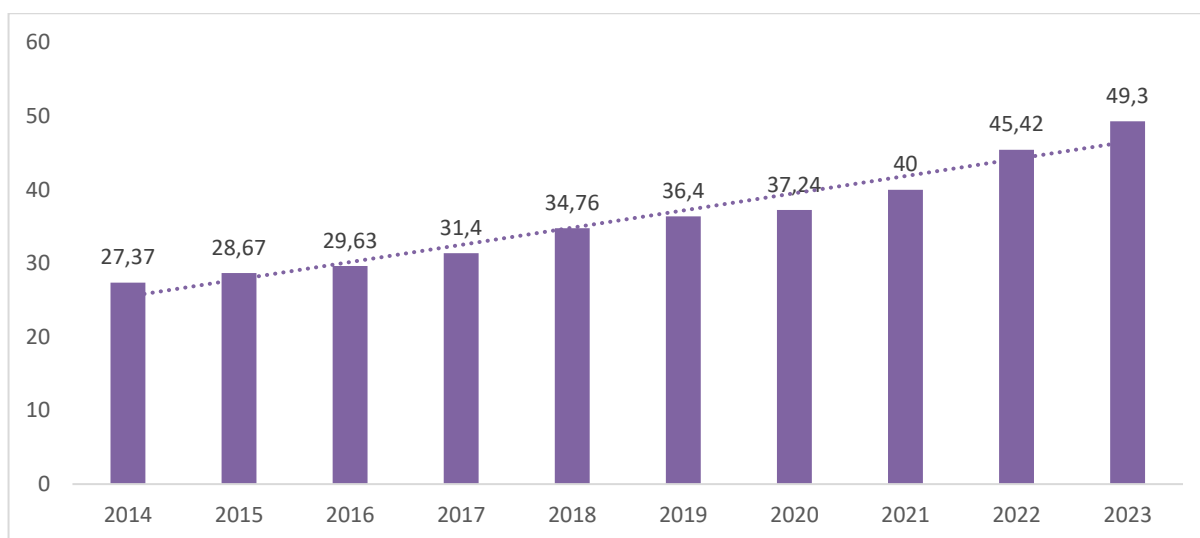

Рис. 2.3 – Сукупний дохід від аудиторської діяльності ЕУ за 2014 - 2023 рр., млрд. дол. США

Джерело: складено автором за даними [41]

Динаміка сукупного доходу від аудиторської діяльності компанії ЕУ за період із 2014 по 2023 рік демонструє стійке зростання, що відображає загальні тенденції розвитку ринку аудиторських послуг. У 2014 році дохід компанії становив 27,37 мільярда доларів США, а до 2023 року цей показник досяг 49,3 мільярда доларів, що свідчить про збільшення доходу майже на 80% за десятирічний період. Середньорічний темп приросту становив приблизно 7,1%, що є значним показником у контексті стабільності та конкурентоспроможності компанії.

Особливо помітними були періоди зростання між 2017 та 2018 роками, коли дохід зріс із 31,4 мільярда доларів до 34,76 мільярда доларів, тобто на понад 10%. Цей стрибок можна пов'язати з активним впровадженням нових технологій, таких як аналітика великих даних, а також із розширенням спектру пропонованих послуг, включаючи аудит кібербезпеки та консалтинг у галузі цифровізації. Ще одним періодом інтенсивного зростання став інтервал між 2021 і 2022 роками, коли компанія продемонструвала приріст доходів із 40 мільярдів до 45,42 мільярда доларів, що становить понад 13%.

Показово, що навіть у складних умовах, зумовлених пандемією COVID-19 у 2020 році, ЕУ зберегла позитивну динаміку. У той час, як багато галузей відчули

значний спад, дохід компанії зріс із 36,4 мільярда доларів у 2019 році до 37,24 мільярда доларів у 2020 році. Це свідчить про високий попит на аудиторські послуги, особливо у сфері ризик-менеджменту, фінансового консультування та оцінки впливу кризи на бізнес-процеси клієнтів.

Зростання доходів у 2023 році до 49,3 мільярда доларів можна пояснити подальшим розвитком цифрових технологій і зростаючим попитом на консалтингові послуги в умовах глобальної цифровізації. Крім того, стратегічне розширення географії діяльності та інвестиції в інноваційні рішення дозволили ЕУ закріпити свої позиції серед провідних аудиторських компаній світу.

Загалом, динаміка доходів ЕУ свідчить про стабільність її бізнес-моделі та здатність адаптуватися до мінливих умов ринку. Постійне зростання є результатом не лише розширення портфеля послуг, але й стратегічного управління, інвестицій у людський капітал та використання новітніх технологій, які дозволяють компанії підтримувати свою конкурентну перевагу.

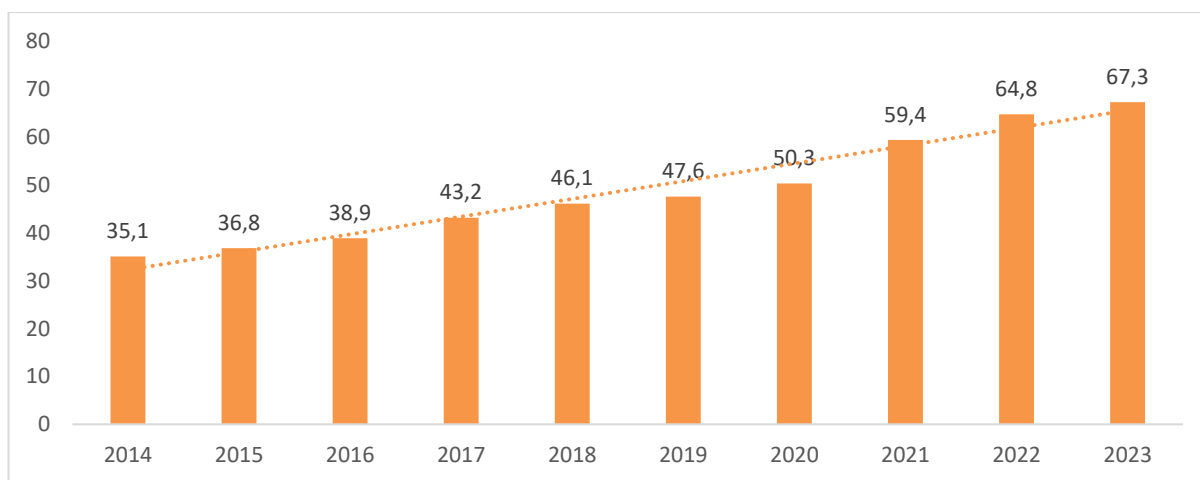

Рис. 2.4 – Сукупний дохід від аудиторської діяльності Deloitte за 2014 - 2023 рр., млрд. дол. США

Джерело: складено автором за даними [42]

Аналіз динаміки сукупного доходу від аудиторської діяльності компанії Deloitte за період із 2014 по 2023 рік демонструє стійке та вражаюче зростання, що підтверджує її лідерство серед аудиторських компаній світу. У 2014 році дохід Deloitte складав 35,1 мільярда доларів США, тоді як у 2023 році цей показник досяг 67,3 мільярда доларів. Зростання на 91,7% за десятирічний період свідчить

про високий рівень стратегії компанії, інноваційні підходи до надання послуг та постійне розширення сфери впливу.

Середньорічний темп приросту доходів за аналізований період становив близько 7,2%, що узгоджується із загальними тенденціями зростання глобального ринку аудиторських послуг. Проте особливістю компанії Deloitte є її значний відрив від інших представників "Великої четвірки", особливо у другій половині цього періоду.

Період із 2016 по 2017 рік став одним із найбільш динамічних у розвитку компанії: дохід зріс із 38,9 мільярда до 43,2 мільярда доларів, тобто на 11%. Цей стрибок можна пояснити збільшенням попиту на цифрові аудиторські послуги, розвитком консалтингових напрямків та активним впровадженням аналітичних рішень, зокрема в галузі ризик-менеджменту та кібербезпеки.

У 2020 році, на тлі пандемії COVID-19, Deloitte продемонструвала здатність адаптуватися до глобальних викликів. Її дохід зріс із 47,6 мільярда доларів у 2019 році до 50,3 мільярда доларів у 2020 році, що підтверджує важливість аудиторських послуг навіть у кризові часи. Підвищення попиту на аудит фінансової стійкості, оптимізацію витрат і управління ризиками було ключовими драйверами зростання в цей період.

Найбільше зростання доходів спостерігалось в період із 2020 по 2023 роки, коли компанія досягла найвищого рівня приросту за рахунок масштабного впровадження інноваційних технологій. Зокрема, у 2023 році Deloitte зафіксувала дохід у 67,3 мільярда доларів, що на 7,4% більше, ніж у 2022 році. Це зростання обумовлено впровадженням передових цифрових рішень, зокрема штучного інтелекту та машинного навчання, які значно покращили ефективність надання послуг.

Динаміка доходів Deloitte свідчить про її глобальну стратегію лідерства, засновану на постійній інноваційній діяльності, адаптації до потреб клієнтів та розширенні географічного охоплення. Компанія активно інвестує у розвиток технологічних рішень, які роблять її послуги більш привабливими та конкурентоспроможними. Це дозволяє Deloitte зберігати статус провідного гравця

на ринку аудиторських послуг та слугувати прикладом для інших учасників галузі.

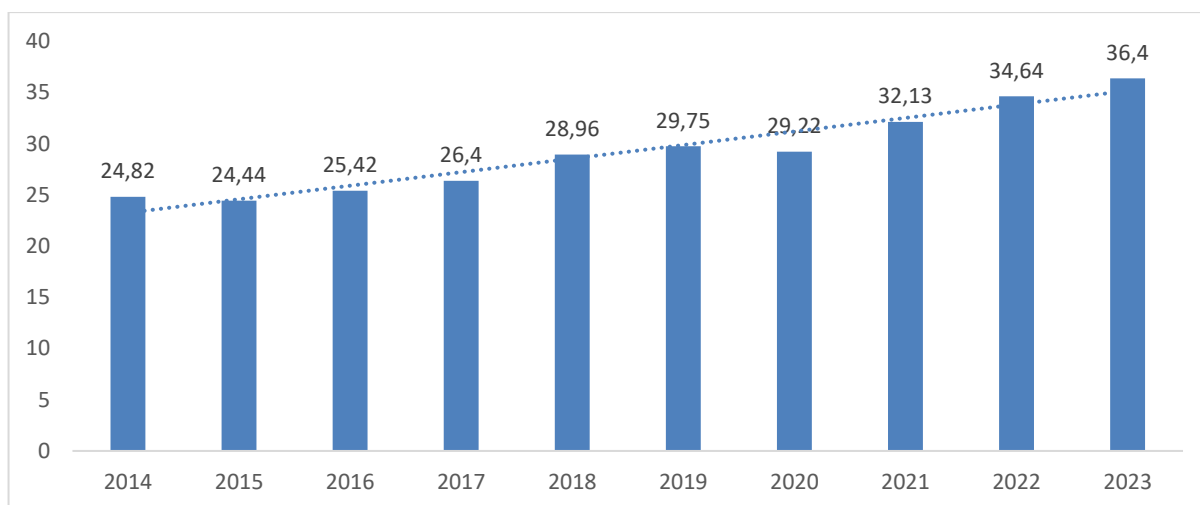

Рис. 2.5 – Сукупний дохід від аудиторської діяльності KPMG за 2014 - 2023 рр., млрд. дол. США

Джерело: складено автором за даними [43]

Аналіз динаміки сукупного доходу від аудиторської діяльності компанії KPMG за період із 2014 по 2023 рік демонструє стабільний, але менш стрімкий темп зростання порівняно з іншими представниками "Великої четвірки". У 2014 році дохід KPMG становив 24,82 мільярда доларів США, тоді як у 2023 році він досяг 36,4 мільярда доларів. Це зростання на 46,6% за десятирічний період свідчить про поступове зміцнення позицій компанії на глобальному ринку, хоча темпи приросту доходів суттєво поступаються іншим лідерам галузі.

Середньорічний темп зростання доходів KPMG за аналізований період становив приблизно 4%, що є найнижчим показником серед компаній "Великої четвірки". Ця динаміка може бути частково пов'язана із більш консервативною стратегією розвитку, зосередженою на традиційних аудиторських послугах, а також з обмеженими інвестиціями в інноваційні технології порівняно з такими компаніями, як Deloitte чи PwC.

Період із 2014 по 2016 роки характеризувався незначними коливаннями доходів. У 2015 році компанія зазнала невеликого спаду, коли її дохід зменшився до 24,44 мільярда доларів США. Проте в наступні роки KPMG відновила позитивну динаміку, і до 2018 року її дохід зріс до 28,96 мільярда доларів.

Основними факторами цього зростання були підвищення попиту на послуги традиційного фінансового аудиту, а також поступове розширення портфеля послуг у галузі консалтингу.

Однак у 2020 році, на тлі пандемії COVID-19, компанія знову зафіксувала спад доходів із 29,75 мільярда доларів у 2019 році до 29,22 мільярда доларів. Це свідчить про те, що KPMG була менш адаптивною до змінних умов ринку порівняно зі своїми конкурентами. Обмежені інвестиції в технологічні рішення та фокус на традиційних послугах могли вплинути на здатність компанії швидко реагувати на виклики, зумовлені глобальною кризою.

Починаючи з 2021 року, динаміка доходів KPMG демонструє більш упевнене зростання. До 2023 року дохід компанії зріс до 36,4 мільярда доларів, що свідчить про відновлення її ринкових позицій. Це зростання було підтримане розширенням діяльності в таких сегментах, як аудит кібербезпеки, аналіз ризиків і консультаційні послуги, пов'язані з цифровізацією бізнесу. Попит на ці послуги став ключовим драйвером зростання в постпандемічний період, коли компанії-замовники активно адаптували свої процеси до нових умов ведення бізнесу.

Незважаючи на відновлення зростання доходів, KPMG залишається менш конкурентоспроможною порівняно з іншими компаніями "Великої четвірки". Її стратегія орієнтована на поступовий розвиток, тоді як інші лідери галузі демонструють більш активний підхід до інновацій та цифрових трансформацій. Проте стабільність і висока репутація компанії продовжують забезпечувати їй значну частку на глобальному ринку аудиторських послуг, що свідчить про стійкість її бізнес-моделі та надійність для клієнтів у різних секторах економіки.

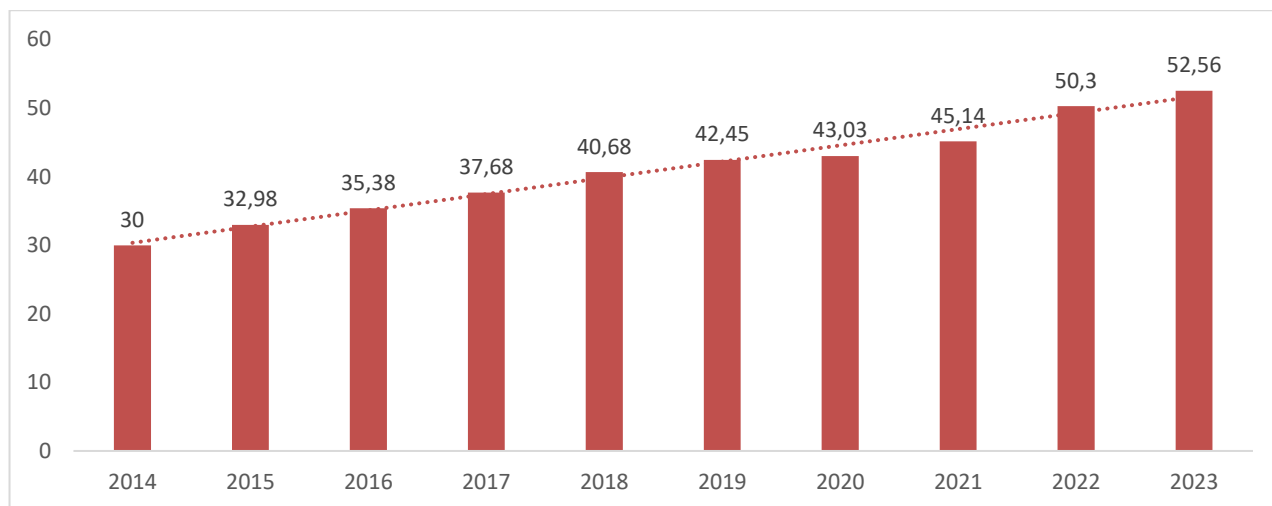

Рис. 2.6 – Сукупний дохід від аудиторської діяльності PwC
за 2014-2023 рр., млрд. дол. США

Джерело: складено автором за даними [44]

Аналіз сукупного доходу від аудиторської діяльності компанії PwC за період з 2014 по 2023 рік свідчить про стабільне зростання та стійку позицію компанії на глобальному ринку аудиторських послуг. У 2014 році дохід PwC становив 30 мільярдів доларів США, а до 2023 року цей показник зріс до 52,56 мільярда доларів, що відображає приріст на 75,2% за десятирічний період. Це зростання є значним, і середньорічний темп приросту доходів компанії становить близько 6,3%, що демонструє стабільний розвиток у контексті галузевих тенденцій.

Особливо високим було зростання доходу PwC в періоди між 2017 і 2022 роками. У 2017 році дохід компанії складав 37,68 мільярда доларів, а до 2022 року він зріс до 50,3 мільярда доларів, що свідчить про приріст на 33,5% за п'ять років. Таке зростання можна пояснити кількома факторами, зокрема розширенням портфеля послуг у нових та перспективних сегментах, таких як консалтинг з цифрових трансформацій, аудит кібербезпеки, а також інвестиціями в аналітику великих даних та використання технологій штучного інтелекту. Однією з найбільш помітних особливостей є відносно стійка динаміка зростання доходів навіть у період 2020 року, коли пандемія COVID-19 сильно вплинула на багато секторів економіки. У цей рік дохід PwC зріс із 42,45 мільярда доларів у 2019 році до 43,03 мільярда доларів у 2020 році, що, незважаючи на глобальні

економічні труднощі, відображає адаптивність компанії до змін. Це зростання може бути пов'язане з підвищенням попиту на послуги, пов'язані з управлінням ризиками, фінансовим консультуванням і допомогою в кризовому управлінні, що стало актуальним під час пандемії.

Найбільше зростання доходів PwC було зафіксовано між 2021 і 2023 роками, коли компанія збільшила свій дохід з 45,14 мільярда доларів до 52,56 мільярда доларів, що склало приріст на 16,4%. Це зростання можна пояснити подальшим впровадженням цифрових технологій, а також розширенням консалтингових послуг для підприємств, що переживали постпандемічні труднощі та потребували підтримки в адаптації до нових умов бізнес-середовища. PwC також активно розвивала напрямок надання послуг, пов'язаних із регулюванням фінансових потоків та інтеграцією новітніх технологій у бізнес-процеси клієнтів.

Отже, зростання доходів PwC відображає успішну стратегію компанії щодо диверсифікації та інновацій, орієнтацію на нові технології та адаптацію до змінюваних умов ринку. Високий темп зростання та успішне впровадження нових послуг підтверджують її позицію як одного з лідерів на глобальному ринку аудиторських послуг.

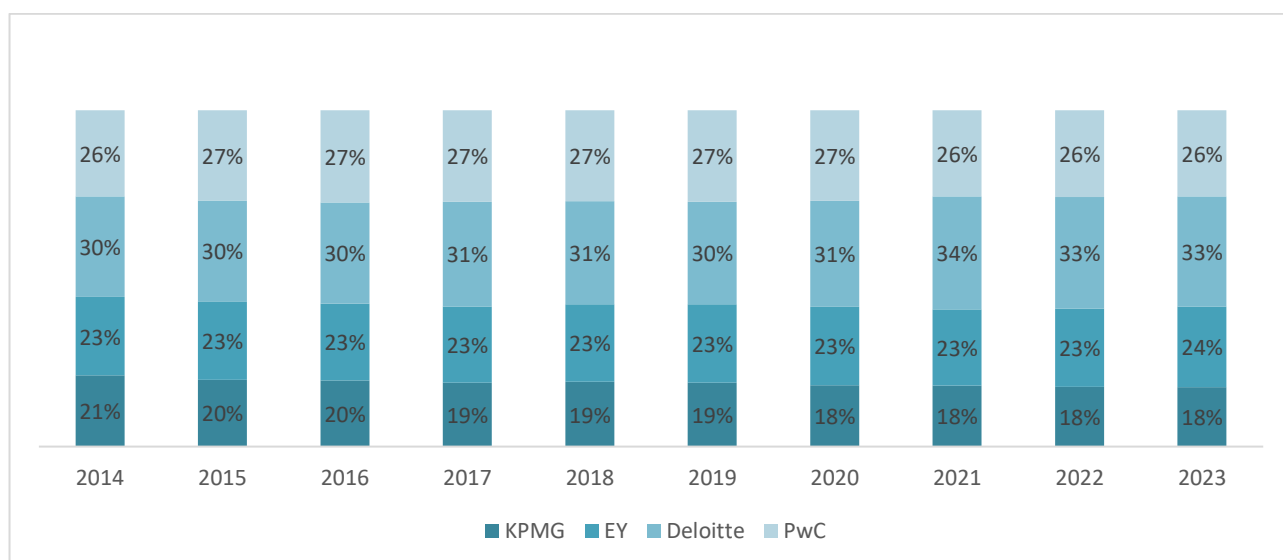

Рис. 2.7 – Частка компаній Big4 на світовому ринку аудиторської діяльності за 2014-2023 рр.

Джерело: складено автором за власними розрахунками

Аналіз динаміки ринкових часток чотирьох провідних компаній на ринку аудиторських послуг (KPMG, EY, Deloitte і PwC) протягом 2014-2023 років дає змогу оцінити їхні позиції на глобальному ринку, а також виявити ключові тенденції, що визначають розвиток цього сектору.

За результатами представлених даних, Deloitte утримує найвищу ринкову частку серед великих аудиторських компаній протягом усієї аналітичної періоду. З початкових 29,9% у 2014 році частка Deloitte незначно зменшилася до 32,7% у 2023 році, що вказує на невеликий спад, але при цьому вона все одно зберігає лідерство серед конкурентів. Це зниження може бути пов'язане з посиленням конкуренції в межах "Великої четвірки" та зростаючим попитом на послуги інших компаній. Водночас, частка Deloitte залишалася стабільно високою, що свідчить про її здатність зберігати сильні позиції завдяки високому попиту на технологічно інноваційні послуги, аналітику великих даних, консалтинг з цифрових трансформацій та кібербезпеки.

PwC займає друге місце за ринковою часткою, яка в період з 2014 по 2023 роки варіювалася від 25,6% до 25,6%, що свідчить про певну стабільність і стабільний рівень попиту на її послуги. Хоча у 2015-2017 роках частка PwC зросла до 27,4%, проте з часом її частка дещо зменшилася, знову стабілізуючись на рівні 25,6% до 2023 року. Це може бути зумовлено тим, що PwC зберігає потужні позиції у традиційних сегментах ринку, але зіштовхується з зростанням конкуренції в нових, більш інноваційних напрямках. Водночас, PwC залишається важливим гравцем на ринку завдяки її стійким позиціям у консалтингових послугах та аудиті для найбільших корпорацій.

EY продемонструвала стабільне зростання своєї частки ринку з 23,3% у 2014 році до 24,0% у 2023 році. Цей зростаючий тренд свідчить про успішну стратегію EY щодо інвестицій у нові технології та оптимізацію аудиторських процесів. Крім того, стабільне зростання частки в умовах високої конкуренції відображає здатність компанії ефективно адаптуватися до глобальних змін, зокрема через диверсифікацію послуг у таких областях, як аудит фінансової

стійкості, кібербезпека та консалтинг з цифрових трансформацій. Попит на ці послуги підтримує поступове підвищення частки ЕУ на ринку.

KPMG, з іншого боку, показала зниження своєї ринкової частки протягом аналізованого періоду – з 21,2% у 2014 році до 17,7% у 2023 році. Це зниження частки є однією з найбільших серед компаній "Великої четвірки" і може свідчити про певні проблеми у залученні нових клієнтів або зниження попиту на традиційні аудиторські послуги. Зменшення частки ринку може бути пов'язано з посиленням конкуренції з боку інших компаній, які активно інвестують у новітні технології та розширюють спектр послуг. Зниження частки KPMG може також бути результатом зміщення фокусу компанії на традиційні сегменти ринку в умовах швидких змін.

Загалом, динаміка ринкових часток показує, що хоча Deloitte зберігає лідерство, ринок аудиторських послуг стає все більш конкурентним, з тенденцією до значного зростання частки ЕУ. PwC, хоча і утримує стабільні позиції, зазнає певного зниження частки, що може вказувати на вплив конкуренції в нових сегментах. Найбільше зниження частки ринку спостерігається у KPMG, що вимагає перегляду її стратегії на глобальному ринку.

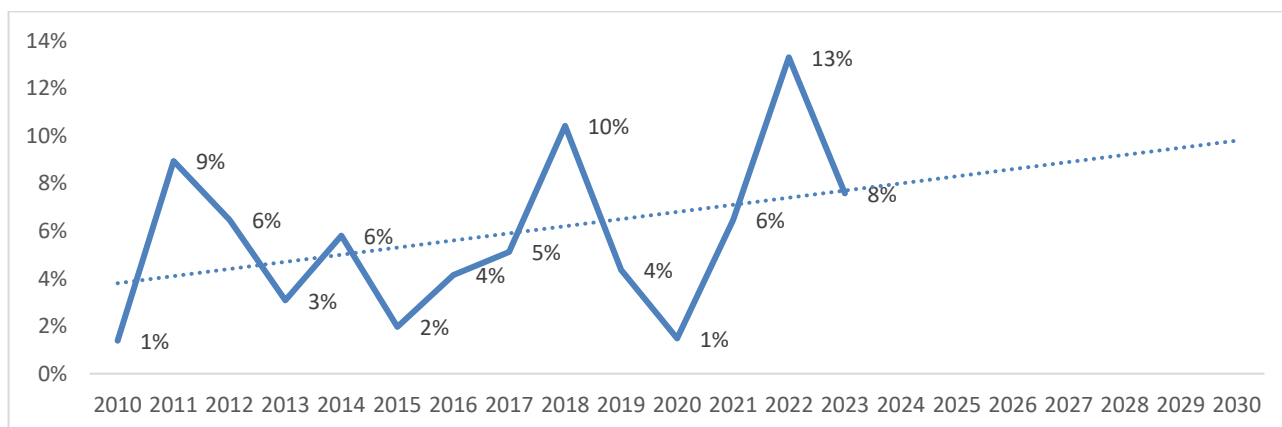

Рисунок 2.8 – Темпи росту глобального ринку аудиторських послуг
за 2010-2030 рр., %

Джерело: складено автором за власними розрахунками

Аналіз темпів росту глобального ринку аудиторських послуг за період з 2010 по 2023 роки свідчить про значні коливання в темпах розвитку галузі,

зумовлені як внутрішніми змінами в аудиторській сфері, так і зовнішніми економічними і технологічними факторами.

У 2010 році темп росту ринку був відносно низьким – лише 1%. Цей період характеризувався відновленням ринку після глобальної фінансової кризи 2008 року, коли попит на аудиторські послуги був знижений через загальну економічну нестабільність. Проте в наступному році темп росту зріс до 9%, що відображає позитивні зміни в економіці та відновлення довіри до фінансових ринків. Цей приріст може бути пов'язаний з відновленням бізнес-активності, що привело до збільшення попиту на аудиторські послуги, а також з впровадженням нових технологічних рішень у галузі.

У 2012 році ринок продовжував зростати, але темп знизився до 6%, що вказує на стабілізацію після попереднього бурхливого зростання. Темп зростання у 2013 році знову сповільнився до 3%, що можна пояснити економічними коливаннями та зниженням темпів відновлення після кризи. Проте з 2014 року ринок почав демонструвати новий підйом, знову зростаючи на 6%, що свідчить про активізацію попиту на послуги в умовах стабільності глобальної економіки та розвитку технологій, що сприяли покращенню ефективності аудиту.

Темпи росту залишалися помірними в період з 2015 по 2019 рік. У 2015 році ринок зріс лише на 2%, а в 2016 – на 4%. Ці роки були позначені низьким економічним зростанням у багатьох регіонах світу, а також адаптацією аудиторських компаній до нових регуляторних вимог і технологічних змін. У 2017 році ринок знову продемонстрував зростання на 5%, що може бути пов'язано з подальшим впровадженням інновацій та зростанням попиту на послуги, пов'язані з аналізом великих даних, аудитом кібербезпеки та іншими новими напрямками.

Найбільший приріст спостерігався в 2018 році, коли темп росту ринку досяг 10%. Це можна пояснити значним збільшенням інвестицій у цифровізацію та розвиток технологій в аудиторській сфері, що забезпечило нові можливості для компаній, що надають аудиторські послуги. Проте в 2019 році темпи знову

знизилися до 4%, що може бути пов'язано з економічною невизначеністю, зокрема, через геополітичні ризики та торгові війни між великими економіками.

У 2020 році, через пандемію COVID-19, ринок зріс лише на 1%, що відображає обмежений попит на деякі види аудиторських послуг в умовах економічної рецесії. Проте в 2021 році ринок почав відновлюватися, зростаючи на 6%. Відновлення темпів зростання було зумовлено глобальним економічним відновленням, збільшенням попиту на цифрові аудиторські послуги та підвищенням ролі технологій у забезпеченні бізнес-стабільності.

Найвищі темпи зростання ринку спостерігалися у 2022 році, коли ринок зріс на 13%. Це пояснюється як швидким відновленням економіки після пандемії, так і розвитком нових напрямків, таких як консалтинг з цифрових трансформацій, аудит блокчейн-технологій та розвиток послуг у сфері кібербезпеки. Проте у 2023 році темпи росту знову знизились до 8%, що свідчить про певну стабілізацію ринку після значного підйому.

Таким чином, ринок аудиторських послуг демонструє значну чутливість до глобальних економічних та технологічних змін. Хоча за останні роки спостерігаються періоди високого зростання, ринок неодноразово стикався з періодами сповільнення, що є наслідком як економічних криз, так і внутрішніх структурних змін в індустрії. В цілому, ринок продовжує свій розвиток, адаптуючись до нових викликів і зберігаючи стабільні темпи росту в довгостроковій перспективі.

2.2 Аналіз регіональних особливостей розвитку аудиторської діяльності в умовах цифровізації

У сучасних умовах глобалізації та цифровізації ринок аудиторських послуг зазнає значних змін, що зумовлені економічними, політичними та соціальними факторами в різних регіонах світу. Аналіз регіональної структури ринку аудиторських послуг допомагає зрозуміти, як різні країни і регіони адаптуються до нових вимог і технологій, а також як зростання попиту на ці послуги відображає зміни в економічному середовищі. Для кращого розуміння розвитку глобального ринку аудиторських послуг важливо оцінити частку кожного регіону на світовому ринку, а також визначити особливості, що впливають на ці показники.

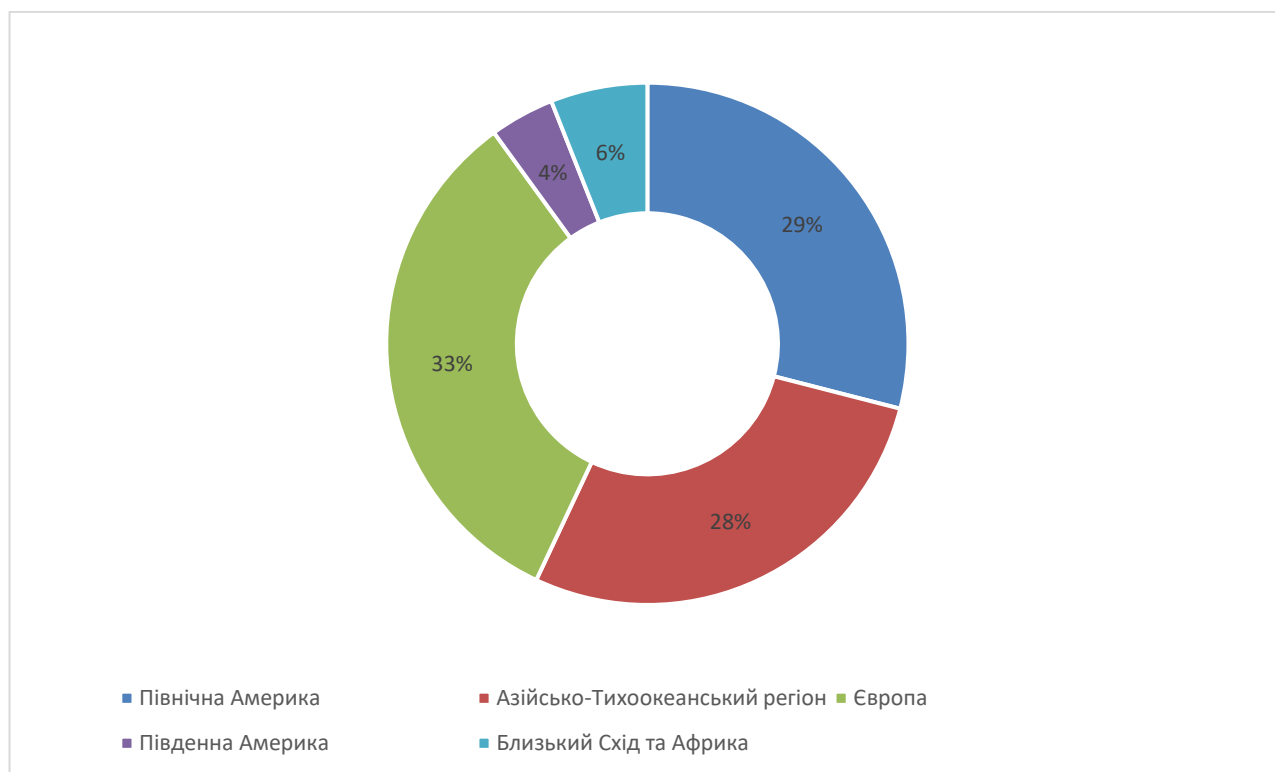

Рисунок 2.9 – Регіональна структура ринку аудиторських послуг у 2023 році

Джерело: складено автором за даними [45]

У 2022 році регіональна структура ринку аудиторських послуг відображає суттєві відмінності у частці ринку між основними глобальними регіонами. Північна Америка, зокрема США, продовжує залишатися лідером з часткою ринку 29%. Це зумовлено високими вимогами до регулювання фінансової звітності та значною кількістю міжнародних компаній, що потребують

аудиторських послуг. Розвинена економіка та наявність великих корпорацій забезпечують сталий попит на аудит, консалтинг з оподаткування, управління ризиками та інші послуги. Зростання ринку в цьому регіоні очікується завдяки впровадженню новітніх технологій, таких як автоматизація процесів та використання цифрових інструментів для підвищення ефективності аудиторських перевірок.

Азійсько-Тихоокеанський регіон має частку 28% на світовому ринку. Китай і Індія продовжують демонструвати стрімке зростання завдяки розвитку фінансових послуг і зростаючій кількості компаній, що працюють на міжнародному рівні. Ринок Китаю, зокрема, може досягти 50,3 мільярда доларів США до 2027 року, що показує величезний потенціал для аудиторських послуг. В Індії також спостерігається активний розвиток, особливо у зв'язку з розширенням малого та середнього бізнесу, що потребує послуг з аудиту та консалтингу.

Європа займає 33% світового ринку аудиторських послуг, зокрема завдяки високим стандартам прозорості і надійності фінансової звітності в таких країнах, як Великобританія, Німеччина та Франція. Розвинена правова база та високий рівень вимог до корпоративної звітності стимулюють попит на аудиторські послуги, включаючи фінансові перевірки, консультації з питань комплаєнсу та управління ризиками. Європейський ринок також активно реагує на зміни в регулюванні, що вимагають високої рівноваги між прозорістю та дотриманням стандартів.

Південна Америка з часткою ринку 4% показує зростання попиту на аудиторські послуги через розвиток фінансового сектору та зростаючі економіки в таких країнах, як Бразилія та Аргентина. Зокрема, економічне відновлення після пандемії та зростаючий попит на послуги з оподаткування і консалтингу створюють нові можливості для аудиторських фірм у цьому регіоні.

Близький Схід та Африка з часткою ринку 6% відображають зростання попиту на консалтингові та аудиторські послуги, особливо в країнах, таких як ОАЕ і Саудівська Аравія. Ці країни продовжують інвестувати в розвиток своїх економік і, зокрема, у фінансові та юридичні послуги, що потребують

висококваліфікованих аудиторів і консультантів для забезпечення відповідності міжнародним стандартам.

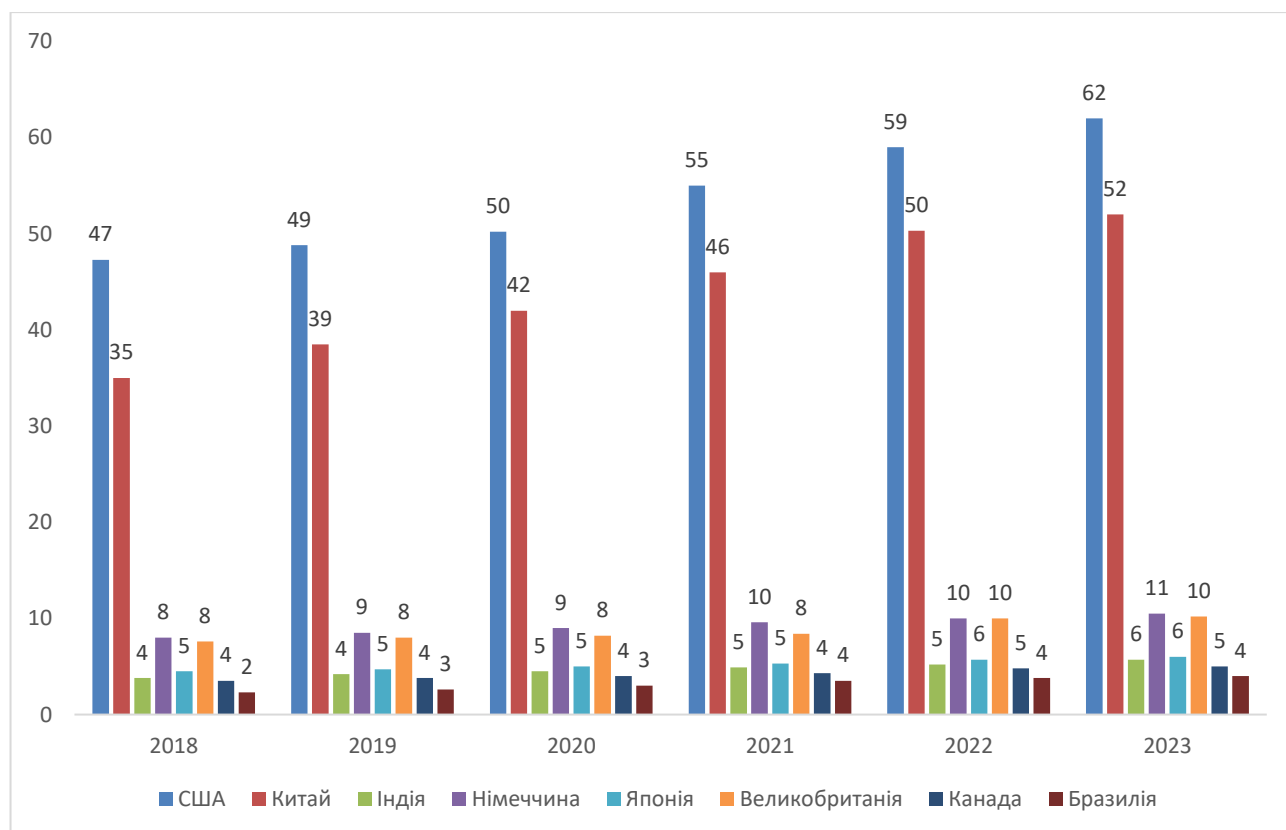

Рисунок 2.10 – Розмір ринку аудиторських послуг по країнах 2018-2023 рр., млрд. дол. США

Джерело: складено автором за даними [45]

Аналіз розміру ринку аудиторських послуг по країнах з 2018 по 2023 роки демонструє значне зростання в основних економіках світу, зокрема в таких країнах як США, Китай, Індія, Німеччина та Великобританія. Розглянемо ці дані детальніше, щоб виявити тенденції, що визначають розвиток ринку аудиту в різних країнах.

США продовжують залишатися лідером на ринку аудиторських послуг, з поступовим зростанням розміру ринку з 47,3 млрд доларів США у 2018 році до 62 млрд доларів США в 2023 році. Це зростання на 31% протягом п'яти років відображає стійкий попит на аудиторські послуги, зокрема через високий рівень економічної активності, складні вимоги до фінансової звітності, та значну кількість міжнародних компаній. Вищі доходи зумовлені посиленням регулювання та вимог до прозорості фінансів, що є результатом реформ, таких як

Закон Сарбейнса-Оксли, та нових технологій, що сприяють вдосконаленню аудиторських практик.

Китай, друга за величиною економіка, демонструє вражаюче зростання ринку аудиторських послуг – з 35 млрд доларів США в 2018 році до 52 млрд доларів США в 2023 році. Це зростання на 49% підтверджує активний розвиток фінансових послуг у країні, зокрема в контексті відкриття ринку для міжнародних інвесторів і реформування законодавства, яке вимагає високого рівня аудиторських перевірок для забезпечення фінансової прозорості.

Індія також демонструє стійке зростання, з 3,8 млрд доларів США в 2018 році до 5,7 млрд доларів США в 2023 році, що становить збільшення на 50%. Зростання ринку в Індії зумовлене підвищеним попитом на послуги в секторі малих та середніх підприємств (МСП), що активно розвиваються, а також через адаптацію до міжнародних стандартів фінансової звітності.

Німеччина, як найбільша економіка Європи, також показує стабільне зростання на ринку аудиторських послуг: від 8 млрд доларів США в 2018 році до 10,5 млрд доларів США в 2023 році. Це збільшення на 31% свідчить про стійкий попит на аудиторські послуги в Європі, зокрема через високі стандарти регулювання і вимоги до прозорості.

Великобританія показує схожу тенденцію, збільшивши розмір ринку аудиту з 7,6 млрд доларів США в 2018 році до 10,2 млрд доларів США в 2023 році. Це зростання на 34% підтверджує стабільний попит на аудиторські послуги в країні, навіть після Brexit, зокрема в секторах фінансів та консалтингу, де необхідні високі стандарти фінансової звітності.

Японія демонструє помірковане зростання з 4,5 млрд доларів США в 2018 році до 6 млрд доларів США в 2023 році. Цей ринок зростає завдяки постійним реформам в регулюванні та зростаючій потребі в перевірках фінансової звітності в країні, зокрема для великих корпорацій.

Канада відзначається стабільним зростанням ринку з 3,5 млрд доларів США в 2018 році до 5 млрд доларів США в 2023 році. Це зростання на 43% обумовлене

розвитком інвестиційного клімату та новими вимогами до аудиту в секторах фінансів і нерухомості.

Бразилія показує помірковане зростання з 2,3 млрд доларів США в 2018 році до 4 млрд доларів США в 2023 році. Збільшення попиту на аудиторські послуги в Латинській Америці зумовлено ростом економіки та необхідністю відповідати вимогам міжнародних інвесторів.

Загалом, ці дані свідчать про стійке зростання ринку аудиторських послуг на глобальному рівні, при цьому основні економічні потужності – США, Китай, Індія та Європа – займають лідируючі позиції на цьому ринку. Водночас країни, що розвиваються, такі як Бразилія та Індія, також демонструють значний потенціал зростання завдяки реформам у фінансовому секторі та розвитку міжнародної торгівлі.

Рисунок 2.11 – Ключові показники ринку аудиторських послуг в Україні за 2023 рік

Джерело: складено автором за даними [46]

Аналіз ключових показників ринку аудиторських послуг в Україні за 2023 рік дозволяє визначити основні тенденції та особливості розвитку галузі. Загальний обсяг наданих аудиторських послуг, що становив 3,2 млрд грн,

свідчить про значний внесок цього сектору у фінансову стабільність і прозорість підприємств. Такий показник демонструє стабільний попит на послуги аудиторів, що є результатом зростання уваги до прозорості фінансової звітності, дотримання нормативних вимог та покращення якості корпоративного управління.

Середня вартість однієї аудиторської послуги у 215 тис. грн вказує на те, що послуги аудиторів залишаються доступними для середніх та великих підприємств, однак можуть бути менш досяжними для малого бізнесу. Це створює потенціал для розвитку спеціалізованих пакетів послуг для малих підприємств із більш гнучким ціноутворенням, що могло б сприяти залученню нових клієнтів.

Кількість аудиторів, що працюють у галузі, становить 2711 осіб, що є достатньо високим показником для задоволення поточного попиту. Проте, з огляду на динамічні зміни у сфері цифровізації, існує потреба в підвищенні кваліфікації фахівців та їхній адаптації до нових технологій, таких як автоматизація, аналіз великих даних і машинне навчання.

Надання 2,7 тис. аудиторських послуг підприємствам, що становлять суспільний інтерес, підкреслює важливість цієї категорії клієнтів для аудиторської галузі. Підприємства, що становлять суспільний інтерес, мають критичне значення для економічної стабільності, і їхній аудит забезпечує довіру до фінансової звітності. Це також вказує на високий рівень виконання обов'язкових аудитів згідно з нормативними вимогами.

Загальна кількість суб'єктів аудиторської діяльності становить 835 од., що свідчить про конкуренцію на ринку. Водночас велика кількість суб'єктів створює умови для подальшої спеціалізації та підвищення якості послуг. Ринок потребує подальшого впровадження технологічних інновацій, які б дозволили знижувати витрати і підвищувати точність перевірок.

Виконання 14,9 тис. аудиторських завдань демонструє активну роботу галузі та високий попит на аудиторські послуги у різних секторах економіки. Це також вказує на високий рівень залучення аудиторських компаній до забезпечення фінансової прозорості та відповідності нормативним вимогам.

Рисунок 2.12 – Кількість послуг з аудиту фінансової звітності за категорією підприємства в Україні у 2023 році, од.

Джерело: складено автором за даними [46]

На рис. 2.12 відображено кількісну структуру аудитів за категоріями клієнтів і типами перевірок, демонструючи важливі аспекти у сфері аудиторської діяльності. Обов'язкові аудити, які є регламентованими законодавством, становлять значну частину перевірок у всіх категоріях, зокрема для малих та мікропідприємств в розмірі 3818 од., середніх підприємств – 2737 од. та компаній, що становлять суспільний інтерес – 1982 од. Ця перевага пояснюється тим, що обов'язкові перевірки є ключовим інструментом забезпечення прозорості фінансової звітності та виконання нормативних вимог.

Ініціативні аудити, що проводяться за рішенням самих компаній, мають меншу частку, але їхня роль у розрізі інших утворень є відносно значною. Для малих та мікропідприємств ініціативні аудити вказують на зростаючу свідомість про необхідність внутрішнього контролю та незалежної оцінки фінансової діяльності. Це може бути пов'язано зі збільшенням доступу до ринку капіталу або необхідністю дотримання стандартів у міжнародних транзакціях.

Загальна кількість аудитів у кожній категорії демонструє домінування перевірок серед малих та мікропідприємств в розмірі 5130 од., що підкреслює їхню вагому присутність у структурі аудиторської діяльності. У середніх

підприємств спостерігається значний попит як на обов'язкові, так і ініціативні аудити в розмірі 3048, що свідчить про їхню важливу роль у стабілізації економічного середовища. Підприємства, що становлять суспільний інтерес, з 2199 послугами, демонструють високий рівень відповідності до вимог законодавства, враховуючи їхній вплив на фінансову стабільність і репутацію.

Таким чином, можливо відслідкувати стабільний розвиток ринку аудиторських послуг в Україні, хоча існують виклики, пов'язані з необхідністю подальшої цифровізації, покращенням доступності послуг для малих підприємств та підвищенням кваліфікації аудиторів. Упровадження новітніх технологій, таких як автоматизація процесів, аналіз великих даних та використання штучного інтелекту, стане важливим кроком для підвищення ефективності та конкурентоспроможності галузі.

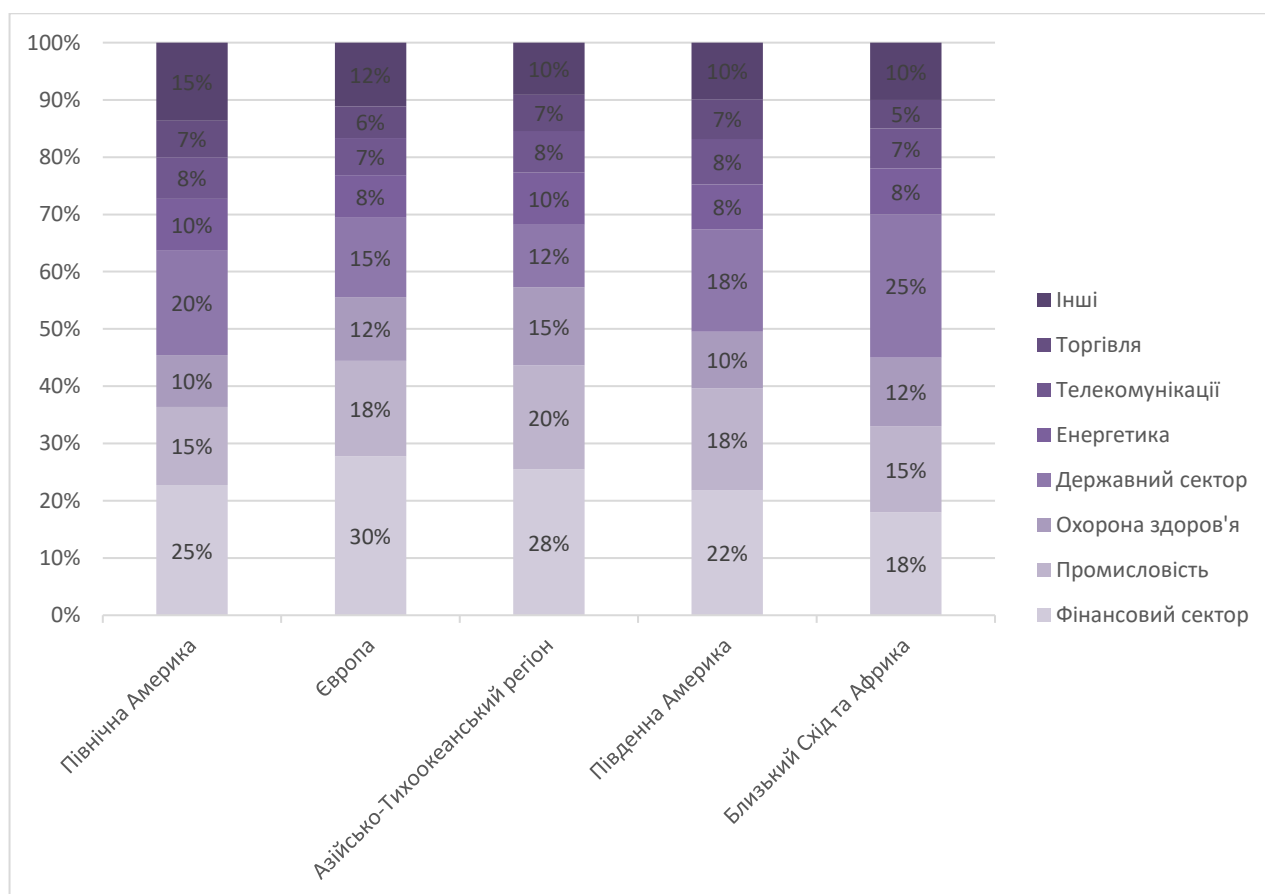

Рисунок 2.13 – Структура ринку аудиторських послуг за секторами економіки по регіонах світу у 2023 році

Джерело: складено автором за даними [47]

Аналіз частки ринку аудиторських послуг за секторами економіки в різних регіонах світу дає змогу глибше зрозуміти основні економічні чинники, що впливають на попит на ці послуги. Регіональні відмінності в розподілі частки ринку аудиту вказують на різні структурні особливості економік і потреби в аудиторських перевірках у різних секторах.

Північна Америка є лідером за часткою ринку фінансових послуг з 25%, що підтверджує високий попит на аудиторські послуги в секторі банківських та фінансових установ. Це зумовлено великим числом міжнародних корпорацій, а також високими вимогами до прозорості фінансової звітності та регулювання. Державний сектор займає 20%, що свідчить про велику кількість публічних установ, потребуючих аудиторських перевірок для забезпечення ефективного управління бюджетами та програмами. Інші сектори, такі як промисловість (15%), енергетика (10%) та торгівля (7%), мають менший попит, хоча і продовжують демонструвати значний розвиток на ринку аудиту завдяки зростаючій глобалізації та економічним зв'язкам.

Європа, з її більш складною економічною структурою, має 30% ринку фінансового сектора, що також відображає високий попит на аудиторські послуги для великих фінансових установ. Промисловість займає 18% ринку, що пояснюється наявністю потужних виробничих секторів, таких як автомобільна та машинобудівна галузі. Охорона здоров'я також є важливим сектором, зокрема у країнах ЄС, з 12% частки ринку, що вказує на зростаючу потребу в аудиторських послугах для медичних установ. Водночас енергетика та телекомунікації займають меншу частку, що відображає специфічність вимог до аудиту в цих секторах.

Азійсько-Тихоокеанський регіон демонструє 28% частку ринку фінансових послуг, що зумовлено стрімким економічним зростанням таких країн, як Китай та Індія, та великим попитом на аудиторські послуги в банківській та страхувальній сфері. Промисловість є важливим сектором у цьому регіоні, з 20%, оскільки країни Азії мають великі виробничі потужності, а також високий попит на аудит у таких галузях, як технології та споживчі товари. Охорона здоров'я займає значну

частку ринку – 15%, що обумовлено зростаючим сектором охорони здоров'я в Індії та Китаї.

Південна Америка має 22% ринку в фінансовому секторі, зокрема в таких країнах, як Бразилія, де існує великий попит на аудиторські послуги для банків і страхових компаній. Однак порівняно з іншими регіонами, промисловість і енергетика займають більшу частку ринку, з 18% та 8% відповідно, що відображає важливість природних ресурсів та промислового сектору для економік Латинської Америки.

Близький Схід та Африка з їхнім зростаючим ринком аудиторських послуг мають 25% частку ринку в державному секторі, що зумовлено значними державними інвестиціями та необхідністю забезпечення прозорості в управлінні державними фондами, особливо в країнах Перської затоки, таких як ОАЕ та Саудівська Аравія. Попит на аудиторські послуги в енергетиці становить 8%, зокрема через важливість нафтової та газової промисловості для економік цих регіонів. Інші сектори, такі як торгівля та телекомунікації, займають меншу частку, але все ж мають значний розвиток завдяки зростаючій цифровізації та глобалізації.

Загалом, аналіз показує, що на ринку аудиторських послуг в різних регіонах світу ключову роль відіграють фінансові послуги, зокрема в розвинутих економіках, таких як Північна Америка та Європа. Інші сектори, зокрема промисловість, енергетика та охорона здоров'я, також відіграють важливу роль на ринку, хоча і мають меншу частку в порівнянні з фінансовими послугами. Важливим аспектом є також зростаюча потреба в аудиторських послугах для державного сектору в регіонах, де економіки активно розвиваються, як в Азії та Близькому Сході.

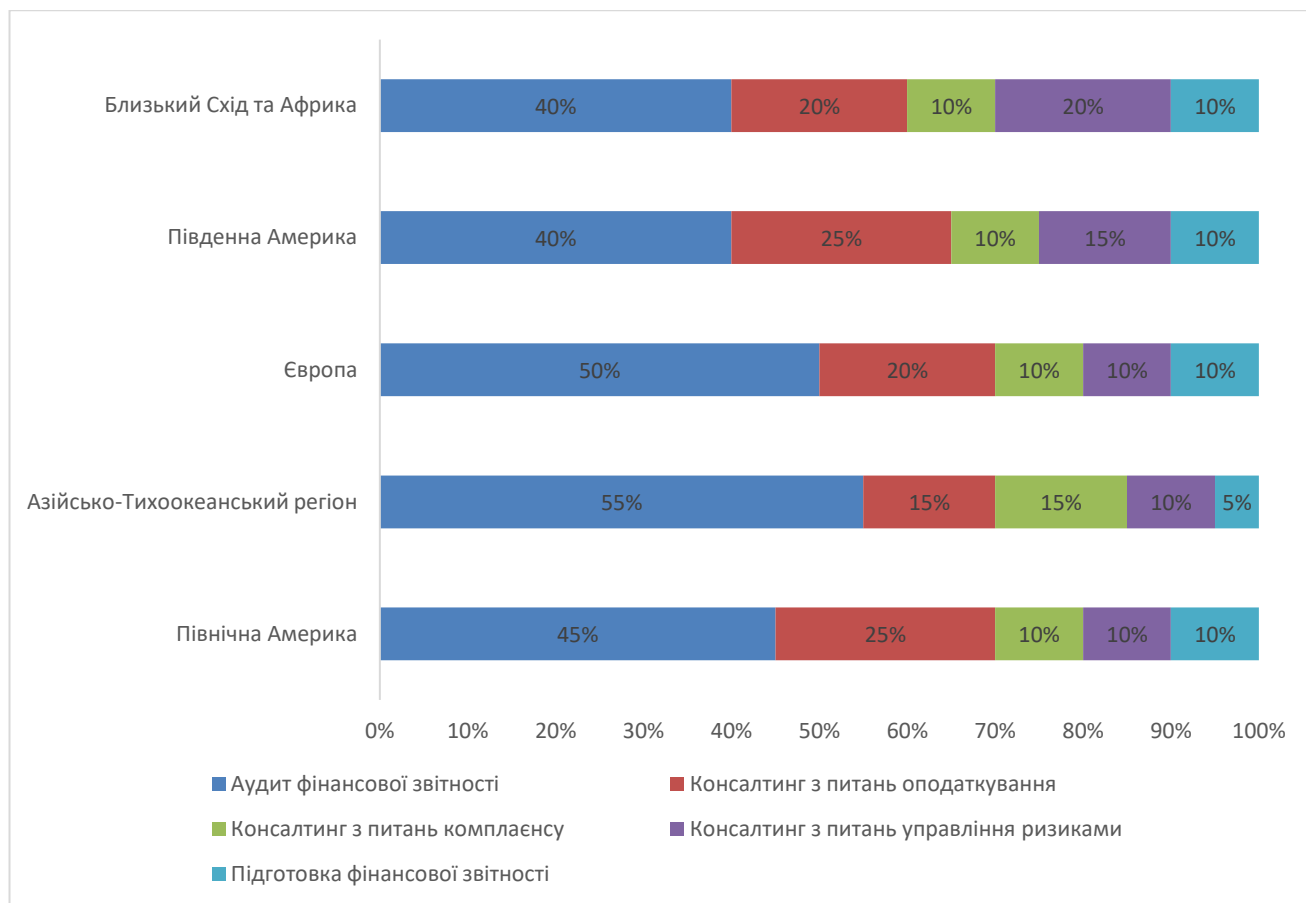

Рисунок 2.14 – Структура наданих за видами аудиторських послуг у 2023 році за регіонами

Джерело: складено автором за даними [47-48]

Аналіз частки ринку аудиторських послуг за видами послуг для різних регіонів світу показує важливі тренди і відмінності, які зумовлені економічними, правовими та культурними факторами в кожному регіоні. Різні види аудиторських послуг, включаючи аудит фінансової звітності, консалтинг з питань оподаткування, консалтинг з питань комплаєнсу, консалтинг з питань управління ризиками та підготовка фінансової звітності, мають різний попит у залежності від специфіки кожного регіону.

Північна Америка має найбільшу частку ринку для аудиту фінансової звітності, яка становить 45%, що зумовлено високими вимогами до прозорості і точності фінансової звітності в країнах, таких як США та Канада. Цей сектор залишається домінуючим через наявність великої кількості публічних компаній, а також через велику кількість міжнародних корпорацій. Крім того, значну частку ринку займають консалтингові послуги з питань оподаткування – 25%, що

обумовлено складністю податкових систем і високими вимогами до податкової прозорості. Важливе місце займають також консалтингові послуги з питань комплаєнсу та управління ризиками, які відповідають за забезпечення відповідності стандартам та ефективне управління бізнес-ризиками, з частками ринку в 10% для кожної з цих послуг. Підготовка фінансової звітності займає 10%, що свідчить про помірковану потребу в допомозі з цією послугою порівняно з іншими видами.

Азійсько-Тихоокеанський регіон має найбільшу частку ринку для аудиту фінансової звітності – 55%. Це пояснюється швидким економічним розвитком таких країн, як Китай і Індія, де зростає кількість публічних компаній і потреба в аудиторських перевірках. Однак тут також значно високий попит на консалтинг з питань комплаєнсу (15%), оскільки багато країн в регіоні активно впроваджують міжнародні стандарти і нормативи. Консалтинг з питань оподаткування займає 15%, що є результатом зростаючої складності податкових систем, особливо в Китаї та Індії. Частка консалтингу з питань управління ризиками становить 10%, що відображає зростаючий попит на ці послуги в умовах економічної нестабільності та високої конкуренції. Підготовка фінансової звітності займає 5%, що вказує на меншу потребу в цьому секторі порівняно з іншими видами послуг.

Європа має збалансовану структуру ринку аудиторських послуг, де аудит фінансової звітності займає 50% ринку. Це обумовлено високими вимогами до прозорості в фінансовій звітності в країнах ЄС, таких як Великобританія, Німеччина та Франція. Консалтинг з питань оподаткування займає 20%, що також свідчить про високі вимоги до податкової прозорості та оптимізації податкових стратегій. Інші послуги, такі як консалтинг з питань комплаєнсу, управління ризиками та підготовка фінансової звітності, займають по 10%, що вказує на певну рівномірність попиту на ці послуги.

Південна Америка має найбільшу частку ринку в аудиті фінансової звітності – 40%. Регіон переживає активне економічне відновлення, і попит на фінансовий аудит зростає разом з розвитком фінансових ринків. Консалтинг з питань оподаткування займає 25%, що є результатом складних податкових систем

і необхідності забезпечення відповідності міжнародним стандартам. Консалтинг з питань управління ризиками також має значну частку – 15%, що підкреслює зростання потреби в управлінні бізнес-ризиками в умовах економічної нестабільності. Підготовка фінансової звітності займає 10%, що свідчить про значний попит на ці послуги в регіоні.

Близький Схід та Африка мають 40% ринку в аудиті фінансової звітності, що відображає зростаючий попит на ці послуги, зокрема в країнах Перської затоки, таких як ОАЕ та Саудівська Аравія, де високий попит на прозорість і ефективність фінансових звітів. Консалтинг з питань оподаткування займає 20%, що пов'язано з необхідністю підтримувати відповідність міжнародним податковим стандартам в країнах, де економіка розвивається. Підготовка фінансової звітності займає 10%, що свідчить про наявність попиту на ці послуги, але в меншій мірі порівняно з іншими регіонами.

Таблиця 2.1 – SWOT-аналіз компаній, що входять до Великої четвірки

Внутрішнє середовище	
Сильні сторони	Слабкі сторони
Присутність у понад 150 країнах дає можливість працювати на міжнародному рівні.	Послуги компаній Великої четвірки можуть бути недоступними для малих підприємств через високі ціни, що обмежує їхню клієнтську базу.
Команда складається з досвідчених професіоналів у різних галузях.	Жорстка конкуренція від інших великих гравців обмежує ринкову частку кожної компанії Великої четвірки.
Регулярні маркетингові кампанії сприяють підвищенню впізнаваності бренду.	Суперечки та скандали можуть негативно вплинути на репутацію бренду, знижуючи довіру клієнтів.
Маючи багаторічний досвід у сфері аудиту та консалтингу, компанії підтримують високу репутацію.	Економічні коливання можуть впливати на попит на аудиторські та консалтингові послуги.
Використання новітніх технологій для покращення ефективності та надання високоякісних послуг.	Великі компанії мають більшу бюрократію, що може уповільнювати адаптацію до швидко змінюваного ринку.

Продовження табл. 2.1

Впровадження інновацій у процеси аудиту та консалтингу, що знижує витрати і підвищує точність.	Іноді компанії Великої четвірки можуть відставати від нових технологічних розробок через свою масштабність та застарілі моделі ведення бізнесу.
Зовнішнє середовище	
Можливості	Загрози
Стратегічне поглинання менших фірм дозволить зміцнити бренд і розширити портфель послуг.	Політичні та регуляторні зміни можуть вплинути на нормативно-правову базу, що призводить до додаткових витрат та складнощів при проведенні аудиторської діяльності.
Збільшення витрат на інфраструктуру дозволить залучити більше клієнтів та підвищити ефективність.	Збільшення частки будь-якої компанії зменшує ринкову частку інших великих гравців.
Фокус в обслуговуванні підприємств середніх розмірів дозволить збільшити сукупний дохід від реалізації послуг.	Глобальні фінансові коливання та нестабільність можуть негативно вплинути на фінансові результати компаній.
Зміни в поведінці клієнтів відкривають нові ринки для компаній.	Волатильність світових валют може ускладнити проведення міжнародних операцій
Впровадження нових технологій підвищить продуктивність і конкурентоспроможність на ринку.	Інтенсивне впровадження автоматизованих систем у конкурентів може знизити попит на традиційні консалтингові послуги.

Джерело: складено на основі власних досліджень автора

Загалом, аналіз частки ринку аудиторських послуг за видами показує, що попит на аудит фінансової звітності є домінуючим у всіх регіонах світу. Однак інші послуги, такі як консалтинг з питань оподаткування, комплаєнсу та управління ризиками, займають значну частку ринку, що відображає складність і різноманітність економічних і регуляторних вимог у кожному з регіонів. Важливою є також рівновага між різними видами послуг в кожному регіоні, що зумовлюється специфікою ринку і вимогами до бізнесу та державних організацій.

2.3 Вплив діджиталізації та конкурентні переваги аудиторських фірм

Впровадження автоматизованих систем для обробки та аналізу фінансових даних у провідних міжнародних аудиторських компаніях є важливим кроком до підвищення ефективності, точності та швидкості виконання аудиторських перевірок. Оскільки аудиторська діяльність пов'язана з великою кількістю фінансових даних, використання передових технологій дозволяє значно полегшити процес перевірки, зробивши його більш прозорим і зручним для всіх зацікавлених сторін.

Автоматизація процесів у фінансовому аудиті стає дедалі важливішою завдяки технологічному прогресу. Використання автоматизованих систем дозволяє значно підвищити ефективність, точність і швидкість перевірок. Це також забезпечує зниження людських помилок та покращення якості наданих аудиторських послуг. Основні переваги впровадження автоматизації в аудит включають можливість обробки великих обсягів даних, підвищення прозорості та скорочення часу, необхідного для виконання завдань.

Data Analytics (аналітика даних) є основним інструментом для обробки та аналізу великих обсягів фінансової інформації. У сучасному аудиторському середовищі використання аналітики даних дозволяє аудиторам здійснювати більш глибоке занурення в облікові процеси, виявляючи аномалії та потенційні ризики, які можуть бути не помічені за допомогою традиційних методів.

Ці системи дозволяють аудиторам проводити повний аналіз усіх транзакцій, а не лише вибіркиму перевірку. Це важливо для виявлення незвичайних або підозрілих операцій, таких як шахрайство або порушення фінансової політики компанії. Наприклад, використовуючи Data Analytics, аудитори можуть автоматично порівнювати фінансові звіти з історичними даними, здійснювати порівняння між різними періодами чи сегментами бізнесу, що дозволяє швидко виявити невідповідності або відхилення.

Одним із найбільш розповсюджених інструментів для автоматизації аудиту є ACL Analytics [49]. Ця система використовується в багатьох міжнародних

аудиторських компаніях для аналізу фінансових даних і здійснення контролю за дотриманням внутрішніх політик компанії.

ACL Analytics дає змогу аудиторам:

- автоматично перевіряти великі масиви даних, виявляючи будь-які аномалії або недоліки в звітності;
- здійснювати глибокий аналіз ризиків, на основі чого можна оперативно виявляти потенційно небезпечні фінансові операції;
- проводити перевірку транзакцій на відповідність політикам компанії, що дозволяє забезпечити відповідність внутрішнім регламентам і знизити ризики порушень.

Це дозволяє значно прискорити процес аудиту та забезпечити високий рівень точності результатів. Крім того, автоматизація за допомогою таких інструментів знижує залежність від людського фактору, що підвищує довіру до аудиторських висновків.

Ще одним популярним інструментом для автоматизації обробки та аналізу даних є система Caseware IDEA. Вона широко використовується в міжнародних аудиторських компаніях завдяки своїй гнучкості та здатності працювати з різними джерелами та форматами даних [50].

Caseware IDEA дає можливість аудиторам:

- обробляти дані з різних джерел, включаючи бухгалтерські системи, електронні таблиці, текстові файли та інші формати;
- використовувати вбудовані аналітичні функції для виявлення аномалій, таких як підозрілі транзакції або невідповідності в рахунках;
- проводити глибокий аналіз великих масивів даних і виявляти потенційні ризики, які можуть вплинути на достовірність фінансових звітів.

Caseware IDEA також дозволяє аудиторам легко і швидко застосовувати різноманітні аналітичні методи, такі як тестування відхилень, аналіз трендів і порівняння даних по різних сегментах бізнесу. Ця система надає аудиторам високий рівень контролю та забезпечує більш гнучкий підхід до обробки фінансових даних.

Переваги автоматизації у фінансовому аудиті:

- Автоматизовані системи мінімізують людські помилки, які можуть виникати під час перевірки великих обсягів даних. Це підвищує точність і достовірність аудиторських висновків.
- Завдяки автоматизації, аудитори можуть значно прискорити процес перевірки та аналізу даних, що дозволяє знизити витрати часу на рутинні завдання і зосередитися на важливіших аспектах аудиту.
- Автоматизація процесів дозволяє аудиторам документувати всі етапи перевірки і зберігати інформацію про виконані операції в реальному часі, що забезпечує більшу прозорість і контроль.
- Використання аналітики даних дозволяє аудиторам ефективніше виявляти аномалії, шахрайство та інші потенційно небезпечні операції, що сприяє виявленню помилок, які можуть бути упущені при традиційних методах аудиту.

Незважаючи на численні переваги, автоматизація в аудиті стикається з певними викликами:

- вартість придбання та впровадження передових аналітичних інструментів може бути значною, що для деяких компаній може стати обмеженням.
- для ефективного використання автоматизованих систем необхідно мати кваліфікованих спеціалістів, які володіють відповідними технічними навичками.

Впровадження автоматизації у фінансовому аудиті, зокрема через системи Data Analytics, ACL Analytics та Caseware IDEA, є важливим кроком у підвищенні ефективності та точності аудиторських перевірок. Ці інструменти не тільки дозволяють скоротити час на обробку фінансових даних, але й значно покращують якість аналізу та знижують ймовірність помилок. Проте для успішного впровадження автоматизації необхідно враховувати витрати на придбання технологій та забезпечити наявність висококваліфікованих спеціалістів, здатних ефективно використовувати ці системи.

Впровадження штучного інтелекту та машинного навчання в аудиторську практику є революційним кроком у забезпеченні точності, ефективності та прозорості перевірок фінансової звітності. Ці технології дозволяють автоматизувати та оптимізувати процеси аудиту, значно підвищуючи здатність виявляти аномалії, шахрайство та інші ризики, що можуть бути пропущені під час традиційних методів перевірки.

Штучний інтелект у фінансовому аудиті здатен аналізувати великі обсяги даних та виявляти закономірності, які можуть бути непоміченими для людини. Застосування AI дозволяє обробляти тисячі або мільйони транзакцій за короткий час, що забезпечує глибоке розуміння фінансових потоків і виявлення підозрілих операцій.

Основні можливості штучного інтелекту в аудиті включають [51]:

- штучний інтелект може порівнювати операції з попередніми періодами або іншими компаніями в галузі, виявляючи аномалії, які потребують додаткової перевірки;
- штучний інтелект здатен обробляти не лише структуровані фінансові дані, а й неструктуровану інформацію, таку як договори, листи, звіти тощо. AI може «читати» текстові документи, витягуючи ключові дані і зв'язки, що можуть вказувати на порушення або потенційне шахрайство;
- використання ШІ дозволяє аудиторам знижувати час, який витрачається на рутинні завдання, такі як верифікація транзакцій, порівняння рахунків. Штучний інтелект автоматизує ці завдання, даючи аудиторам змогу зосередитися на більш складних і важливих аспектах перевірки.

Машинне навчання є підгалуззю ШІ, яке дозволяє системам «навчатися» на основі наданих даних і покращувати ефективність з часом. Використовуючи історичні дані та попередні аудиторські перевірки, системи машинного навчання здатні виявляти шаблони поведінки, що допомагає виявляти порушення у фінансових звітах [52].

Основні переваги застосування машинного навчання в аудиті:

– Машинне навчання дозволяє автоматично виявляти транзакції або фінансові записи, які відхиляються від нормального шаблону поведінки. Це може включати аномалії, такі як надмірно великі виплати, транзакції з підозрілими контрагентами або незвичайні зміни в фінансових звітах.

– За допомогою ML аудиторські системи можуть навчатися на попередньому досвіді і покращувати свої методи виявлення помилок. Чим більше даних система отримує, тим точніше вона може аналізувати нові транзакції і виявляти потенційні порушення.

– Машинне навчання дозволяє системам адаптуватися до нових бізнес-умов і специфіки аудиту. Наприклад, якщо компанія змінює свій фінансовий процес або починає працювати з новими видами активів, система машинного навчання може швидко вивчити ці нові дані і коригувати свої алгоритми для більш ефективного аналізу.

Провідні міжнародні аудиторські компанії активно інтегрують штучний інтелект і машинне навчання в свої аудиторські практики.

Deloitte використовує ШІ для автоматичного виявлення шахрайства та аномалій у фінансових даних. Система може порівнювати нові транзакції з історичними даними, миттєво виявляючи відхилення і потенційні загрози для безпеки фінансової інформації.

Компанія PwC розробила власну платформу, що поєднує машинне навчання та великий аналіз даних для здійснення глибоких перевірок фінансових звітів. Ця платформа автоматично обробляє всі транзакції компанії та виявляє ризики, пов'язані з можливими помилками або маніпуляціями.

ЕУ використовує машинне навчання для прогнозування фінансових ризиків на основі даних з попередніх аудиторських перевірок. Система вивчає історію та робить прогнози щодо того, які категорії витрат можуть зазнати змін або з'явитися у фінансових звітах.

Таблиця 2.2 – Аналіз переваг та викликів щодо впровадження цифрових технологій в аудиторській діяльності

Переваги	Виклики
Швидкість і ефективність Штучний інтелект та машинне навчання дозволяють проводити глибокий аналіз великих обсягів даних за мінімальний час, що значно скорочує тривалість аудиту.	Необхідність великих обсягів даних Для того, щоб штучний інтелект та машинне навчання працювали ефективно, потрібен великий обсяг якісних даних, що може бути проблемою для деяких підприємств.
Висока точність Завдяки автоматичному виявленню аномалій, ці технології забезпечують точніші результати і знижують ймовірність пропуску важливих відхилень.	Залежність від програмного забезпечення та технологій Для впровадження цифрових технологій потрібні значні інвестиції в інфраструктуру та підтримку технологій.
Адаптивність і навчання Системи машинного навчання здатні навчатися і адаптуватися до нових умов, що робить їх більш універсальними та здатними реагувати на зміни в бізнес-процесах.	Кваліфікація персоналу Впровадження автоматизації вимагає висококваліфікованих спеціалістів, які мають знання в області як аудиту, так і машинного навчання та штучного інтелекту.

Джерело: складено автором

Використання штучного інтелекту та машинного навчання у фінансовому аудиті має значний потенціал для підвищення точності, ефективності та прозорості аудиторських перевірок. Ці технології дозволяють автоматично виявляти аномалії, прогнозувати потенційні ризики і значно скорочувати час, необхідний для обробки великих обсягів даних. Водночас, для успішного впровадження необхідні значні інвестиції в інфраструктуру і кваліфікацію персоналу, але переваги, які вони надають, значно перевищують ці витрати.

Провідні міжнародні аудиторські компанії активно впроваджують інноваційні технології для автоматизації процесів аудиту. Вони використовують різні системи та рішення, що дозволяють значно покращити точність, швидкість та безпеку фінансових перевірок. Нижче наведено кілька прикладів таких технологій:

Deloitte та PwC активно використовують блокчейн-технології для підвищення достовірності фінансових даних і забезпечення безпеки транзакцій. Блокчейн дозволяє створювати незмінні та прозорі записи про всі фінансові операції, що здійснюються в межах компанії або між компаніями. Це дає можливість аудиторським компаніям перевіряти транзакції в реальному часі, забезпечуючи їхню достовірність та знижуючи ризики шахрайства.

Deloitte розробила рішення, яке дозволяє перевіряти фінансові звіти в реальному часі через блокчейн-платформи. Це дозволяє аудиторам відразу побачити будь-які зміни в документах або операціях і забезпечити незмінність записів, що важливо для забезпечення достовірності перевірки.

PwC також застосовує блокчейн для перевірки транзакцій в деяких своїх аудиторських проектах. Вони створили платформу на основі блокчейн, яка дає можливість підприємствам вести свої фінансові записи на цифровій платформі, що неможливо змінити без відслідковування змін, тим самим збільшуючи рівень безпеки і довіри до фінансових звітів.

Переваги використання блокчейн-технологій:

- усі транзакції фіксуються в блоках, які неможливо змінити або видалити;
- учасники процесу можуть мати доступ до однакової інформації;
- блокчейн знижує ризик маніпулювання даними, що важливо для забезпечення достовірності фінансової звітності.

KPMG розробила власну платформу KPMG Clara, що використовується для автоматизації аудиторських процесів і інтеграції з різними інструментами, зокрема машинного навчання. Платформа дозволяє автоматично обробляти великі обсяги фінансових даних, застосовуючи методи Data Analytics для виявлення потенційних ризиків і аномалій [53].

Ця платформа інтегрується з іншими технологіями машинного навчання та штучного інтелекту для покращення точності прогнозів. Вона здатна автоматично аналізувати великі масиви даних, прогнозувати ймовірні ризики і допомагати аудиторам своєчасно виявляти порушення або недоліки в фінансовій звітності.

Перевагами платформи KPMG Clara є:

- автоматизація процесів аудиту, що дозволяє значно знижувати витрати часу на рутинні завдання;
- прогнозування ризиків, яке допомагає аудиторам своєчасно виявляти потенційні порушення або невідповідності;
- за допомогою машинного навчання система може аналізувати величезні обсяги фінансової інформації, щоб виявити нетипові транзакції чи аномалії;
- можливість інтегрувати платформу з іншими технологіями та системами обліку для досягнення більшої гнучкості в процесах перевірки.

Однак KPMG Clara має й кілька недоліків, серед яких важливе місце займають високі витрати на впровадження та навчання персоналу. Платформа потребує значних інвестицій на етапі її впровадження, як для покупки ліцензій, так і для налаштування інфраструктури, що може бути бар'єром для компаній, які тільки починають інтегрувати цифрові технології у свою діяльність. До того ж, щоб ефективно використовувати усі функціональні можливості KPMG Clara, персонал має пройти ретельне навчання, що може зайняти чимало часу і ресурсів.

Іншою проблемою є складність інтеграції цієї платформи з деякими застарілими інформаційними системами або в компаніях, де вже існують інші автоматизовані рішення. Це може затримувати процес адаптації до нової платформи та вимагати додаткових зусиль для гармонізації роботи різних систем.

ЕУ також активно впроваджує технології автоматизації, зокрема через платформу EY Helix, яка використовується для збору, обробки і аналізу даних. EY Helix застосовує аналітику даних для автоматичної перевірки фінансових звітів, що дозволяє аудиторам швидко виявляти будь-які невідповідності в облікових записах та ефективно оцінювати фінансові ризики [54].

Ця платформа дозволяє аудиторам працювати з великими обсягами даних, виявляти потенційні недоліки або зловживання та здійснювати перевірку на всіх етапах аудиту.

Переваги використання EY Helix:

- покращення точності перевірок завдяки використанню великих даних та аналітики;
- швидкість процесу перевірки: автоматизація багатьох етапів аудиту дозволяє зменшити час, що витрачається на виконання перевірок;
- глибокий аналіз фінансових операцій для виявлення помилок та ризиків, що можуть бути не помічені вручну.

Однак використання EY Helix вимагає значних початкових інвестицій у технологічну інфраструктуру та навчання персоналу. Платформа потребує потужного апаратного забезпечення для ефективної роботи, що може бути значною фінансовою витратою для компаній, які тільки починають впроваджувати цифровізацію. Крім того, як і будь-яка автоматизована система, Helix є залежною від якості вихідних даних. Якщо дані, на основі яких проводиться аналіз, мають помилки чи неповноту, це може вплинути на точність результатів. Тому для ефективної роботи з платформою необхідно забезпечити високий рівень точності вхідної інформації, що потребує додаткових витрат на її підготовку і верифікацію.

BDO, одна з найбільших міжнародних аудиторських фірм, також використовує роботизацію процесів і аналітику даних у своїй роботі. Платформа BDO Data Analytics автоматизує обробку фінансових даних та надає можливість для глибокого аналізу фінансової інформації, допомагаючи аудиторам виявляти потенційні порушення або ризики [55].

Переваги BDO Data Analytics слугують:

- автоматизований моніторинг фінансових даних та транзакцій;
- виявлення шахрайства за допомогою аналізу шаблонів і аномалій у фінансових операціях;
- миттєва реакція на зміни: система швидко реагує на зміни в даних, що дозволяє аудиторам своєчасно виявляти потенційні проблеми.

Використання автоматизованих систем, таких як блокчейн, аналітика даних, платформи машинного навчання та роботизація процесів, дозволяє міжнародним аудиторським компаніям значно покращити ефективність своїх перевірок,

знижувати ризики та збільшувати точність аудиторських висновків. Ці технології не тільки допомагають аудиторам у виявленні аномалій і шахрайства, але й дозволяють оперативно реагувати на зміни в фінансових даних, що підвищує довіру до результатів перевірок і сприяє зростанню прозорості фінансових операцій.

Висновки до другого розділу

Глобальний ринок аудиторських послуг відіграє ключову роль у забезпеченні фінансової стабільності, прозорості звітності та довіри між інвесторами, урядами і бізнесом. Його розвиток визначається такими факторами, як технологічна трансформація, економічна глобалізація і підвищення регуляторних вимог. Провідні гравці ринку, зокрема компанії "Великої четвірки", забезпечують основний обсяг доходів галузі, використовуючи інновації та глобальний масштаб своєї діяльності. Попит на аудиторські послуги зростає у різних регіонах, що зумовлено економічними реформами, інтеграцією міжнародних стандартів і збільшенням кількості підприємств, що потребують аудиту.

Технологічні зрушення, включаючи автоматизацію, аналітику даних та впровадження штучного інтелекту, стали важливим інструментом для підвищення ефективності аудиту. Використання цих рішень дозволяє знизити ризик помилок, прискорити процес перевірок та забезпечити більш детальний аналіз даних. Попри це, залишається необхідність подолання таких викликів, як висока вартість технологій та потреба у кваліфікованих кадрах.

Аналіз ринку показує значну концентрацію доходів серед провідних гравців, але водночас створює конкурентне середовище для менш потужних компаній. Це сприяє диверсифікації послуг, розширенню доступу до нових технологій і розвитку нових напрямів, таких як аудит кібербезпеки та консалтинг у сфері цифровізації.

У регіональному розрізі лідерами залишаються Північна Америка, Європа та Азія, де фінансовий сектор забезпечує найбільшу частку попиту. У країнах, що

розвиваються, зростання ринку відбувається завдяки реформам, спрямованим на прозорість і ефективність управління фінансами. Зокрема, зростає значення аудиту в державному секторі та галузях, пов'язаних із технологіями та охороною здоров'я.

Загалом, ринок аудиторських послуг демонструє високу адаптивність до змінних умов, залишаючись критично важливою частиною фінансової інфраструктури. Активне впровадження інновацій та підвищення стандартів прозорості сприяють його подальшому розвитку, формуючи перспективи стабільного зростання в умовах цифрової трансформації світової економіки.

3. ТРАНСФОРМАЦІЯ ГЛОБАЛЬНОГО РИНКУ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ У ЦИФРОВУ ЕПОХУ

3.1 Рекомендації щодо зміцнення позицій аудиторських компаній на глобальному ринку в умовах цифровізації

У сучасних умовах цифровізації економіки аудиторські компанії стикаються з новими викликами та можливостями для розвитку. Впровадження інноваційних технологій, адаптація до міжнародних стандартів та забезпечення кібербезпеки є ключовими факторами для зміцнення позицій на глобальному ринку. У цьому контексті міжнародні аудиторські компанії повинні активно інвестувати у нові рішення, тоді як українські компанії – адаптувати свої процеси для підвищення конкурентоспроможності. Рекомендації спрямовані на допомогу компаніям у цих питаннях, щоб забезпечити їх ефективність та розвиток у цифрову епоху.

Для забезпечення стійкої конкурентоспроможності на глобальному ринку аудиторським компаніям необхідно впроваджувати низку стратегічних рішень. Кожен із цих напрямів допоможе компаніям підвищити ефективність, якість послуг та гнучкість у мінливих умовах цифрової економіки.

1. Інвестування у новітні технології

Міжнародні аудиторські компанії активно інвестують у новітні технології, щоб оптимізувати свої процеси та підвищити ефективність виконання аудиторських перевірок. Впровадження автоматизованих платформ, таких як штучний інтелект (ШІ) і машинне навчання, дозволяє компаніям аналізувати великі обсяги фінансових даних значно швидше і точніше, ніж це можливо за допомогою традиційних методів. Використання цифрових технологій допомагає автоматизувати процеси виявлення аномалій у транзакціях, а також прогнозування фінансових ризиків. Алгоритми машинного навчання дозволяють цим системам адаптуватися і поліпшувати свої результати з часом, забезпечуючи дедалі точніші перевірки. Це значно знижує витрати на виконання перевірок і одночасно підвищує якість результатів, дозволяючи аудиторам зосереджуватись на більш складних і важливих аспектах аудиту.

2. Створення стратегічних партнерств із технологічними компаніями

Створення стратегічних партнерств з компаніями, як Microsoft, Google та IBM, дозволяє отримувати доступ до передових інструментів і технологій, що значно покращує ефективність аудиторських перевірок. Наприклад, використання хмарних рішень від Google Cloud або Amazon Web Services дозволяє зберігати та обробляти великі обсяги даних без необхідності підтримки дорогих інфраструктур. Це дозволяє аудиторам працювати з клієнтами в реальному часі, зберігаючи доступність та безпеку даних на високому рівні. Крім того, партнери у вигляді технологічних компаній допомагають розробляти інноваційні інструменти для автоматизації аудиторських процесів, таких як блокчейн для верифікації транзакцій, що гарантує прозорість і знижує ризики шахрайства.

3. Зосередження на кібербезпеці

У цифрову епоху, з ростом кількості кіберзагроз і витоків даних, кібербезпека стає невід'ємною частиною стратегії аудиторських компаній. Цифровізація значно збільшує ризики витоку даних, і компанії повинні інвестувати в розробку та підтримку надійних механізмів захисту інформації. Блокчейн-технології дозволяють записувати фінансові операції в незмінний реєстр, що забезпечує не тільки безпеку, але й прозорість аудиторських перевірок. Відкрита і незмінна природа блокчейну дозволяє аудиторським компаніям гарантувати, що дані не будуть змінені після їх реєстрації, що є надзвичайно важливим для забезпечення довіри до фінансових звітів. Підвищення уваги до кібербезпеки також включає інтеграцію інструментів для постійного моніторингу та захисту даних, що в свою чергу зменшує ймовірність атак і витоків.

4. Глобалізація через регіональну адаптацію

Глобалізація створює нові можливості для аудиторських компаній, але також ставить перед ними ряд викликів, зокрема в плані адаптації до локальних економічних і юридичних умов. Аудиторські компанії повинні активно розширювати свою присутність на ринках, що розвиваються, зокрема в Азії, Африці та Латинській Америці, де економіки демонструють швидке зростання. Однак ці ринки мають свої особливості, такі як різноманіття місцевих законодавчих норм і вимог до аудиту. Адаптація до цих специфічних умов

включає не тільки розуміння локальних регуляторних вимог, але й розробку стратегій для ефективного впровадження нових технологій. Наприклад, на ринку Азійсько-Тихоокеанського регіону, де значна частина ринку зростає за рахунок технологічних інновацій, компанії можуть адаптувати свої процеси з використанням місцевих технологій і методів для покращення аудиторських перевірок. Це дозволяє компаніям створювати більш гнучкі стратегії на основі вимог конкретних країн.

5. Розвиток інноваційних центрів

Створення внутрішніх інноваційних центрів є важливим кроком для міжнародних аудиторських компаній, що прагнуть не тільки підтримувати високий рівень послуг, але й бути на передовій технологічних змін. Ці центри зосереджуються на розробці та тестуванні нових рішень для автоматизації аудиторських процесів і прогнозування фінансових ризиків. Наприклад, Deloitte Innovation Hub у Сінгапурі працює над розробкою рішень для автоматизації перевірок та поліпшення процесів прогнозування ризиків, що дозволяє значно зменшити час виконання завдань. Створення таких інноваційних центрів дозволяє не лише впроваджувати нові технології в існуючі практики, але й активно адаптувати бізнес-процеси до змін у галузі. Інвестування в інноваційні центри забезпечує компаніям можливість швидко реагувати на нові технологічні виклики, підвищуючи рівень ефективності і конкурентоспроможності.

Для підвищення конкурентоспроможності на сучасному ринку українським аудиторським компаніям необхідно впроваджувати низку ключових ініціатив.

1. Цифровізація процесів

Українським аудиторським компаніям необхідно активно впроваджувати сучасні автоматизовані платформи для аналізу фінансових даних. Ці інструменти дозволяють автоматизувати багато етапів аудиторського процесу, зокрема, виявлення аномалій у транзакціях, прогнозування ризиків та аналіз великих масивів даних. Використання таких платформ значно знижує потребу в ручній обробці даних, що дозволяє зменшити ймовірність людських помилок і підвищити точність аудиторських перевірок. Для українських компаній це також

означає скорочення часу на обробку даних, що дає можливість оперативніше реагувати на зміни і надавати клієнтам більш детальні та точні звіти. У умовах глобалізації та цифровізації економіки це дає змогу українським компаніям відповідати вимогам сучасного ринку та забезпечувати конкурентоспроможність на міжнародному рівні.

2. Інтеграція блокчейн-технологій

Використання блокчейн-технологій для забезпечення прозорості фінансових звітів та зниження ризиків шахрайства є важливим напрямом для українських аудиторських компаній, особливо для тих, які працюють з підприємствами, що становлять суспільний інтерес. Це дозволяє аудиторам проводити перевірки в режимі реального часу, гарантуючи максимальний рівень прозорості та мінімізуючи ймовірність будь-яких маніпуляцій з фінансовою інформацією. Зважаючи на посилення регулювання в Європейському Союзі та інших країнах щодо прозорості фінансів, інтеграція таких технологій дозволить українським компаніям не тільки покращити свою репутацію, але й відповідати вимогам міжнародних стандартів.

3. Адаптація до міжнародних стандартів

Адаптація українських аудиторських компаній до міжнародних стандартів, таких як Міжнародні стандарти аудиту (МСА), є важливим кроком для забезпечення їх конкурентоспроможності на глобальному ринку. Міжнародні стандарти допомагають уніфікувати аудиторські перевірки та забезпечити високу якість послуг, що є необхідною умовою для роботи з іноземними клієнтами та міжнародними організаціями. Аудиторські компанії, які не дотримуються цих стандартів, можуть втратити можливості для міжнародних контрактів, що негативно позначиться на їхньому розвитку. Тому українським компаніям необхідно не лише впроваджувати МСА, а й забезпечити відповідність внутрішніх процесів та процедур на всіх етапах аудиту міжнародним вимогам.

4. Розвиток компетенцій персоналу

Навчання та підвищення кваліфікації працівників є необхідною умовою для адаптації до швидких змін, зокрема у технологічній сфері. Українським

аудиторським компаніям потрібно інвестувати в навчання своїх співробітників у роботі з новими технологіями, такими як штучний інтелект, автоматизація процесів і аналітика великих даних. Це дозволить не тільки підвищити кваліфікацію працівників, але й забезпечить компанії конкурентні переваги, оскільки зростаючий попит на інноваційні та технологічні рішення вимагає від аудиторів вміння ефективно працювати з новими інструментами. Навчання також має охоплювати аспекти кібербезпеки та комплаєнсу, що допоможе українським компаніям забезпечити безпеку даних і виконання міжнародних вимог.

5. Диверсифікація послуг

Для українських аудиторських компаній важливо не обмежуватися лише традиційними послугами з аудиту, а й розширювати спектр послуг за рахунок консалтингу з управління ризиками, комплаєнсу та кібербезпеки. Це дасть змогу залучати нових клієнтів і забезпечити додаткові джерела доходу. У світі, де інформаційна безпека та дотримання нормативних вимог стають пріоритетними для багатьох бізнесів, надання таких послуг як консалтинг з управління ризиками чи підтримка з кібербезпеки стає важливим фактором для побудови довгострокових партнерств з клієнтами. Впровадження цих послуг дозволить українським компаніям не тільки підтримувати свій бізнес в умовах цифрової економіки, а й зміцнити свої позиції на міжнародному ринку аудиторських послуг.

3.2 Пропозиції впровадження цифрових технологій для аудиторських фірм на міжнародному ринку

Для того, щоб міжнародні аудиторські компанії, в тому числі українські фірми мали можливість адаптуватися до нових вимог цифрової економіки та підвищити ефективність своїх процесів, важливо впроваджувати новітні технології, які дозволяють автоматизувати перевірки, поліпшити аналіз даних та забезпечити безпеку фінансової інформації. Нижче наведено кілька можливих платформ і рішень, які можуть бути впроваджені в аудиторські компанії для покращення їхніх послуг.

AuditBoard є потужною платформою, спеціалізованою на автоматизації процесів аудиту, управлінні ризиками та внутрішньому контролі [56]. Вона дає змогу значно спростити і прискорити аудиторські перевірки завдяки інтеграції з іншими бізнес-системами, автоматизації відстеження та документування аудиторських процесів. Це забезпечує зменшення ручної праці, а також підвищує точність результатів, знижуючи ймовірність людських помилок. Завдяки таким можливостям, платформа значно полегшує аудиторські перевірки, дозволяючи аудиторам зосередитися на більш важливих стратегічних завданнях, таких як аналіз ризиків, замість виконання рутинних і часозатратних операцій.

Зокрема, AuditBoard сприяє інтеграції різних систем у рамках однієї платформи, що дозволяє компаніям оперативно отримувати дані з різних джерел, без необхідності вручну їх обробляти або зберігати. Цей рівень автоматизації забезпечує значне скорочення часу на зборі та обробці даних, підвищуючи ефективність аудиторських перевірок. Платформа також дозволяє аудиторським компаніям виявляти внутрішні ризики в режимі реального часу, що дає змогу аудиторам оперативно реагувати на можливі проблеми. Вбудовані інструменти для моніторингу ризиків допомагають виявляти потенційно небезпечні фінансові операції та внутрішні порушення, що також є важливим аспектом для підтримки високих стандартів аудиторської практики.

Один з ключових аспектів AuditBoard – це здатність забезпечити прозорість та підвищення ефективності перевірок за допомогою автоматизації. Оскільки платформа дозволяє уникати помилок, пов'язаних із людським фактором, вона робить процеси аудиту набагато більш ефективними та надійними. Аудитори отримують доступ до перевірених і узгоджених даних в реальному часі, що дає можливість приймати обґрунтовані рішення без затримок. Відтак, впровадження AuditBoard може стати важливим кроком до підвищення якості аудиторських послуг, забезпечуючи швидкий і точний аналіз фінансових звітів і допомагаючи компаніям краще відповідати на виклики, що постають перед ними в умовах цифрової економіки.

Орієнтовна вартість платформи – 30 000 дол. США.

Орієнтовний час впровадження технології – 3-6 місяців.

Завдяки таким функціям платформа дозволяє знижувати витрати, що супроводжують традиційні методи аудиту, а також покращує досвід клієнтів, забезпечуючи швидке та точне оброблення даних. Впровадження AuditBoard дозволить аудиторським компаніям не лише покращити внутрішні процеси, але й досягти більш високих стандартів у виконанні своїх зобов'язань перед клієнтами, що особливо важливо в умовах конкурентного ринку та вимог сучасної економіки.

MindBridge Ai Auditor – це інноваційна платформа, побудована на основі штучного інтелекту (ШІ), яка використовується для аналізу фінансових даних з метою виявлення аномалій, ризиків і підвищення ефективності аудиторських перевірок [57]. Завдяки використанню технологій машинного навчання, ця платформа має здатність покращувати процеси аудиту, дозволяючи аудиторам виконувати більш точні, швидкі та інформативні перевірки.

MindBridge Ai Auditor дозволяє аудиторам автоматично аналізувати великі масиви даних, що значно знижує потребу в ручній роботі і, як наслідок, зменшує ймовірність помилок. Платформа здатна виявляти аномальні транзакції – такі, які можуть свідчити про помилки, шахрайство чи недоліки у внутрішньому контролі. Цей процес базується на використанні передових алгоритмів ШІ, які порівнюють

поточні транзакції з історичними даними та визначають закономірності, що виходять за межі норми. Це дає аудиторам змогу приділяти більше уваги потенційно ризиковим зонам.

Особливість MindBridge полягає в її здатності виявляти невідомі раніше ризики через багаторівневий аналіз даних. Наприклад, вона не просто оцінює транзакції за встановленими правилами, але й навчається на основі існуючих даних, постійно покращуючи свої прогнози та можливість виявлення порушень. Це робить її особливо корисною для складних перевірок у таких галузях, як фінансовий сектор, торгівля та енергетика, де обсяг транзакцій може бути величезним.

Інтеграція MindBridge у робочі процеси аудиторських компаній дозволяє оптимізувати управління ризиками, скоротити час на перевірки та зробити аудит більш прозорим і надійним. Платформа також дає змогу аудиторам ефективніше співпрацювати з клієнтами, забезпечуючи прозорість процесів і більш детальну звітність.

Прикладом ефективного використання MindBridge Ai Auditor є аудиторські компанії, які працюють з великими корпоративними клієнтами. Завдяки автоматизації та глибокому аналізу фінансових даних вони змогли підвищити точність виявлення порушень на 60% у порівнянні з традиційними методами перевірок.

Аудиторські фірми матимуть змогу впровадити дану платформу за орієнтовну вартість у розмірі 20 000-40 000 дол. США за 5-6 місяців.

У підсумку, MindBridge Ai Auditor стає важливим інструментом для компаній, які прагнуть відповідати вимогам сучасної економіки, забезпечуючи високий рівень довіри до фінансових звітів і покращуючи якість послуг. Впровадження такої платформи в аудиторські фірми дозволяє не тільки підвищити продуктивність, але й зміцнити конкурентні переваги компаній на глобальному ринку аудиту.

Окрім перелічених платформ є ще кілька передових рішень на основі штучного інтелекту та машинного навчання, які можуть бути впроваджені в аудиторську діяльність для автоматизації та покращення перевірок.

Alteryx – це провідна платформа для аналізу даних, яка дозволяє компаніям, зокрема аудиторським, автоматизувати складні аналітичні процеси, забезпечуючи швидкість, точність і зручність у роботі з великими наборами даних [58]. Платформа підтримує обробку структурованих і неструктурованих даних, використовуючи інструменти машинного навчання для аналізу фінансової звітності, виявлення аномалій і прогнозування ризиків.

Однією з ключових переваг Alteryx є її інтуїтивно зрозумілий інтерфейс, який дозволяє аудиторам створювати складні моделі аналізу без потреби у глибоких знаннях програмування. Використовуючи можливості drag-and-drop, користувачі можуть інтегрувати різні джерела даних, очищувати та обробляти інформацію, проводити аналіз і створювати звіти. Це особливо корисно для аудиторів, які працюють з великими обсягами фінансових даних і потребують автоматизації для виконання повторюваних завдань.

Alteryx дозволяє аудиторам проводити глибокий аналіз даних, включаючи виявлення трендів, аномалій і закономірностей, які можуть бути пропущені під час традиційних перевірок. Наприклад, платформа може виявляти дубльовані транзакції, приховані витрати або нетипові відхилення у фінансових операціях. Це допомагає не лише підвищити якість перевірок, але й зменшити ймовірність шахрайства.

Ще одним важливим аспектом є використання машинного навчання, яке дозволяє Alteryx прогнозувати ризики на основі історичних даних. Ці прогнози можуть бути використані для оцінки кредитоспроможності, аналізу дотримання політик або визначення зон із високим рівнем ризику. Завдяки цьому аудитори можуть зосередитися на найбільш критичних аспектах перевірки, скорочуючи час, витрачений на менш значущі етапи.

Alteryx також надає функції для спільної роботи в команді, що дозволяє аудиторам працювати разом над проєктами, ділитися результатами аналізу в

реальному часі та створювати інтегровані звіти для клієнтів. Це значно підвищує ефективність і узгодженість у роботі команди, особливо в рамках великих аудиторських компаній.

Орієнтовна вартість платформи – 78 000 дол. США.

Орієнтовний час впровадження технології – 6 місяців.

Реальні приклади використання Alteryx включають фінансові організації, які скоротили час на підготовку даних для аудиту на 40%, а також досягли вищої точності прогнозів завдяки аналізу великих наборів даних. У підсумку, впровадження Alteryx в аудиторській діяльності дозволяє не тільки підвищити якість послуг, але й допомагає адаптуватися до викликів цифрової економіки, де ефективність і точність аналізу даних є критичними для успіху.

DataRobot є однією з провідних платформ для автоматизованого машинного навчання (AutoML), яка розроблена для створення прогнозних моделей на основі великих обсягів даних [59]. У контексті аудиторської діяльності ця платформа забезпечує можливість ефективно аналізувати фінансові дані, виявляти аномалії у транзакціях, визначати ризики та створювати трендовий аналіз. Завдяки автоматизації складних обчислень DataRobot дозволяє аудиторам і фінансовим аналітикам фокусуватися на стратегічних завданнях, залишаючи рутинні процеси системі.

Однією з головних переваг DataRobot є здатність автоматично обирати найбільш ефективний алгоритм машинного навчання для конкретного завдання. Платформа аналізує доступні дані, тестує різні моделі, порівнює їх ефективність і вибирає ту, яка забезпечує найточніші прогнози. Це особливо корисно в аудиторських перевірках, де точність і швидкість прийняття рішень є критично важливими.

DataRobot дозволяє аудиторам проводити глибокий аналіз транзакцій, зокрема для виявлення підозрілих операцій чи потенційного шахрайства. Платформа може автоматично порівнювати історичні дані з поточними операціями, виявляючи аномалії, які можуть свідчити про ризики або відхилення

від нормативних вимог. Це робить DataRobot незамінним інструментом у боротьбі зі зловживаннями в корпоративних фінансах.

Крім виявлення аномалій, DataRobot ефективно використовується для прогнозування ризиків. Наприклад, у фінансовій сфері платформа може передбачати можливі кризи, оцінювати вплив різних сценаріїв на компанію або аналізувати, як зміни в економіці вплинуть на фінансові показники. Завдяки цьому аудитори можуть завчасно ідентифікувати ризикові зони та розробляти рекомендації для їх усунення.

DataRobot також дозволяє інтегрувати прогностичні моделі з іншими системами, такими як ERP або CRM, що спрощує обмін даними та їх обробку. Ця інтеграція забезпечує комплексний підхід до аналізу, дозволяючи компаніям отримувати максимально точні та актуальні результати.

Орієнтовна вартість платформи – 45 000 дол. США.

Орієнтовний час впровадження технології – 5-9 місяців.

Реальні приклади показують, що впровадження DataRobot дозволяє компаніям скоротити час на створення прогнозних моделей до 40-60% порівняно з традиційними методами. Окрім цього, точність прогнозів, розроблених платформою, в середньому на 20-30% вища, ніж у моделей, створених вручну.

Таким чином, DataRobot стає важливим інструментом для аудиторських компаній, які прагнуть автоматизувати свої процеси, покращити якість перевірок та забезпечити відповідність сучасним вимогам цифрової економіки. Його впровадження дозволяє знижувати витрати, підвищувати точність рішень і забезпечувати конкурентні переваги на глобальному ринку аудиту.

Analytics AI by Tableau є ключовою функцією у рамках популярної платформи Tableau, яка спеціалізується на візуалізації та аналітиці даних [60]. Завдяки інтеграції штучного інтелекту (ШІ), Tableau Analytics AI дає змогу не лише створювати інтерактивні панелі для аналізу великих обсягів даних, а й автоматично виявляти приховані закономірності, взаємозв'язки між змінними та потенційні ризики. Це значно спрощує роботу з даними, особливо для аудиторів, які працюють у цифровій економіці, де обсяги інформації постійно зростають.

Функція Analytics AI дозволяє аудиторам виконувати прогностичний аналіз, який є надзвичайно корисним для оцінки фінансових ризиків і ефективності бізнес-процесів. Наприклад, ШІ аналізує історичні дані та пропонує сценарії розвитку подій, які можуть вплинути на фінансову діяльність організації. Це допомагає аудиторам не лише виявляти потенційні загрози, а й розробляти стратегії їх запобігання. Такі можливості особливо важливі для великих корпорацій, які мають справу зі складними фінансовими операціями.

Ключова перевага Tableau Analytics AI полягає в її здатності забезпечувати інтерактивність і доступність даних для широкого кола користувачів. Аудитори можуть швидко створювати динамічні звіти, які відображають важливі показники у зручному для розуміння форматі, наприклад, через графіки або діаграми. Ці панелі дозволяють не лише аналізувати поточну ситуацію, але й моделювати майбутні сценарії, що значно підвищує точність і ефективність прийняття рішень.

Ще однією важливою функцією Analytics AI є її здатність автоматично виявляти аномалії у даних, які можуть свідчити про помилки або потенційне шахрайство. Наприклад, платформа може визначити, які транзакції не відповідають стандартним шаблонам, і привернути до них увагу аудитора. Це значно скорочує час, необхідний для виявлення порушень, і забезпечує високу точність аналізу.

Крім того, Tableau інтегрується з іншими платформами для аналізу даних, такими як Salesforce або Alteryx, що робить її ще більш гнучкою та потужною. Аудитори можуть використовувати ці інтеграції для збагачення своїх даних, створення більш детальних звітів і отримання повнішого уявлення про фінансовий стан клієнтів.

Орієнтовна вартість платформи – 20 000 дол. США.

Орієнтовний час впровадження технології – 2-3 місяці.

У результаті Analytics AI by Tableau стає незамінним інструментом для сучасних аудиторських компаній, які прагнуть підвищити якість своїх послуг та адаптуватися до викликів цифрової економіки. Завдяки прогностичній аналітиці, автоматизації процесів і інтерактивним панелям платформа не лише спрощує

роботу з даними, а й сприяє прийняттю обґрунтованих рішень, що забезпечує конкурентні переваги на глобальному ринку аудиту.

Google Cloud AutoML є потужною платформою для автоматичного створення та налаштування моделей машинного навчання, що може бути інтегровано в різні аспекти аудиторської діяльності [61]. Однією з головних переваг AutoML є його здатність адаптуватися до конкретних вимог аудиторських компаній, дозволяючи їм автоматично створювати точні прогностичні моделі для аналізу великих обсягів даних, таких як фінансова звітність, транзакції або документи.

Google Cloud AutoML підтримує роботу з різними типами даних, зокрема структурованими даними, текстом та зображеннями, що дозволяє аудиторам виконувати глибокий аналіз та автоматизувати обробку даних. Наприклад, платформа може бути використана для виявлення аномалій у фінансових звітах, що дозволяє аудиторам швидко ідентифікувати потенційні шахрайства або помилки в документації. Крім того, AutoML підтримує автоматичну обробку текстових даних, таких як звіти та контракти, що є важливим для ефективного виконання аудиторських перевірок.

Моделі машинного навчання, створювані на базі AutoML, здатні вивчати шаблони в даних, прогнозувати ймовірні ризики та автоматично адаптуватися до нових ситуацій. Це особливо важливо для фінансового аудиту, де виявлення навіть незначних аномалій або відхилень може бути ключовим для підтримки точності та надійності перевірок.

Наприклад, за допомогою Google Cloud AutoML, аудиторські компанії можуть створювати моделі для автоматичного визначення транзакцій, що є вищими за певний рівень ризику, або для прогнозування майбутніх фінансових проблем на основі історичних даних. Це дозволяє значно зменшити час, який витрачається на ручну обробку інформації, і одночасно підвищити точність виявлення проблемних зон у фінансовій звітності.

Автоматизація обробки документів також є важливим аспектом Google Cloud AutoML. Платформа здатна автоматично витягувати важливу інформацію з

великих обсягів документів, таких як контракти, звіти, рахунки та інші важливі файли. Це значно скорочує час, необхідний для збору даних, і підвищує ефективність роботи аудиторів.

Аудиторські фірми в залежності до потреб зможуть впровадити орієнтовно за 50 000 дол. США за 2-4 місяці.

Загалом, Google Cloud AutoML надає аудиторським компаніям потужний інструмент для оптимізації процесів перевірки, підвищення точності та зниження ризиків. Впровадження цієї технології дозволяє аудиторам швидко адаптуватися до нових вимог і забезпечити високу якість своїх послуг в умовах сучасної цифрової економіки.

IBM Watson Studio є потужною платформою для розробки моделей штучного інтелекту (ШІ) та машинного навчання, яка допомагає аудиторам створювати власні аналітичні рішення та оптимізувати процеси перевірки фінансових даних [62]. Одна з головних переваг цієї платформи полягає в тому, що вона забезпечує підтримку для роботи з великими обсягами даних, інтегруючи різні інструменти для аналізу та обробки інформації, що є критично важливим для сучасної аудиторської діяльності.

Watson Studio дозволяє аудиторам створювати персоналізовані аналітичні моделі, що можуть автоматично виявляти фінансові аномалії, порушення чи шахрайство. Платформа забезпечує гнучкість у розробці складних алгоритмів машинного навчання, що здатні аналізувати не лише стандартні фінансові операції, але й нестандартні транзакції, які можуть сигналізувати про потенційне шахрайство чи порушення внутрішніх політик.

Однією з головних функцій IBM Watson Studio є можливість інтеграції з іншими інструментами для аналізу даних, що дає змогу аудиторам об'єднувати різні джерела інформації в єдину систему для більш детального і точного аналізу. Завдяки цьому інтеграційному підходу, платформа дозволяє працювати з великими та складними наборами даних, таких як транзакційні записи, звіти та інші фінансові документи.

Серед інших можливостей Watson Studio – автоматичне навчання та покращення моделей на основі нових даних. Завдяки цій функції, моделі ШІ можуть адаптуватися до змін у фінансовій діяльності та забезпечувати точніші прогнози та перевірки з часом. Наприклад, платформа здатна автоматично коригувати свої алгоритми для більш точного виявлення потенційних ризиків або шахрайства, що знижує ймовірність людських помилок і забезпечує високу ефективність аудиторських перевірок.

Впровадження Watson Studio в аудиторській практиці може значно знизити ризики, пов'язані з шахрайством, шляхом автоматизації перевірок і зменшення ймовірності пропуску важливих аномалій. Моделі машинного навчання допомагають проводити більш детальний та точний аналіз фінансових даних, що є особливо важливим в умовах глобалізації та зростання складності фінансових транзакцій.

Аудиторські фірми в залежності до потреб зможуть впровадити орієнтовно за 100 000 дол. США за 6-12 місяці.

Таким чином, IBM Watson Studio надає аудиторам інструменти для створення потужних аналітичних рішень, здатних забезпечити високу точність і ефективність перевірок, що в свою чергу дозволяє покращити якість аудиторських послуг і відповідає вимогам сучасної цифрової економіки.

Впровадження цих платформ у роботу аудиторських компаній дозволить не тільки підвищити якість перевірок, але й забезпечити вищу ефективність та економію часу. Застосування таких рішень створює умови для швидкої адаптації аудиторів до змін у цифровій економіці та нових викликів у сфері фінансової звітності.

3.3 Економічні наслідки цифровізації для глобального ринку аудиторських послуг

У сучасних умовах цифровізації аудиторська діяльність суттєво трансформується, що впливає на розподіл витрат компаній у цій сфері. Цифрові технології, такі як штучний інтелект, блокчейн і машинне навчання, стають не лише важливими інструментами підвищення ефективності, але й змінюють економіку аудиту, знижуючи деякі традиційні витрати та додаючи нові компоненти. Цей процес супроводжується змінами в структурі витрат на операційну діяльність, технології, навчання персоналу, адміністративні процеси та кібербезпеку.

Таблиця 3.1 – Розподіл витрат аудиторських компаній до та після автоматизації процесів

Категорії витрат	Традиційний аудит	Цифровізований аудит	Зміни
Операційні витрати	55%	35%	Зменшення за рахунок автоматизації стандартних процедур
Інвестиції в технології	15%	40%	Значний приріст через впровадження цифрових технологій (ІІІ, блокчейн, машинного навчання)
Навчання персоналу	10%	15%	Збільшення через необхідність адаптації працівників до нових інструментів
Адміністративні витрати	20%	10%	Скорочення через оптимізацію процесів управління
Витрати на кібербезпеку	0%	5%	Новий компонент, зумовлений підвищенням загроз у цифровому середовищі

Джерело: складено автором за даними [48]

Аналіз даних про витрати показує, що операційні витрати зменшуються з 55% у традиційному аудиті до 35% у цифровізованому завдяки автоматизації стандартних процедур. Це зниження обумовлене впровадженням алгоритмів для автоматичної обробки даних і перевірки звітності, що знижує потребу в ручній

праці та скорочує час виконання завдань. У той же час, зростання витрат на технології є суттєвим: вони збільшуються з 15% до 40%. Це зумовлено необхідністю впровадження та підтримки новітніх технологічних рішень, таких як штучний інтелект, який дозволяє аналізувати великі обсяги даних, і блокчейн, що забезпечує прозорість і безпеку операцій.

Витрати на навчання персоналу також демонструють приріст – з 10% до 15%. Це пояснюється потребою в адаптації співробітників до нових інструментів та технологій, оскільки цифровізація вимагає нових знань і навичок. Водночас, завдяки оптимізації управлінських процесів, адміністративні витрати скорочуються з 20% до 10%, що підвищує загальну ефективність організації роботи. Новим елементом витрат стає кібербезпека, яка у традиційному аудиті не мала значення, а в цифровому аудиті займає 5%. Це пояснюється необхідністю захисту даних та систем від кіберзагроз, що зростають у цифровому середовищі.

Ці зміни вказують на зростаючу роль технологій у сучасному аудиті та підтверджують, що цифровізація не лише підвищує ефективність, але й змінює пріоритети компаній у розподілі ресурсів. Інвестиції в інновації та кібербезпеку стають критично важливими для забезпечення конкурентоспроможності на глобальному ринку аудиторських послуг. Водночас, ці зміни вимагають адаптації персоналу та перегляду підходів до управління процесами, що робить цифровізацію ключовим фактором розвитку галузі.

Таблиця 3.2 – Динаміка інвестицій компаній Big4 у цифрові технології, млн. дол. США

Рік	Deloitte	PwC	EY	KPMG	Сукупний обсяг інвестицій, млн. дол. США	Частка інвестицій у технології, %
2015	250	180	120	100	650	15
2018	350	260	200	150	960	25
2020	500	400	300	250	1450	35
2024 (оцінка)	700	550	450	350	2050	45

Джерело: складено автором за даними [47]

Динаміка інвестицій компаній Великої четвірки у цифрові технології свідчить про стратегічний підхід до трансформації аудиторської діяльності та адаптації до сучасних умов ринку. Згідно з наданими даними, з 2015 до 2024 року

прогнозується майже чотирикратне зростання сукупного обсягу інвестицій, від 650 млн дол. США у 2015 році до 2050 млн дол. США у 2024 році. Це відображає значний зсув у фокусі компаній Великої четвірки на впровадження інновацій та оптимізацію процесів за допомогою цифрових технологій.

Компанія Deloitte демонструє найвищий рівень інвестицій серед усіх учасників Великої четвірки, починаючи з 250 млн дол. США у 2015 році і прогножуючи досягнення 700 млн дол. США у 2024 році. Така стратегія вказує на намір компанії зберегти лідерство на ринку, активно впроваджуючи штучний інтелект, блокчейн, аналітику великих даних та інші інновації. Інші компанії також нарощують інвестиції: PwC планує збільшити свої витрати з 180 млн дол. США у 2015 році до 550 млн дол. США у 2024 році, що свідчить про її зосередженість на цифровізації аудиторських і консультативних послуг. EY та KPMG, хоча і мають дещо нижчі обсяги, також демонструють значний приріст – з 120 млн і 100 млн дол. США у 2015 році до 450 млн і 350 млн дол. США відповідно у 2024 році.

Відсоткова частка інвестицій у цифрові технології порівняно з загальним бюджетом компаній також суттєво зростає: з 15% у 2015 році до прогнозованих 45% у 2024 році. Це підкреслює стратегічну важливість інновацій у забезпеченні конкурентоспроможності та підвищенні ефективності. Такі інвестиції спрямовані на автоматизацію рутинних операцій, впровадження інструментів для аналітики великих даних, забезпечення кібербезпеки та покращення клієнтського досвіду.

Аналіз цих даних вказує на трансформацію галузі аудиторських послуг у відповідь на виклики цифровізації. Компанії Великої четвірки активно використовують технології, щоб не лише покращити внутрішні процеси, але й створити нові стандарти надання послуг у сфері аудиту та консалтингу. Успішна реалізація цих інвестицій дозволить компаніям не лише зберегти провідні позиції на ринку, але й значно розширити свої можливості в умовах швидких змін глобальної економіки.

Таблиця 3.3 – Динаміка кількості реалізованих проектів в середньому за рік за категоріями працівників

Категорії працівників	Середньорічна кількість проектів до діджиталізації процесів на 1 працівника	Середньорічна кількість проектів після діджиталізації процесів на 1 працівника	Приріст продуктивності, %
Асистенти	3	5	66,7
Молодші аудитори	5	8	60,0
Старші аудитори	7	11	57,1
Менеджери проектів	8	11	37,5

Джерело: складено автором за даними [47]

Аналіз даних про динаміку кількості реалізованих проектів після цифровізації процесів свідчить про значне підвищення продуктивності серед усіх категорій працівників аудиторських компаній. Впровадження цифрових інструментів, таких як автоматизація рутинних процесів, аналітика великих даних і інтегровані платформи управління проектами, призводить до скорочення витрат часу на типові завдання, що дозволяє працівникам виконувати більше проектів за рік.

Асистенти демонструють найбільший приріст продуктивності, який становить 66,7%. Це свідчить про суттєве зниження часу на виконання базових операцій завдяки використанню автоматизованих інструментів для обробки даних і складання звітності. Завдяки цифровізації вони отримали можливість зосередитися на додаткових завданнях, які раніше виконували працівники вищих категорій.

Молодші аудитори збільшили свою середньорічну кількість проектів із 5 до 8, що відповідає приросту 60%. Цей показник також підтверджує ефективність впровадження технологій, які дозволяють знизити обсяг рутинної роботи, зокрема перевірки транзакцій та аналізу звітів, за рахунок автоматизованих систем.

Старші аудитори, які часто відповідають за більш складні завдання та контроль якості, також отримали приріст продуктивності – 57,1%, підвищивши

кількість проектів із 7 до 11. Цифрові рішення дозволяють їм більше зосереджуватись на аналізі ризиків і забезпеченні відповідності стандартам, що сприяє підвищенню якості їхньої роботи.

Менеджери проектів мають найменший приріст – 37,5%. Це пояснюється тим, що їхня діяльність включає управління людьми та ресурсами, які менш піддаються автоматизації. Однак зростання їхньої продуктивності також свідчить про ефективність цифрових платформ для управління проектами, які дозволяють оптимізувати планування, моніторинг і звітність.

Ці дані вказують на те, що цифровізація має найбільший вплив на працівників, які виконують завдання, що раніше потребували значних витрат часу та ручної роботи. Впровадження технологій сприяє не лише підвищенню ефективності, але й перерозподілу обов'язків між категоріями працівників, що створює нові можливості для розвитку компаній в умовах цифрової трансформації.

Таблиця 3.4 – Вплив впровадження цифрових технологій на рентабельність інвестицій у навчання персоналу

Категорії працівників	Середні витрати на навчання, дол. США	Приріст річного доходу від наданих послуг на 1 працівника, дол. США	Час навчання, год	Рентабельність інвестицій у навчання (ROI), %
Асистенти	2000	3000	40	50,0%
Молодші аудитори	4000	5250	50	31,3%
Старші аудитори	5000	7600	60	52,0%
Менеджери проектів	3000	5850	80	95,0%

Джерело: складено автором за даними [47]

Аналіз впливу впровадження цифрових технологій на рентабельність інвестицій у навчання персоналу демонструє значне підвищення ефективності використання ресурсів, витрачених на розвиток кваліфікації працівників аудиторських компаній. Впровадження сучасних інструментів, таких як автоматизовані платформи, аналітичні системи та цифрові навчальні програми,

дозволяє оптимізувати витрати на навчання та суттєво підвищити доходи, які генерує кожен працівник після проходження тренінгів.

Асистенти мають витрати на навчання в розмірі 2000 доларів США на одного працівника, що приносить приріст доходу від наданих послуг у розмірі 3000 доларів США на рік. Рентабельність інвестицій у цій категорії становить 50%, що вказує на високу ефективність навчальних програм для працівників, які виконують стандартні операції та рутинні завдання. Відносно невелика тривалість навчання – 40 годин – дозволяє швидко впроваджувати нові знання у практичну діяльність.

Молодші аудитори, які зазвичай відповідають за аналіз та перевірку фінансових звітів, показують дещо нижчий рівень рентабельності інвестицій у навчання – 31,3%. Це зумовлено вищими витратами на навчання – 4000 доларів США на одного працівника – та тривалішим періодом навчання в 50 годин. Проте приріст доходу в 5250 доларів США свідчить про значне підвищення ефективності роботи цієї категорії працівників.

Старші аудитори мають витрати на навчання в розмірі 5000 доларів США, що забезпечує приріст доходу в 7600 доларів США на рік. Рентабельність у 52% вказує на те, що інвестиції в цю категорію є найбільш виправданими, особливо враховуючи складність завдань і відповідальність, яку виконують старші аудитори. Час навчання, що становить 60 годин, виправдовується через вплив на якість виконання ключових завдань.

Менеджери проектів демонструють найвищий показник рентабельності інвестицій у навчання – 95%. Хоча витрати на навчання становлять 3000 доларів США, приріст доходу в 5850 доларів США на одного працівника є показовим результатом. Це пов'язано з тим, що менеджери проектів відіграють ключову роль у стратегічному управлінні процесами, що значно впливає на загальну продуктивність компанії. Час навчання, що становить 80 годин, є найбільшим серед усіх категорій, однак виправдовується високим економічним ефектом.

Загалом, впровадження цифрових технологій у процес навчання персоналу аудиторських компаній демонструє високу ефективність інвестицій. Важливими

асpekтами успіху є оптимізація навчальних програм, адаптованих до специфіки роботи кожної категорії працівників, та підвищення їхньої кваліфікації, що безпосередньо впливає на доходи компаній. Це також свідчить про необхідність розширення використання інноваційних підходів у навчанні для забезпечення конкурентоспроможності в умовах цифрової трансформації галузі.

Таблиця 3.5 – Динаміка кількості допущених помилок при наданні аудиторських послуг до та після автоматизації процесів

Тип перевірки	Кількість допущених помилок до автоматизації на 1000 проектів	Кількість допущених помилок після автоматизації на 1000 проектів	Темп приросту кількості помилок, %
Аналіз фінансових звітів	45	15	-66,7
Інвентаризація	30	10	-66,7
Аудит договорів	50	20	-60,0
Перевірка внутрішніх контролів	40	18	-55,0
Кібербезпека	35	12	-65,7

Джерело: складено автором за даними [48]

Аналіз динаміки кількості допущених помилок при наданні аудиторських послуг до та після автоматизації процесів демонструє суттєве покращення якості роботи завдяки впровадженню цифрових технологій. Згідно з даними, автоматизація значно знижує кількість помилок у всіх типах перевірок, що підтверджує ефективність використання інноваційних рішень в аудиторській діяльності.

Найбільше скорочення кількості помилок спостерігається в аналізі фінансових звітів та інвентаризації, де їхнє число зменшилося з 45 і 30 до 15 і 10 відповідно на 1000 проектів. Темп скорочення становить -66,7%, що свідчить про значну ефективність автоматизованих інструментів, таких як аналіз даних за допомогою штучного інтелекту та використання алгоритмів для перевірки відповідності фінансових записів.

У аудиті договорів кількість помилок знизилася на 60,0%, з 50 до 20 помилок на 1000 проектів. Це пояснюється застосуванням цифрових платформ для автоматичного аналізу умов договорів, що виключає людські помилки, пов'язані з ручною перевіркою складних юридичних формулювань.

Перевірка внутрішніх контролів демонструє скорочення помилок з 40 до 18, що відповідає темпу скорочення в -55,0%. Використання автоматизованих систем для оцінки ризиків і моніторингу внутрішніх процесів дозволяє виявляти недоліки та попереджати потенційні помилки ще на ранніх етапах перевірки.

У сфері кібербезпеки, де кількість помилок скоротилася з 35 до 12, темп приросту становить -65,7%. Це пов'язано з упровадженням спеціалізованих технологій, які автоматично виявляють і реагують на кіберзагрози, значно підвищуючи точність перевірок.

Загалом ці дані вказують на те, що автоматизація процесів не лише знижує кількість помилок, але й сприяє покращенню якості аудиторських послуг. Це особливо важливо в умовах зростаючих вимог до прозорості та точності перевірок у сучасній економіці. Впровадження цифрових технологій стає ключовим фактором підвищення довіри клієнтів до аудиторських компаній, а також їхньої конкурентоспроможності на глобальному ринку.

Таблиця 3.6 – Динаміка впровадження цифрових технологій за регіонами

Регіон	Частка компаній, що використовують ШІ у 2015, %	Частка компаній, що використовують ШІ у 2024, %	Очікувані прогнози у 2030, %
Північна Америка	25	60	75
Європа	20	50	65
Азійсько-Тихоокеанський регіон	15	45	70
Південна Америка	10	35	50
Близький Схід та Африка	5	25	40

Джерело: складено автором за даними [48]

Аналіз динаміки впровадження цифрових технологій за регіонами вказує на суттєві зміни в структурі використання штучного інтелекту (ШІ) серед компаній, що надають аудиторські та консалтингові послуги. Дані свідчать про те, що у період з 2015 до 2024 року спостерігається стрімке зростання частки компаній, які

впроваджують ШІ, а прогнозовані показники на 2030 рік підтверджують подальшу інтенсифікацію цього процесу.

Північна Америка демонструє найвищий рівень впровадження ШІ серед усіх регіонів. Частка компаній, які використовували ШІ у 2015 році, становила 25%, а у 2024 році цей показник досяг 60%, що свідчить про значну технологічну адаптацію. Прогноз на 2030 рік – 75% – підтверджує лідерство регіону в інноваціях, що зумовлено розвиненим ринком цифрових технологій, високим рівнем інвестицій та сприятливим регуляторним середовищем.

У Європі темпи впровадження також значні, але дещо нижчі порівняно з Північною Америкою. Частка компаній, що використовували ШІ у 2015 році, становила 20%, зростаючи до 50% у 2024 році, з прогнозованими 65% у 2030 році. Такі результати відображають прагнення європейських країн відповідати стандартам сталого розвитку та технологічного прогресу, зокрема через регулювання та стимулювання впровадження ШІ у сфері аудиту.

Азійсько-Тихоокеанський регіон показує стабільне зростання, що зумовлено швидким економічним розвитком країн, таких як Китай, Індія та Японія. У 2015 році лише 15% компаній у цьому регіоні використовували ШІ, тоді як у 2024 році цей показник збільшився до 45%, а прогноз на 2030 рік становить 70%. Таке стрімке впровадження пояснюється активною цифровізацією економік, інвестиціями в інновації та великим попитом на ефективні інструменти для управління великими обсягами даних.

Південна Америка демонструє помірковані темпи впровадження ШІ, що зумовлено меншою економічною стабільністю та обмеженими ресурсами для впровадження нових технологій. У 2015 році частка компаній, що використовували ШІ, становила 10%, досягнувши 35% у 2024 році, з прогнозом на 2030 рік у 50%. Прогрес спостерігається завдяки зростаючій увазі до цифровізації, але цей регіон залишається менш розвиненим у порівнянні з Північною Америкою та Європою.

Близький Схід та Африка відображають найнижчі показники впровадження ШІ, що пояснюється економічними викликами та недостатньою інфраструктурою

для розвитку цифрових технологій. У 2015 році частка компаній, що використовували ІІІ, становила лише 5%, але до 2024 року вона зростає до 25%, а до 2030 року прогнозується 40%. Це свідчить про поступове залучення регіону до глобальних цифрових трансформацій.

Загальний аналіз демонструє, що впровадження ІІІ є глобальною тенденцією, яка активно розвивається у всіх регіонах світу. Однак регіональні відмінності у темпах зростання зумовлені рівнем економічного розвитку, технологічною зрілістю, інвестиціями у цифровізацію та особливостями регуляторного середовища. Успіх цього процесу залежить від здатності компаній адаптуватися до нових реалій і використовувати інновації для підвищення своєї ефективності та конкурентоспроможності.

Висновки до третього розділу

Трансформація глобального ринку аудиторських послуг у цифрову епоху стала стратегічно важливим напрямом розвитку галузі. Впровадження інноваційних технологій, таких як штучний інтелект, машинне навчання, блокчейн і хмарні рішення, суттєво змінює підходи до аудиторської діяльності, дозволяючи автоматизувати рутинні процеси, підвищити якість перевірок і скоротити витрати. Цифровізація забезпечує не лише економічну ефективність, але й створює нові можливості для підвищення прозорості, довіри до аудиторських перевірок та адаптації до зростаючих вимог глобального ринку.

Разом з тим цифровізація супроводжується необхідністю суттєвих інвестицій у технології, розвиток компетенцій персоналу та забезпечення кібербезпеки. Значний акцент робиться на навчанні працівників новим навичкам, які потрібні для роботи з інноваційними інструментами, що дає змогу компаніям не лише покращувати внутрішні процеси, але й створювати конкурентні переваги на ринку. Створення стратегічних партнерств із технологічними компаніями, розвиток внутрішніх інноваційних центрів та впровадження автоматизованих платформ дозволяють провідним міжнародним та українським аудиторським компаніям швидко адаптуватися до нових викликів і вимог.

Крім цього, адаптація до регіональних умов і міжнародних стандартів є вирішальним фактором для зміцнення позицій аудиторських компаній на різних ринках. Активне розширення присутності в регіонах із швидким економічним зростанням, таких як Азійсько-Тихоокеанський регіон, Африка та Латинська Америка, дозволяє компаніям ефективно використовувати можливості цифровізації. Це вимагає розуміння локальних регуляторних особливостей і впровадження рішень, адаптованих до специфіки цих ринків.

Водночас автоматизація процесів сприяє зниженню кількості помилок, підвищенню продуктивності працівників та економії часу. Результати впровадження цифрових технологій демонструють значне покращення ефективності аудиторської діяльності, зокрема зростання обсягу реалізованих проєктів, скорочення витрат часу на типові перевірки та зниження ймовірності шахрайства.

Таким чином, цифровізація стала ключовим драйвером змін у сфері аудиторських послуг, трансформуючи економіку галузі, структуру витрат, процеси надання послуг і взаємодію з клієнтами. Успішна реалізація інноваційних рішень дозволяє компаніям підвищувати якість послуг, забезпечувати відповідність міжнародним стандартам та зміцнювати довіру клієнтів, створюючи міцну основу для довгострокового розвитку в умовах глобальної цифрової економіки.

ВИСНОВКИ

У сучасних умовах глобальної цифровізації аудиторська діяльність зазнає значного трансформаційного впливу, що змінює традиційні підходи до перевірки фінансової звітності та управління якістю надання послуг. Використання новітніх технологій, таких як автоматизація процесів, аналіз великих даних, штучний інтелект та блокчейн, дозволяє аудиторам значно підвищити точність, швидкість і ефективність проведення перевірок. Цифровізація створює нові можливості для вдосконалення процедур аудиту, зокрема шляхом автоматичного виявлення ризиків, прогнозування можливих проблем у фінансовій звітності та мінімізації людського фактору в процесі перевірки.

Розвиток глобального ринку аудиторських послуг на тлі цифрових трансформацій вимагає глибокого перегляду методів оцінки якості аудиторських перевірок. Застосування міжнародних стандартів аудиту, інтеграція нових цифрових інструментів і технологій аналізу даних сприяють гармонізації локальних практик із глобальними вимогами та підвищенню довіри до фінансової інформації. У цьому контексті аудит стає не просто інструментом перевірки, але й механізмом підвищення прозорості бізнес-процесів, що є критично важливим для залучення інвестицій і забезпечення сталого економічного розвитку.

Особливу увагу слід приділити впливу цифровізації на конкурентоспроможність аудиторських фірм. Успішне впровадження цифрових технологій дозволяє компаніям не лише покращити якість своїх послуг, але й зміцнити свої позиції на міжнародних ринках. Діджиталізація відкриває нові можливості для аудиторських організацій, зокрема через оптимізацію витрат, розширення спектру послуг та використання інноваційних підходів до управління ризиками клієнтів. Ці фактори дозволяють аудиторам краще відповідати сучасним викликам і запитам як з боку бізнесу, так і з боку регуляторів.

Економічні наслідки цифровізації для аудиторської галузі є комплексними. З одного боку, автоматизація процесів і використання цифрових рішень дозволяють скоротити операційні витрати, покращити управління інформаційними потоками та знизити ризики помилок. З іншого боку, ці зміни

вимагають адаптації кадрів, перепідготовки фахівців і підвищення рівня цифрової грамотності. Аудиторські компанії мають інвестувати у навчання своїх співробітників, впроваджувати сучасні системи моніторингу та вдосконалювати внутрішні стандарти якості.

Важливим аспектом у контексті цифровізації є збереження етичних принципів аудиторської діяльності. Умови цифрової епохи створюють нові виклики для забезпечення незалежності, конфіденційності та об'єктивності аудиторських перевірок, що вимагає посиленої уваги до контролю за дотриманням етичних стандартів. Прозорість і довіра до аудиторської діяльності стають визначальними факторами успіху на ринку, адже саме ці якості забезпечують інвесторам і споживачам впевненість у достовірності фінансової інформації.

Отже, цифровізація є потужним стимулом для розвитку аудиторської діяльності, яка трансформується з традиційного процесу перевірки у високотехнологічну сферу, що забезпечує інтеграцію бізнесу у глобальні економічні процеси. Успішна адаптація до цифрових викликів дозволить аудиторським компаніям зміцнити свої позиції, підвищити якість послуг та створити нові можливості для розвитку в умовах глобальної економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Savitskyi V. V., Parshakov V. M. Historical aspects of audit development as a type of economic activity. Problems of theory and methodology of accounting, control and analysis. 2020. №2(46). URL: <https://eztuir.ztu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/7761/1/7.%20%20%a1%20%b0%20%b2%20%21%96%20%21%86%20%21%8c%20%ba%20%b8%20%b9.pdf> (дата звернення: 06.09.2024)
2. Lehenchuk S., Serpeninova Y., Kryvytska O. Historical aspects of the development of accounting in the world. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstreamdownload/123456789/91721/1/Lehenchuk_accounting_principles.pdf;jsessionid=5D6039CC172FFC87DB3711ED6782B4DF (date of access: 07.09.2024)
3. Official website The Institute of Chartered Accountants in England and Wales. URL: <https://www.icaew.com/> (date of access: 08.09.2024)
4. Paul N. Michas The Importance of Audit Profession Development in Emerging Market Countries. URL: <https://www.jstor.org/stable/23045586> (date of access: 07.09.2024)
5. Azham Md Ali The evolution of auditing: An analysis of the historical development. URL: https://www.researchgate.net/publication/339251518_The_evolution_of_auditing_An_analysis_of_the_historical_development (date of access: 10.09.2024)
6. Evolution of Auditing: From the Traditional Approach to the Future Audit. URL: https://us.aicpa.org/content/dam/aicpa/interestareas/frc/assuranceadvisoryservices/downloadabledocuments/whitepaper_evolution-of-auditing.pdf (date of access: 10.09.2024)
7. Голяш І. Д., Будник Л. А. Тенденції розвитку аудиту: ретроспективний погляд та проєкція на майбутнє. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2016. №17(1). URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_17/1/36.pdf (дата звернення: 13.09.2024)

8. Слюсаренко В.Є. Аудит: сучасний стан та перспективи розвитку в Україні: монографія. - Київ: Центр учбової літератури, 2014. - 184 с.
9. Дорош Н. Розвиток аудиторської діяльності в Україні в умовах євроінтеграційних процесів. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2015. №10 (175). DOI: <http://dx.doi.org/10.17721/1728-2667.2015/175-10/3> (дата звернення: 15.09.2024)
10. Закон України Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення: 15.09.2024)
11. Міжнародні стандарти аудиту. URL: https://www.apob.org.ua/?page_id=3482 (дата звернення: 17.09.2024)
12. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/2016-2017-IAASB-Handbook-Volume-1_%D1%83%D0%BA%D1%80.pdf (дата звернення: 17.09.2024)
13. Офіційний сайт Аудиторської палати України. URL: <https://www.apu.com.ua/> (дата звернення: 21.09.2024)
14. Офіційний сайт Української асоціації сертифікованих бухгалтерів і аудиторів. URL: <https://www.uacaa.org/> (дата звернення: 22.09.2024)
15. Аудит: як бути фінансово прозорим та покращити ефективність управління. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/audit-yak-buti-finansovo-prozorim-ta-pokrashchiti-efektivnist-upravlinnya.html> (дата звернення: 22.09.2024)
16. Шалімова Н. С. Основні напрямки регулювання аудиторської діяльності в європейському співтоваристві. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. 2011. №20 (2). URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/items/3edd20f4-1a5f-443f-83aa-90b9446562ca> (дата звернення: 23.09.2024)
17. Сизоненко О. А. Види аудиторських послуг: теорія, практика, тенденції змін. Науковий вісник НЛТУ України. 2013. № 23.16. URL: https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2013/23_16/284_Syz.pdf (дата звернення: 23.09.2024)

18. Кожушко О. В. Методичний підхід до оцінки якості аудиторських послуг. Ефективна економіка. 2015. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3833> (дата звернення: 22.09.2024)
19. Разборська О. О., Пудкалюк Х. О. Якість аудиторських послуг в Україні. Економічний аналіз. Тернопіль. 2018. Том 28. № 4. С. 67-75.
20. Лубенченко О. Е. Практичні аспекти моніторингу системи контролю якості аудиту зовнішньоекономічної діяльності. Статистика України. 2016. № 2. 90 с.
21. Official website Public Company Accounting Oversight Board. URL: <https://pcaobus.org/> (date of access: 25.09.2024)
22. Official website Financial Reporting Council. URL: <https://www.frc.org.uk/> (date of access: 25.09.2024)
23. Зубачова В. І., Проскуріна Н. М. Система контролю якості аудиторських послуг: організаційні аспекти. Науковий вісник Ужгородського університету Серія «Економіка». 2022. с. 65-70. DOI: [http://dx.doi.org/10.24144/2409-6857.2021.2\(58\).65-70](http://dx.doi.org/10.24144/2409-6857.2021.2(58).65-70) (дата звернення: 25.09.2024)
24. Мінфін. Афера століття: що сталося з Енрон і чому це згадують досі. URL: <https://minfin.com.ua/ua/invest/articles/aferra-veka-cto-proizoshlo-s-enron-i-pochemu-eto-pomnyat-do-sih-por/> (дата звернення: 25.09.2024)
25. Яремик М. І., Яремик Х. Я. Вплив аналітики великих даних та інноваційних інформаційних технологій на якість аудит. Бізнес Інформ. 2021. №5. С. 302-307. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-5-302-307> (дата звернення: 25.09.2024)
26. Антонюк О. Р. Критерії та фактори формування якості надання аудиторських послуг, відмінних від аудиту. Modern Economics. 2018. №8. С. 14-20. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3293/1/antoniuk.pdf> (дата звернення: 26.09.2024)
27. Сиротін, В. Д. Сутність та особливості цифровізації у сфері публічного управління. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право,

публічне управління та адміністрування, 2023. №8 DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2023-8-02-05> (дата звернення: 26.09.2024)

28. Панкратова, О. Цифровізація як сучасний тренд розвитку менеджменту. Економіка та суспільство, 2021. №33. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-33-55> (дата звернення: 26.09.2024)

29. Хаустова М. Г. Поняття цифровізації: національні та міжнародні підходи. Право та інновації. 2022. № 2 (38). С. 7–18.

30. Official website The International Labour Organization. URL: <https://www.ilo.org/> (date of access: 26.09.2024)

31. Official website The World Economic Forum. URL: <https://www.weforum.org/publications/> (date of access: 26.09.2024)

32. An inside look at the innovations that power Amazon's operations and delivery networks. URL: <https://www.aboutamazon.com/news/transportation/an-inside-look-at-the-innovations-that-power-amazons-operations-and-delivery-networks> (date of access: 26.09.2024)

33. The Amazing Ways eBay Is Using Artificial Intelligence To Boost Business Success. URL: <https://www.forbes.com/sites/bernardmarr/2019/04/26/the-amazing-ways-ebay-is-using-artificial-intelligence-to-boost-business-success/#:~:text=eBay%20uses%20artificial%20intelligence%20in%20personalization%2C%20search%2C%20insights%2C,computer%20vision%2C%20translation%2C%20natural%20language%20processing%20and%20more> (date of access: 26.09.2024)

34. Стащук, О., Теслюк, С., Кузьмич, І. Перспективи використання технології блокчейн у фінансовому секторі. *Економіка та суспільство*. 2022. № 40. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1562> (дата звернення: 27.09.2024)

35. Смарт контракти – чи справді договори та чи дійсно "розумні". URL: <https://unba.org.ua/publications/3169-smart-kontrakti--chi-spravdi-dogovori-ta-chi-dijsno-rozumni.html> (дата звернення: 28.09.2024)

36. The official websire The Brookings Institution. URL: <https://www.brookings.edu/programs/global-economy-and-development/> (date of access: 28.09.2024)

37. The Digital Markets Act. URL: https://digital-markets-act.ec.europa.eu/index_en (date of access: 29.09.2024)

38. Штучний інтелект для бізнесу: які завдання здатен вирішувати та в яких галузях допомагає. URL: <https://mind.ua/publications/20254126-shtuchnij-intelekt-dlya-biznesu-yaki-zavdannya-zdaten-virishuvati-ta-v-yakih-galuzyah-dopomagaе> (дата звернення: 30.09.2024)

39. Top 10 Accounting Firms 2024. URL: <https://big4accountingfirms.com/top-10-accounting-firms/> (date of access: 03.10.2024)

40. Combined revenue of the Big Four accounting/audit firms worldwide from 2009 to 2023. URL: <https://www.statista.com/statistics/473959/big-four-accounting-firms-global-combined-revenue/> (date of access: 03.10.2024)

41. Combined revenue of EY worldwide from 2009 to 2024, by service line. URL: <https://www.statista.com/statistics/189232/global-revenues-of-ernst-young-by-service-line-2010/> (date of access: 03.10.2024)

42. Revenue of Deloitte worldwide from 2006 to 2024, by service line. URL: <https://www.statista.com/statistics/188987/revenue-of-deloitte-since-2010-by-function/> (date of access: 03.10.2024)

43. Revenue of KPMG worldwide from 2010 to 2023, by function. URL: <https://www.statista.com/statistics/189452/global-revenues-of-kpmg-by-function/> (date of access: 04.10.2024)

44. Aggregated revenue of PwC from 2010 to 2024, by service line. URL: <https://www.statista.com/statistics/189612/aggregated-revenues-of-pwc-by-service-2010/> (date of access: 04.10.2024)

45. Internal Audit: A Global View. URL: <https://www.theiia.org/globalassets/site/content/research/foundation/2023-4556-fnd-a-global-view-report-layout-digital-final.pdf> (date of access: 04.10.2024)

46. ОСНАД. Звіт про стан аудиторської діяльності в Україні. URL: https://www.apob.org.ua/?page_id=269 (дата звернення: 14.10.2024)
47. Auditing Services Market. URL: <https://www.marketdataforecast.com/market-reports/auditing-services-market> (date of access: 15.10.2024)
48. Research of the global market of audit services in the context of today's challenges. URL: <https://science.lpnu.ua/semi/all-volumes-and-issues/volume-5-number-2-2021/research-global-market-audit-services-context> (date of access: 30.10.2024)
49. Automate Processes and Deliver the Insights That Drive Strategic Change. URL: <https://cm.diligent.com/en-gb/acl-analytics/> (date of access: 04.11.2024)
50. Official website CaseWare. URL: <https://caseware.com.ua/en/> (date of access: 11.11.2024)
51. Болквадзе, Н., Братко, О., Мигаль, О. Впровадження штучного інтелекту в бізнес-діяльність компанії. Економіка та суспільство. 2023. №58. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-81> (дата звернення: 15.11.2024)
52. Transforming Auditing with Machine Learning Techniques. URL: <https://accountinginsights.org/transforming-auditing-with-machine-learning-techniques/> (date of access: 17.11.2024)
53. Official website KPMG Clara. URL: <https://kpmg.com/xx/en/what-we-do/services/audit/kpmg-clara.html> (date of access: 17.11.2024)
54. Official website EY Helix. URL: https://www.ey.com/en_gl/services/audit/technology/helix (date of access: 17.11.2024)
55. Official website BDO Data Analytics. URL: <https://www.bdo.co.il/en-gb/services/technology-cyber/data-analytics> (date of access: 18.11.2024)
56. Official website AuditBoard. URL: <https://www.auditboard.com/> (date of access: 19.11.2024)
57. Official website MindBridge AI. URL: <https://www.mindbridge.ai/> (date of access: 19.11.2024)

58. Official website Alteryx. URL: <https://www.alteryx.com/> (date of access: 21.11.2024)
59. Official website DataRobot. URL: <https://www.datarobot.com/> (date of access: 22.11.2024)
60. Official website Analytics AI by Tableau. URL: <https://www.tableau.com/products/artificial-intelligence> (date of access: 29.11.2024)
61. Official website Google Cloud AutoML. URL: <https://cloud.google.com/automl/> (date of access: 30.11.2024)
62. Official website IBM Watson Studio. URL: <https://www.ibm.com/products/watson-studio> (date of access: 30.11.2024)